

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

TELEVİZYON PROGRAMI DEKORLARININ ESTETİK AÇIDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Erkan ÖKSÜZ

HAZİRAN 2009
TRABZON

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

**TELEVİZYON PROGRAMI DEKORLARININ ESTETİK AÇIDAN
İNCELENMESİ**

İçmimar Erkan ÖKSÜZ

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
“Yüksek Lisans (Mimarlık)”
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 12.06.2009
Tezin Savunma Tarihi : 30.06.2009**

**Tez Danışmanı : Doç. Dr. Ali ASASOĞLU
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Şengül ÖYMEN GÜR
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Erkan AYDINTAN**

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU

Trabzon 2009

ÖNSÖZ

Ulusal kanallardaki, izlenme oranları yüksek programların önemli ve etkili bir ögesi olan dekorlarının, programların izlenme düzeyleri üzerindeki etkisinin araştırıldığı bu çalışma, K.T.Ü. Fen bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu tez çalışmasında danışmanlığımı üstlenerek, çalışmalarım sırasında yol göstericiliğiyle bana ve çalışmama büyük katkılar sağlayan, destek ve yardımlarını esirgemeyen hocam, Sn. Doç. Dr. Ali ASASOĞLU'na, çalışmalarım boyunca deneyimlerinden faydalandığım, fikir ve düşünceleriyle birçok katkıda bulunan büyüğüm, ağabeyim Sn. Yrd. Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ'e ve hep yanımda, hep destek, hep moral olan ve nispeten yakın bir zaman önce aynı yoldan geçmiş ve şuanda doktora tezini yazmasına rağmen önemli zamanından feragat edip her zaman bana yardım eden sevgili eşim Arş. Gör. Aysun AYDIN ÖKSÜZ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, anket çalışmalarım sırasında kıymetli vakitlerini bana ayırarak anketime katılan, dolayısıyla tezimin bilimsel değer kazanmasına katkı sağlayan K.T.Ü. Mimarlık ve İçmimarlık 3. ve 4. Sınıf öğrencilerine teşekkür ederim.

Çalışmamın bilimsel değerini bulması ümidiyle

Erkan ÖKSÜZ
Trabzon 2009

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	II
İÇİNDEKİLER	III
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ	X
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş	1
1.1.1. Problemin Belirlenmesi	1
1.1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	2
1.2. Televizyon	4
1.2.1. Televizyonun Tanımı	4
1.2.2. Televizyonun İcadı ve Tarihsel Gelişimi	5
1.2.3. Türkiye’de Televizyon	9
1.3. Görsel İletişim Aracı Olarak Televizyon	10
1.3.1. İletişim Araçları İçerisinde Televizyonun Yeri	10
1.3.2. Televizyonun Kültürel Ortamı	11
1.3.3. Televizyonda Görüntünün Dili	13
1.3.4. Televizyonda Görüntünün Yeri ve Önemi	15
1.3.5. Görüntüye Etki Eden Unsurlar	16
1.4. Sahne ve Dekor	16
1.5. Televizyon Yapımlarında Sahne ve Dekor	18
1.6. Televizyonda Stüdyo ve Dekor İlişkisi	20
1.6.1. Televizyon Stüdyo Mekanlarının Biçimlenişi	22
1.6.2. Televizyon Stüdyolarında Sahne Düzeni	23
1.7. Televizyon Programlarında Dekor Uygulamaları	25
1.7.1. Televizyon Programlarında Dekorun Amacı	27
1.7.2. Televizyon Programlarında Dekor Oluşturan Öğeler	28

1.7.2.1.	Panolar ve Fon Perdeleri	28
1.7.2.2.	Döşemeler ve Platformlar.....	34
1.8.	Televizyon Dekorunda Görüntü Estetiğine Etki Eden Unsurlar	36
1.8.1.	Televizyon Dekorunun Plastiği	36
1.8.2.	Televizyon Dekorunda Ton	37
1.8.3.	Televizyon Dekorunda Renk	37
1.8.4.	Televizyon Dekorunda Doku	38
1.8.5.	Televizyon Dekorunda Çizgi.....	39
1.8.6.	Televizyon Dekorunda Ritim	39
1.8.7.	Televizyon Dekorunda Kompozisyon ve Oran	40
1.8.8.	Televizyon Dekorunda Aydınlatma	41
1.9.	Televizyon Stüdyolarında Programın Amacına Uygun Dekor Tasarımı	42
1.9.1.	Haber Programlarında Dekor Düzeni	44
1.9.2.	Açık Oturum Programlarında Dekor Düzeni	47
1.9.3.	Müzik Eğlence Programlarında Dekor Düzeni	50
1.9.4.	Talk Show Programlarında Dekor Düzeni	52
1.9.5.	Tek Sunucu (Stand Up) Programlarında Dekor Düzeni.....	53
1.9.6.	Televizyon Dramalarında Dekor Düzeni	54
1.9.7.	Yarışma Programlarında Dekor Düzeni	56
1.9.8.	Çocuk Programlarında Dekor Düzeni	57
1.10.	Televizyon Programları Dekor Düzenlemelerinde Ortak ve Farklı Noktalar	58
1.10.1.	Dekor Düzenlemelerinde Ortak Noktalar.....	58
1.10.2.	Dekor Düzenlemelerinde Farklı Noktalar	61
2.	YAPILAN ÇALIŞMALAR	66
2.1.	Çalışmada İzlenen Yol ve Yöntem.....	66
2.2.	Çalışma Alanının Tanımlanması	66
2.3.	Program Örneklerinin Seçilmesi	67
2.4.	Anket Formunun Hazırlanması	70
2.5.	Anlam Farklılaşım Tablolarının Hazırlanması	72
2.6.	Denek Grubunun Belirlenmesi.....	74
2.7.	Anketlerin Uygulanması.....	75
3.	BULGULAR VE İRDELEME.....	76
3.1.	Anketlerin Değerlendirilmesi	76

3.2.	Programların Değerlendirmesi	78
4.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER	100
5.	KAYNAKLAR.....	103
6.	EKLER	106
ÖZGEÇMİŞ		

ÖZET

Televizyon programları izleyiciye iletmek üzere programın içeriğine bağılı olarak kendine özgü mesajlar içermektedir. Bu mesajların iletilmesinde televizyon programlarına ait özgün bir dil kullandığı ve bu dilin süreç içinde geliştiğı ve değıştiğı bilinmektedir. Programın dekoru da bu dil içerisinde önemli ve yadsınamaz bir yer tutmaktadır. Çalışmanın amacı, televizyon yapımlarında dekorun öneminin, amaca uygun üretilmiş dekorların özelliklerinin ve televizyon yapımlarına yapacağı katkıların incelenmesidir.

Birinci bölümünde, çalışmanın problemi, amacı ve kapsamı belirlenmiş, televizyonun tanımı yapılmış, icadı ve tarihsel gelişiminden kısaca bahsedilmiş, iletişim araçları içerisinde televizyonun yeri, görüntünün dili ve bu dile etkiyen unsurlar hakkında bilgiler verilmiştir. Tezin ana konusu olan dekorun televizyon stüdyolarındaki yeri, ilişkisi ve biçimlenişi hakkında bilgiler verilmiş, dekor uygulamalarına, dekorun amacına ve dekoru oluşturan öğelere değinilmiştir.

İkinci bölümde, televizyon dekor görüntüsünün estetiğine etkiyen unsurlar hakkında bilgiler verilmiş, bu çerçevede dekor estetiğı için önemli olan bazı temel tasarım kriterlerinden söz edilmiştir. Televizyon stüdyolarında programın amacına uygun dekor tasarımına ve ana başlıklar halinde program cinslerine göre dekor düzenlerine yer verilmiştir.

Sonuç bölümde ise, elli kişilik bir denek grubuyla yapılan anket çalışması ile elde edilen veriler, istatistiksel hale getirilip incelenmiş, seçilen program türlerinin dekorlarının biçim, renk, doku, aydınlatma ve stil başlıkları altındaki özelliklerine bakılmış ve elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirmeler yapılarak bulgular izlenme yoğunluğu raporlarıyla karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Televizyon, Görsel İletişim, Görüntünün Dili, Televizyon Stüdyosu, Sahne, Dekor, Biçim, Renk, Doku, Işık, Stil

SUMMARY

An Assessment of the Television Programs' Decors in Terms of Easthetics

Television programs are delivered to the viewer depending on the content of the program contains its own message. Communicate this message in a unique language that is used for television programs and the development of the language and the process is known to change. Programs in this language are important and also the decoration cannot be denied a place to be. The purpose of Study, the importance of decoration in the television production of the relevant features and television productions produced decorative contribution to the review is to be made.

The first section, studies of the problem, purpose and scope defined, the definition of television is made, invented and talk about the historical development, and communication tools in the place of television, the image of the language and the impact this language about the elements are given. Scenery is the main topic of the thesis in the TV studio locations, relationships, and was given information about formatting, decorative applications, create decorations and decor items from the goal have been talking about.

The second section, the aesthetic impact of television images of the scene information about the given element, in this framework is important for aesthetic decoration of some basic design criteria were mentioned. The purpose of the program according to the television studio and the main headlines in the decorative design programs according to the sex scene was talking about the layout.

Results section fifty-person group of subjects with the survey results obtained from the data, statistical made are examined the selected program types of decorative form, color, texture, lighting and style of the title in gold features a look at and the data obtained according to assessments made findings rating reports were compared.

Key Words: Television, Visual Communication, Image of the language, Television Studio, Stage, Decor, Style, Color, Texture, Light, Style

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Fred Ott'un aksırığı	7
Şekil 2. Dekor uygulama çalışması	26
Şekil 3. Tamamlanmış dekor çalışması	27
Şekil 4. Panolarla düzenlenmiş bir dekor çizimi	28
Şekil 5. Çeşitli motif ve formlarda panolar	29
Şekil 6. Çeşitli boyutlarda panolar	29
Şekil 7. Çeşitli pano motifleri	30
Şekil 8. Projektör ekran kamera ilişkisi	30
Şekil 9. Panonun arkasından yansıyan bir projektör ile iki boyutta üç boyutlu ortam etkisi yaratılabilmektedir	31
Şekil 10. Stüdyoda arka fon perdesinin asılışı	32
Şekil 11. Bazı programlarda kullanılan pano örnekleri.....	33
Şekil 12. Farklı amaçlarla çözümlenmiş panolar	33
Şekil 13. Dekorun yer döşemesi vasıtasıyla oluşturulması	34
Şekil 14. Zeminde kot farkı, boyama ve ışıkla dekora katkı	35
Şekil 15. Auto Q/Prompter	45
Şekil 16. Auto Q spiker ilişkisi	46
Şekil 17. Açık oturum programlarında oturma düzenleri	49
Şekil 18. Kamera hareketleri	50
Şekil 19. Sohbet programları dekoruna bir örnek	52
Şekil 20. Sunucunun çekim sırasındaki muhtemel hareketleri	54
Şekil 21. Bir drama için hazırlanan dekorun iç mekan düzenlemesi	55
Şekil 22. Dekorun oluşumunun aşamaları.....	59
Şekil 23. Üretim kontrol odası	61
Şekil 24. Geniş alanda yapılan show amaçlı gösterilere ait dekor	62
Şekil 25. Masaların çevresinde ya da masa arkasında grupların görüşmesi için oluşturulan dekor	62
Şekil 26. Dinleyicileri kapsayan gösteriler için oluşturulmuş dekor	63
Şekil 27. Munsell Gri değerlerinde renk skalası	64

Şekil 28. Bazı dekorlarda kameranın konumu ve görüş açısı	65
Şekil 29. Anket örneği.....	71
Şekil 30. K.T.Ü. Mimarlık Bölümü Bilgisayar Laboratuvarında yapılan anket uygulaması	75
Şekil 31. Var mısın yok musun, yarışma programı	79
Şekil 32. Çarkıfelek, yarışma programı	81
Şekil 33. Esra Erol'la izdivaç, evlilik-izdivaç programı	83
Şekil 34. Arım Balım Peteğim, sabah-kadın programı	85
Şekil 35. Sabahların Sultanı, sabah-kadın programı	87
Şekil 36. Esra Ceyhan'la, sabah-kadın programı	89
Şekil 37. Beyaz Show, talk-show programı	91
Şekil 38. Akşam Keyfi, sohbet-magazin programı	93
Şekil 39. Stadyum, spor-sohbet programı	95
Şekil 40. NTV Haber, haber programı	97

TABLULAR DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. En çok izlenen TV programları anket sonuçları grafiği.....	68
Tablo 2. RTÜK araştırmasına göre en çok izlenen TV programları.....	69
Tablo 3. Anlam farklılaşım tabloları	73
Tablo 4. Denek grubu ile ilgili anket değerlendirme sonuçları.....	77
Tablo 5. Değerlendirmelerde kullanılacak olan aritmetik ortalamalar.....	78
Tablo 6. Var mısın yok musun programının değerlendirme tablosu.....	79
Tablo 7. Çarkıfelek programının değerlendirme tablosu	81
Tablo 8. Esra Erol'la İzdivaç programının değerlendirme tablosu.....	83
Tablo 9. Arım Balım Peteğim programının değerlendirme tablosu.....	85
Tablo 10. Sabahların Sultanı programının değerlendirme tablosu.....	87
Tablo 11. Esra Ceyhan'la programının değerlendirme tablosu.....	89
Tablo 12. Beyaz Show programının değerlendirme tablosu	91
Tablo 13. Akşam Keyfi programının değerlendirme tablosu.....	93
Tablo 14. Stadyum programının değerlendirme tablosu	95
Tablo 15. NTV Haber programının değerlendirme tablosu	97
Tablo 16. Programların genel değerlendirme tablosu	99

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Türkiye’de uzun yıllar varlığını tek odaklı olarak sürdüren TV yayıncılığı son yıllarda hızla çeşitlenmiştir. İzleyici, çok kısa bir sürede sayısız televizyon kanalıyla dört yandan kuşatılmıştır. Televizyon için bitimsiz bir hızla üretilen ve sürekli yenilenen imgelerden izleyicinin görsel dünyasının büyük bir kısmı etkilenmektedir. Bir televizyon yapımına katkı sağlayan diğer tüm unsurların yanında, dekorun da programa yadsınamaz bir katkısı bulunmakta ve “televizyon için dekor tasarımı” yepyeni bir etkinlik alanı olarak belirmektedir.

Televizyon programları için dekor tasarımı üzerine söylenecek her şey, birbirinin içine girmiş çok sayıda bileşenin ve olgunun birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Boş stüdyoda, kameranın önüne ilk objenin yerleştirilmesiyle başlayan tasarım süreci bunun ekrandan izleyicisiyle buluşmasına kadar devam etmektedir. Ekranda görülen imgelerle, kamera önündeki nesneyi/dekoru birbirinden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Sonuç olarak bu bir süreçtir ve bu süreci bütün olarak ele almak gerekmektedir. Dolayısıyla bu konuyla ilgili konuşmanın güçlükleri, konunun sınırlarının belirlenmesinden ve tanımının yapılmasından başlayıp, terminolojisinin henüz tam olarak yerleşmemiş olmasına kadar uzanmaktadır.

Televizyon dekoru birçok öğenin birleşmesiyle ortaya çıkan, bir ekip çalışmasının ürünü olup, bu öğelerin ve ekiptekilerin yaptığı işlerin bilinmeden konunun incelenmesi özellikle de yorum ve düşüncelerin dile getirilmesi oldukça zordur. Bu çalışmanın, televizyon dekorları konusunu anlama, irdeleme ve konuya bir başlangıç yapma açısından bu alandaki bazı boşlukları doldurabileceği düşünülmektedir.

1.1.1. Problemin Belirlenmesi

Bir kanala kimliğini, kişiliğini, rengini programları vermektedir. Bununla birlikte, programlara da kimliğini ve kişiliğini, programın konsepti, konusu, içeriği, kurgusu, sunucusu, konuğu, ara jenerikleri, grafik düzenleri, müzikleri, kostümleri, makyajları vs.

ve dekorları kazandırır. Kısaca bir kanalı, ekranına çıkan yüzler ve yüzlerin içine yerleştirildiği mekanlar belirlemektedir. Programlar ancak bu bütünün içine oturduğu zaman bir anlam kazanmaktadır. Dekor, bu bütünden ayırmak pek mümkün ve çok doğru olmayacağından, seyircinin sadece dekor konusundaki tepkileri ölçülemezle birlikte, programın yarattığı etkinin büyük ölçüde dekorun yarattığı atmosfere bağlı olduğu da tartışılmaktadır.

Özellikle eğlence, müzik, show, dans vb. içeren ve özellikle stüdyoda seyircisi olan programların seyredilme oranları (ratingleri) yüksek olmaktadır. Bu formattaki programlara gelen tepkilerde, dekor üzerine de yorumlar yapılmaktadır. Bu tarz programlarda, genelde dekor show'un bir parçası olduğu için daha çok dikkat çekmekte, dekorla daha bilinçli bir ilişki kurulmaktadır.

Bu bağlamda, merak konusu olan, televizyon ekranındaki görüntünün estetiğine, dekorun katkısı var mıdır, varsa ne kadardır sorusu çerçevesinde, izlenme değerleri yüksek bir takım programların, bazı temel kriterler kapsamında televizyon ekranındaki görüntülerinin analiz sonuçları ve yine bu temel kriterler kapsamında aynı program türlerinin görüntüleri/dekorları arasında ortak ve farklı noktaların bulunup bulunmadığı merak edilmektedir.

Dekorların, programların seyredilebilirliğine katkısı olduğu şüphesizdir. Bu katkının, toplumun sosyal kesim farklılıklarına, kültür farklılıklarına ve yaş farklılıklarına göre değişiklikler gösterdiği bilinmektedir. Görüntülerin algılanmasında, kültürel farklılıklar söz konusudur. Algılama konusunda yapılan çalışmalara göre; her normal insan bir imgeyi idrak ve teşhis edebilir, bununla birlikte en basit görsel imgeler bile farklı kültürlerce farklı biçimde yorumlanır. Televizyon programlarına ait görüntüler toplumun her sınıfına ait bireye ulaşması nedeni ile mevcut sınıfsal farklılıklar televizyon görüntüsü sayesinde ortak bir noktada buluşmakta ve farklılıklar ortadan kalkmaktadır.

1.1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Televizyon günümüzdeki en önemli kitle iletişim araçlarından biridir ve televizyon sektörü inanılmaz hızlı büyüyen bir sektördür. Bu sektör, teknolojiden toplum bilimine kadar birçok önemli konuyu kapsamakta, bunlarla birlikte televizyon için günden güne daha çok önem arz eden tasarım, sanat ve estetik konularını da içine katarak gelişmektedir.

Bu çalışmanın amacı, televizyona ve televizyon programlarına ait alt başlıklardan biri olan, televizyon programlarındaki sahne dekorun incelenmesidir.

Dekor televizyon programını var eden, programa kimliğini kazandıran en temel mimari öğedir. Televizyon programında, programın konusu, konsepti ve vermek istediği mesaj ile uyumlu seçilmiş bir dekor, programın izlenmesi, vermek istediği mesajı iyi iletmesi, algılanması ve belleklerde iz bırakması açısından önemlidir.

Çalışma sonunda yapılacak saptamalar aracılığıyla, dekorların seyircinin ilgisini çekmekte başarılı olup olmadığı, televizyon dekorlarının izleyici tarafından yeterince algılanıp algılanmadığının belirlenmesi asıl amaçlardan biridir. Bu bağlamda, yapımcıların ve televizyon kanallarının dekorun önemini farkında olarak, dekorlara gerekli yatırımları yapmaları ve paralelinde sahne tasarımcılarının ileride yapacakları tasarımların yan etkilerini ve sonuçlarını daha iyi denetleyebilmelerini sağlayacak daha geniş kapsamlı araştırmalara başlangıç olabilecek bazı çıkış noktalarının verilmesi de amaçlanmaktadır.

Televizyon stüdyolarında, sahne düzenleri ile elde edilen görüntüler biçim, renk ve doku gibi görsel öğelerin birleşiminden oluşmakta olup, stüdyolarda oluşturulan mekanların ve kullanılan mekansal öğelerin yapımın amacına ve anlamına uygun olması beklenmektedir. Bu bağlamda, mekansal öğelerin yapımının amacına uygunluğu, oluşturulan sahne düzenlerinde bazı ortak özellikler meydana getirmektedir. Bununla birlikte, farklı yapımların sahne dekorlarının amaçları doğrultusunda farklı özellikleri de bulunmaktadır. Bunu elde edebilmek için ise tasarımcı, sahne düzeni ve mekansal öğelerin tasarlanma ve uygulama aşamalarında programların kendine özgü yapılarını düşünerek hareket etmelidir.

Bu çalışmada, televizyon yapımını meydana getiren, biçim, renk, doku ve ışık benzeri elemanlar, sahne düzenleriyle olan ilişkileri doğrultusunda incelenmiş, televizyon stüdyolarındaki sahne düzenlerini oluşturan öğelere değinildikten sonra ise sahne düzenlerinin televizyon programlarının içeriklerine uygun olarak biçimlenişlerinin belirtilmesi amaçlanmıştır. Televizyon yapımlarında dekorun tasarım ve yapım süreci, etkin kullanımı ve televizyon ekrandaki görüntüsü üzerinde durulması da çalışmanın kapsamı içindedir. Bu bağlamda, yazılı ve görsel kaynakların taranması, literatür incelemesi ve buna bağlı olarak da kavram ve kuramların özetlenmesi yoluna başvurulmuştur.

İzlenme oranları yüksek program türlerine örnek teşkil eden bazı programlara ait dekorları gösteren fotoğraflar, anlamsal farklılaşım tabloları vasıtasıyla bilgisayar

ekranında televizyon ekranı görseline yakın bir anlayışla incelenerek, kullanılan dekorların yapılandırılması konusundaki izleyici tercihleri değerlendirilmiştir. Bu bağlamda yapılan değerlendirme ile televizyon programlarında kullanılan dekorların ana karakterlerinin tespit edilmesinde bir sınıflama sağlaması beklenmektedir.

Televizyon dekorlarını incelemek, bu konuyla ilgili bir çalışma yapabilmek için stüdyo ortamının bilinmesi ve tanımlanması gerekmektedir. Stüdyo ortamının bilinmesi ve tanımlanması için öncelikle televizyon kavramının tarihsel sürecinin araştırılması ve incelenmesi, televizyon dekorları hakkında yapılan bu çalışmanın başlangıcını oluşturmaktadır.

1.2. Televizyon

1.2.1. Televizyonun Tanımı

Televizyon sözcüğü, Yunanca “uzak” anlamındaki “tele” ve Latince “görme” anlamındaki “visio” sözcüklerinden, 20. yüzyıl başlarında türetilmiş olup “uzaktan görmek” anlamına gelmektedir (URL-1, 2009). Bir başka kaynağa göre ise; Fransızca bir kelime olan televizyonun anlamı, duran veya hareketli olan cisimlerin kalıcı olmayan görüntülerinin elektrik yoluyla sesli olarak uzağa iletilmesidir (URL-2, 2009).

Televizyon veya kısaca TV, görüntü ve seslerin bir vericiden iletilen elektromanyetik dalga halinde yayılmasını ve ekranlı, elektronik alıcılar sayesinde tekrar görüntülenmesini sağlayan haberleşme sistemidir. Ayrıca, yayınlanan elektromanyetik dalgaları ses ve görüntüye çevirerek ekran ve hoparlörleri vasıtasıyla alıcıya ulaştıran cihaz da bu isim ile anılır. Bununla beraber, televizyon yayını da, resim ve ses sinyali haricinde, her alıcının aynı renklerde, zamanda ve aynı resim seviyesinde göstermesi için yayıncı tarafından radyo frekans sinyalinin içine bazı elektronik sinyallerin katılmasıyla yapılır (URL-3, 2009).

İlk ortaya çıktığı dönemde oldukça yalın teknikler çerçevesinde yayın yapan televizyon, bugünkü teknoloji ve imkanlar paralelinde geliştirilen araçlar sayesinde daha büyük olanaklarla yayın yapabilme gücüne ulaşmıştır. Teknik donanımın gelişmesine bağlı olarak uzak mesafelerde alıcılar orada bulunan uydularla görüntü alabilirken bunlar dünyanın her yerinden izlenebilir hale gelmiştir (TRT, 1990).

1.2.2. Televizyonun İcadı ve Tarihsel Gelişimi

Çağımızın en önemli iletişim araçlarından biri olan televizyonun icadına kadar geçen süreçte, iletişim tarihine geçen pek çok buluşun yer aldığı bilinmektedir. 19. yüzyılın başlarında, VOLTA ve FARADAY'ın çalışmaları sonunda, televizyonun varlığını borçlu olduğu enerji kaynağı olan elektrik bulunmuştur (URL-2, 2009).

Televizyonun icadı gibi başka birçok icadında temellerini oluşturan matbaanın icadı, aydınlanmanın kültürel ve zihinsel yapısını ve boyutlarını belirlerken yeni icatlara dönük hayalleri de körüklemiş ve yazının uzağa gönderilmesi fikriyle telgrafın icat edilmesine temel oluşturmuştur. 1873 yılında İrlandalı bir telgrafçı olan MAY, “neden yazı gibi görüntüde uzağa gitmesin” fikriyle teknik araştırmaya girmiş ve ışık dalgalarını elektrik akımına çevirmenin yollarını bulmuştur. Bu fikrin oluşması, fotoğrafın varlığı, yarattığı etki ve onu uzağa taşıma düşüncesinden bağımsız değildir (URL-2, 2009).

Mast'a (1986) göre televizyonun keşfine yol açan buluşların ilki “CAMERA OBSCURA” (Karanlık Kutu) dır. Karanlık Kutu ismi Leonardo da Vinci tarafından verilmiştir. Görüntü elde edilebilen araçların ilki kabul edilen ve 19. yüzyılın sonlarına doğru gerçekleşen bu buluş, günümüzde kullanılan fotoğraf makinelerinin temel özelliklerini taşımaktadır.

Karanlık Kutu'yu “BÜYÜLÜ FENER” takip etmektedir. Büyülü Fener'in çalışma şekli ise bir nesnenin arkasından verilen ışık ile nesnenin görüntüsünün düz bir yüzeye aktarılmasıdır (Ozangüç, 1998).

Büyülü Fener'i ise 1825'den 1890'ların sonuna kadar geçen sürede “THAUMATROPE”, “PHENAKİSTİSKOP”, “ZOOTROP”, “PRAKSİNOSKOP”, “VIVİSKOP”, “HOROSKOP”, “ZOO PRAKSİNOSKOP” gibi, farklı kişiler tarafından geliştirilen, işlevleri aşağı yukarı aynı buluşlar takip etmiştir (Mast, 1986).

O dönemlerde bilim adamlarının yoğun olarak görüntüyü kaydedebilmek ile ilgileniyor olmaları bu kadar çok sayıda, aynı şekilde çalışan farklı isimli aletlerin icat edilmesine yol açmıştır. Görüntüyü kaydedebilme çabaları nedeni ile öncelikle fotoğrafçılık alanında büyük ilerlemeler sağlanmıştır. Fernet'e (1988) göre, fotoğrafın gelişmesinin en önemli nedenlerinden biri, resim sanatındaki değişimlerdir. Bu dönemde ressamlar gerçekçi resim yapmak amacıyla yeni bir teknik uygulamaktaydılar. “CAMERA LUCIDA” adı verilen bu yöntemde resmi yapılacak görüntü bir prizma aracılığı ile kağıda düşürülüyor ve resim elde edilen görüntü üzerindeki hatlar takip edilerek yapılıyordu.

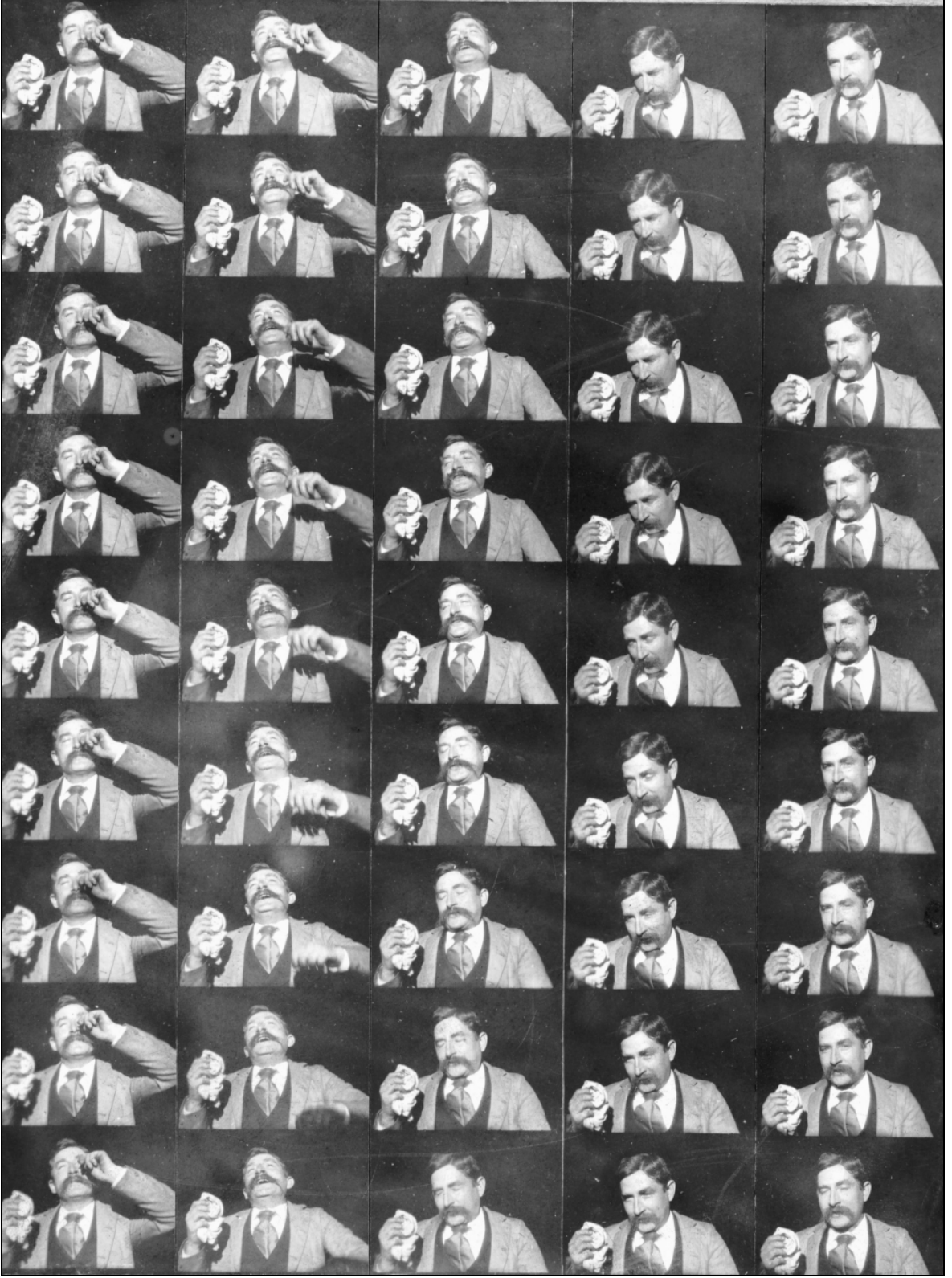
Fotoğraf bu yöntemden sonra yalnızca resim alanında değil, farklı amaçlarla da kullanılmaya başlanmıştır.

19. yüzyılda sabit görüntüden yola çıkarak hareketli görüntü prensipleri geliştirilmiştir. Amerika'da Thomas A. Edison, İngiltere'de R. W. Paul, Fransa'da Lumiere kardeşler bu konuda çalışmalarda bulunmuşlardır. Bu bilim adamları lensin arkasına yerleştirdikleri bir film ile hareketleri belli aralıklarla saniyede 16 görüntü elde edecek şekilde kaydetmişlerdir. Elde edilen görüntüler peş peşe ve aynı hızla bir perde üzerine yansıtılmış ve sonuçta tek, devamlı ve hareketli görüntü ortaya çıkmıştır. Bu ise sessiz filmin çekim hızına denktir (Betton, 1990).

Edison, icat ettiği hareketli görüntü veren cihazı geliştirerek önce "KİNETOFONOĞRAF" ve bunu takiben "KİNETOĞRAF" tasarlamıştır. Her iki cihazda da iki kenarında delikler bulunan film şeridi yer almaktaydı. Şeridin iki yanında bulunan bu delikler cihazın üzerindeki dişlilere geçiriliyor ve film bu dişliler yardımı ile hareket kazanıyordu. Dolayısı ile sabit görüntüler filmin dişliler üzerindeki hareketi ile hareketli hale gelmekteydi (Ozangüç, 1998).

Bu iki cihazı, yine Edison tarafından geliştirilen ve yalnızca toplumsal sorunları, mizahi bir yaklaşımla hicveden tiyatro türü gösterilerinin sunulduğu "KİNETOSCOPE" takip etmiştir. Yüzyılın sonuna doğru ise elde edilen bu görüntüler çadırlar, kullanılmayan mağazalar gibi mekanlarda halka gösterilmeye başlanmıştır. Daha sonraki yıllarda toplumsal sorunları, mizahi bir yaklaşımla hicveden tiyatro türü gösterilerine ait hareketli görüntüleri İngilizcede "NEWSREEL" adı verilen dünya haberlerini veren filmler, gezi bilgileri, kısa melodramlar ve komediler takip etmiştir (Mast, 1986).

Thomas A. Edison tarafından bütün bu gelişmelerin sonucunda çekilen ilk film "FRED OTTUN AKSIRIĞI" isimli kısa görüntü idi (Şekil 1). 1893 senesinde ilk film stüdyosu olan "BLACK MARIA" kurulduktan sonra "FATIMA'NIN DANSI" ve "JOHN ROSE İLE MARY IRWIN'IN ÖPÜCÜĞÜ" gibi filmler bunu takip etmiştir (Sennett, 1990)

Şekil 1. Fred Ott'un aksırığı (URL-10, 2009).

Bütün bu gelişmelerin sonucunda elde edilen görüntülerin renklendirilmesi konusunda da çalışmalara başlanmıştır. Bu dönemde filmlere renkli etkisi verebilmek için filmler ya tonlanmakta ya da elle boyanmaktaydı. İlk gerçek renklendirme işlemi ise, 1906 yılında İngiliz J. Williamson tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu işleme ise “KİNEMACOLOR” adı verilmekteydi (Pudovkin, 1995).

Bu dönemdeki filmlerin büyük çoğunluğu kurulan ilk film stüdyosu olan “Black Maria” da çekilmiştir. Yalnızca dış mekan gerektiren bölümlerde stüdyo kullanılmamaya başlanmıştır. Her iki tür çekimde de sabit kamera ile gün ışığı kullanılmaktaydı. Cihazların elektrikle çalışması nedeni ile elektrik olmayan yerlerde hem çekim yapmak hem de gösterim yapmak mümkün değildi. Fransız Lumiere kardeşler, Edison'un buluşlarını geliştirerek elektriğin olmadığı durumlarda kendi icatları olan ve “SİNEMATOĞRAF” adını verdikleri eter lambasından yararlanmışlardır. Lumiere kardeşlerin bu buluşu tarihe sinemanın keşfi olarak geçmiştir (Mast, 1986).

Sinema kavramı günümüz anlamında etkinlik göstermeye I. Dünya Savaşı döneminde başlamıştır. Kurulan sinemalarda izleyiciler karanlık bir salonda yer almakta ve toplu olarak dünya haberlerini, dramaları, komedileri ya da çizgi filmleri seyretmekteydiler. Ozangüç'e (1998) göre film seyretmek bu dönemden itibaren yalnızca toplumsal sorunları, mizahi bir yaklaşımla hicveden tiyatro türü gösterilerinin sunulduğu kısa eğlenceler olmaktan çıkmış sosyal bir alışkanlık haline gelmiştir

Gösterişli bir endüstri olarak tanımlanmasının yanı sıra, sinema 1930'larla birlikte bir sanat dalı olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bunu takiben film çalışmaları, dergilerde ve hakkında yazılan kitaplarda sanatsal yönü ve tekniğinin yanı sıra, sosyal yaşam ve alışkanlıklar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri ile de eleştirilmiştir. Günümüzde ise bu eleştirilere hedef olan iletişim aracı televizyondur. Televizyon için yapılan çalışmalar da eskiye dayanmakla beraber, kitle iletişim aracı olarak kullanılmaya başlanması radyonun kullanılmaya başlamasından yaklaşık olarak yirmi yıl sonra denk gelmiştir.

Manwell'e (1969) göre, televizyon ile ilgili ilk teknik buluş 1873 yılında yapılmıştır. 1923 yılına kadar bu konudaki çalışmalar devam etmiş ancak, sadece belirsiz çizgilerden oluşan görüntüler elde edilebilmiştir.

Bu çalışmaları takip eden yıllarda görüntünün net olarak aktarılmasına uğraşılmıştır. 1928 yılında ise, bir film şirketi olan NBC, bir vericiden yayın gerçekleştirmiş ve yakın mesafedeki alıcı tarafından bu yayın izlenebilmiştir. Aynı yıl NBC tarafından Londra'dan verilen bir görüntü ise New York'ta ki bir alıcıdan izlenebilmiştir (Ozangüç, 1998).

İlk düzenli televizyon yayını 1936 yılında İngiltere'de başlamıştır. Günümüzden farklı olarak, alıcısı olan izleyici sayısı oldukça az olduğu için bu yayımlar büyük kitleler tarafından seyredilememiştir. Televizyon çağının gerçek anlamda başlaması ise 1950'lere dayanmaktadır (Esslin, 1991).

1.2.3. Türkiye'de Televizyon

Ülkemizde yayın çalışmaları 16 Temmuz 1952 tarihli bir iç yazışma ile İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi Yüksek Frekans Tekniği Kürsüsü'nde başlatılmıştır. 5 Aralık 1963'de daha düzgün bir stüdyoya geçen İTÜ televizyonu düzenli bir yayıncılığa başlamıştır. İlk özerk, kendi idari yapısına, kadrolarına, bütçesine sahip bir radyo televizyon statüsü 1950'li yıllardan itibaren şekillenmeye başlamış ve 1 Mayıs 1964'te Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) kurulmuştur. İTÜ televizyonu, 30 Ağustos 1971 yılında TRT ile yapılan bir protokolle Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'na devredilmiştir (URL-2, 2009).

Türkiye teknik anlamda televizyon sistemini Almanya'dan, yayıncılık anlayışını ise İngiliz BBC televizyonundan almıştır. TRT ile BBC arasında yapılan protokollerle TRT çalışanlarından bazıları BBC'de eğitim almıştır. Teknik bir bilgi gerektiren televizyonculuk için bu bilgiye vakıf insan yetişmesi gereklidir. TRT teknik araç ve gereci Almanya'dan temin etmesine karşın, kadroları İngiliz televizyon şirketi BBC ye staja ve araştırmaya gönderilerek yetiştirilmiştir (URL-2, 2009).

Türkiye'nin ilk televizyonu olan TRT doğal olarak ülkedeki tüm televizyoncu kuşakların yetişmesinde, zincirin halkaları mantığı ile direkt etkili olmuştur. Ülkemizdeki televizyonculuğun dili, toplumsal işleyişimizle ilişkili olmamıştır. Birinci dönem denilen, tek kanallı dönemde, kamera açılarından, çekim ölçeklerine kadar televizyonumuzun anlatım yapısını devlet resmîyeti ile İngiliz soğukkanlılığı belirlerken, ikinci dönemde çok kanallı televizyon yayıncılığı ve Amerikan eğlence endüstrisinin oluşturduğu anlatım ve anlam biçimleri Türk televizyonculuğunu şekillendirmeye devam etmektedir.

Türkiye'de ilk televizyon yayınının yapıldığı 31 Ocak 1968 tarihinden bu yana 41 yıl geçmiş olup, ülkemizde ilk televizyon yayınlarının 1968'de yapılmasının ardından televizyonculuk alanı çok hızlı değişime uğramıştır. Radyo ve televizyon yayıncılığı konusunda devlet tekelinin bulunduğu dönemde başlayan televizyon yayınları aradan geçen sürede büyük bir gelişme göstermiştir. 1961 Anayasası radyo ve televizyon

yayıncılığında devlet tekelini kabul etmiş ve bu tekelin özerk bir kuma tüzel kişisi olarak teşkilatlandırılan Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) tarafından kullanılmasını düzenlemiştir. Bu yapı doksanlı yılların başına kadar devam etmiştir.

Aslında otoriter sistemlerin bir uygulaması olan radyo ve televizyon yayıncılığı alanındaki devlet tekeli, Türkiye’de önce fiili olarak kalkmış ve arkasından 1993’te Anayasa’nın ilgili maddesinde yapılan (madde:133) değişiklikle hukuki olarak da sona ermiştir. Bu değişiklikten sonra radyo ve televizyon yayıncılığı alanına özel radyo ve televizyonlar girmiş ve bugünkü konuma gelinmiştir. Böylece sadece televizyon yayıncılığı alanında değil bu yayınların iletilmesi gibi konularda da yeni kurumlar oluşmaya başlamıştır. Bugün bu alanda yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde yayın yapan yaklaşık olarak 300 civarında televizyon ve 2000’e yakın da radyo faaliyet göstermektedir (Dursun, 2009).

Ülkemizde 60’lı yıllara kadar televizyon stüdyo ve olanaklarının oluşması ve gelişmesi için bir ortam sağlanamamıştır. İlerleyen süreçte, televizyon yayıncılığı yapabilmeyen teknik maliyetlerinin düşmesi ve de sermayenin hareketliliğinden kaynaklanan nedenlerle ülkemizde televizyon kanalları ve çeşitliliğinin hızla arttığı gözlenmektedir.

1.3. Görsel İletişim Aracı Olarak Televizyon

1.3.1. İletişim Araçları İçerisinde Televizyonun Yeri

Televizyon, halka ilk açıldığında küçük bir eğlence aracı olarak görülüp ciddiye alınmasa da, insanların sosyal alışkanlıkları, kültür ve yaşam görüşleri üzerinde büyük etkilere yol açmıştır. Televizyonun sahip olduğu iletişim olanaklarından dolayı insan ufkunu genişletebilen ve büyütebilen bir iletişim aracı durumundadır.

Esslin’e (1991) göre, televizyon dünyayı algılayış tarzımızda köklü bir değişikliğe neden olup, dünyanın öteki ucunda meydana gelen şeyleri görmemizi ve duymamızı sağlayarak duyu organlarımızın ulaşabildiği alanı genişletmiştir. Şimdiye dek alınan büyük bir kısmı basılı sayfalar, kelimeler ve hareketsiz resimler yoluyla geldiği halde, şimdi liderlerin siyasi gündem tartışması dinlenebilmekte ve bu sırada onların yüzleri görülebilmektedir.

Televizyon, radyo, sinema ve tiyatrunun birçok teknik ve anlatım özelliklerini içermekle birlikte, kendine özgü üslup, teknik olanak ve sınırlılıkları olan apayrı bir araçtır. Örneğin radyo televizyonun programcılık yapısını büyük ölçüde etkilemiştir, ancak televizyonun görselliği kaçınılmaz olarak sadece sese dayanan radyoculuktan farklı koşulları yaratmış farklı deneyimleri gerektirmiştir. Televizyon bu yönüyle sinemaya yakınlaşır. Televizyon ekranla izleyici arasındaki ilişkiyi salt söze değil, görüntüye de dayanarak kurma kapasitesi nedeniyle sinemaya yaklaşmakla birlikte, televizyon görüntüsü derinlik ve tonal derecelenme bakımından sinema görüntüsüne göre yetersiz olduğu için “ön plan” televizyonda başlıca üslup tekniği haline gelmiştir. Mutlu’ya (1990) göre televizyon bu özelliğinden dolayı tiyatroya yaklaşmaktadır.

Televizyon insan yaşantısını belirgin biçimde değiştirmektedir. Bilgi, eğitim ve eğlenceye ulaşma yollarımızda devrim yaratmıştır. Televizyon insanoğlunun yaşam ve düşünce tarzını değiştirebilmekte, farklı kültürlerden gelen bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerini yeniden şekillendirebilmektedir.

İletişim araçları içerisinde, kişilerin sosyal alışkanlıklarının ve yaşam biçimlerinin değişmesinde, kültürlerinin gelişmesinde görüntü ve duyum özelliklerini bir arada taşıdığından en etkin etkileşim kanalı televizyondur. Televizyon, izleyiciye aktardığı görüntülü bilgilerle toplumlar üzerinde din, dil, ırk ayrımı olmaksızın etkili bir görsel iletişim aracıdır.

Televizyonun diğer iletişim araçlarından farkı, görüntülü bilgilerin stüdyolarda oluşturulan sahne düzenleri vasıtasıyla topluma iletilmesidir. Oluşturulan sahne düzenleri, izleyiciler ve yapım aşamasında düşünce, duygu ve görsel estetik öğelerle etkileşim sağlamaktadır. Bundan dolayı televizyon izleyicisi, izlediği TV programı ile yalnızca bir iletişim süreci içine girmekle kalmaz, zaman zaman estetik bir haz sürecine de girebilir. Parsa’ya (1994) göre, televizyonda teknik ve düşünsel yapı iç içedir.

1.3.2. Televizyonun Kültürel Ortamı

Günümüzün en büyük kültürel üretim makinesinin televizyon olduğu bilinmektedir. Bu büyüklük daha çok sayısal bir anlam taşımaktadır. Üretilen kültürel ürünün sayısı ve buna katılan insan sayısı bakımından ele alındığı zaman, televizyonun bu boyutu ortaya çıkmaktadır. Bu kültürel süreçte yer alan tüketici açısından bakıldığında televizyonun önemi daha da açıkça görülmektedir.

Bir kitle kültürü aracı olarak televizyon birçok tartışmayı da beraberinde getirmektedir. Bazıları bu araçta kültürel bir demokratikleşmenin pırıltılarını görmektedirler. Bir zamanlar yalnızca seçkin bir çevrenin malı olan kültür, artık bu araç sayesinde milyonların malı olmaktadır. İnsanlar televizyon vasıtasıyla yaşamları boyunca hiç tanımadıkları deneylere katılma olanağına sahip olmaktadır.

Kültürel geleneklerini oturtmuş ülkelerde maddi hayatın bütün nesnelere nüfuz etmiş ortak bir estetik normlar bütünü vardır.

Bir yapım, ait olduğu ülkenin kültürel ortamına göre farklılıklar gösterir. “Kültür” sözcüğü özellikle tek başına kullanılmıştır; çünkü televizyon yayıncılığı çok pahalı bir olay olmasına rağmen, ekonomik olanakların yayının kültürel ve estetik kalitesini birinci planda etkilediğine inanılmamaktadır.

Perçin’in (1995) verdiği bir örneğe göre; Slovenya’nın küçük bir ülke ve maddi olanaklarının son derece sınırlı olması dekordan çekime kadar, ekrana yansıyan her üründe belli bir estetik kalite ve tutarlılık olmasını engellememiştir. Estetik kaygı yayıncılığın her anında yaşanmaktadır.

Bu küçük örnek bile göstermektedir ki bir ülkedeki televizyonculuğu o ülkenin maddi-manevi kültürel ortamından ayrı düşünmeye olanak yoktur. Gün geçtikçe artan televizyon kanallarından, evimizin içine her gün milyonlarca imge yağmaktadır; biraz durup düşünüldüğünde, aslında bunların yüzde kaçı televizyon tasarımcısının elinden çıkmaktadır? Ekrana bakıldığında görülen ürünün büyük bir kısmı beğenilmemekte; oysa ekrandaki imgelerin çoğu hayatlarımızın içinden gelmektedir; kentlerimizde, caddelerimizde, sokaklarımızda ne görülüyorsa ekranlarımızda da onlar görülmektedir.

Televizyon her gün insanların oturma odalarına girerek yaşam biçimlerini eninde sonunda derinden etkilemektedir. İnsanlar televizyon seyrettikleri ölçüde ondan etkilenerek hayat biçimlerini oluştururlar. Evlerini nasıl dekore edecekleri, nasıl giyinecekleri, saçlarını nasıl yapacakları, nelerden zevk alacakları, nelerden almayacakları, nasıl düşünecekleri, nasıl düşünmeyecekleri, ülke sorunlarına nasıl yaklaşacakları konularında televizyondan etkilenirler.

Bu bağlamda, televizyon için çalışan tasarımcının işi oldukça zordur. Tasarımcının, üretim aşamasında çok fazla bileşene aynı anda hakim olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, televizyon programları için dekor tasarımı mesleğinin tarihsel sürecinin henüz çok yeni olmasından dolayı, tasarımcının elinde örnek alabileceği zengin bir deneyim birikimi yoktur.

1.3.3. Televizyonda Görüntünün Dili

Televizyon, kültürün üreticisi ve taşıyıcısı olarak işlev görmektedir. Kendine özgü anlatım yapısı televizyon dilinin gramerini oluşturmaktadır. Televizyon dilinin grameri kavramı, olup bitmişliği değil, olgunlaşarak gelişen bir durumun tanımlanmasıdır. Dil denilen olgu kültürle vardır, dinamik kültürlerin dili de dinamik olur. Bununla birlikte, bir kültür devamlıysa dinamiktir. Dil kendi yapı taşlarını, kendi anlatım kalıplarını kısaca kendi gramerini de dinamik bir şekilde oluşturmakta ve oldurmaktadır.

Televizyon dili denildiği zaman, çalışmanın ilgili bölümünde bahsedilen icat sürecinde fotoğraf etkisi, dilin oluşumunda da ana faktör olmaktadır. Burada televizyondan daha önce kendi anlatım imkan ve olanaklarını oluşturan sinemadan bahsedilmektedir. Televizyon temel olarak sinemanın anlatım olanaklarından beslenmekte olup, kendine has bir üslup, dil ve gramer geliştirmektedir.

Sinemanın kullandığı bu imkanlar aynen televizyon için de geçerlidir. Televizyon kendi içinde daha farklı imkanlar üretmiştir ancak; şu da çok açık gözlemlenmektedir ki, televizyon sinemaya göre tüketim toplumunun daha fazla ve daha etkin bir şekilde hizmetindedir.

Bir dilin kullanımı söz konusu olduğunda anlatılacak bir şeylerin olduğu ortaya çıkmıştır. Anlamın olduğu yerde dil arayışı ortaya çıkacak, ortaya çıkan bu dil anlamı da besleyip yeniden oluşturacaktır. Sinemanın ve televizyonun kullandığı dile “Görüntü Dili” denilmektedir. İnsanoğlunun mağara duvarlarına çizdiği resimlere kadar uzanan, görüntüyle anlam aktarımı en kolay öğrenilen ve anlaşılabilir bir dildir. Tabii ki dile yüklenen anlam ve kullanım biçimiyle anlaşılabilirliğin kolaylığı ve zorluğu farklı etkenlerle göreceleşmektedir.

Bu söz için ne kadar geçerli olduysa, yazı için de aynı şekilde geçerli olmuş ve görüntü dili için de geçerli olmaktadır. Bu noktada kültürel dönemlerin farklılığını ve bugün yaşanan kültürel süreci göz önünde tutarak keskin bir ayrım yapılamamaktadır.

Görüntü dili denildiği zaman, simgeleştirilen görselin bir sistem içerisinde anlamlı bir yapı oluşturması veya bu yapıyı işaret etmesi akla ilk gelmesi gerektirir. Resim sanatının anlatım imkanlarından istifade etmek isteyen fotoğraf kendi başına ve daha farklı bir anlatım aracı olmayı başarırken, sinema ve televizyonun da anlatım olanağının temel birimi olmuştur. Kısaca görüntü dilinin temel yapıtaşı tek kare fotoğraftır. Sinemada ve televizyonda belirli sayıda karenin akışıyla oluşan hareketli görüntü ve görüntüler kamera

ile kaydedilir, matbaada harflerin sıralanışı gibi montajda da fotoğraflar anlamlı bir bütüne çevrilir. Burada insanın fizyolojik durumu ve algı psikolojisi temel etkindir.

Görüntü dili oluşturduğu göstergeler sistemiyle ve bu göstergelerin kendi içinde bütüncül bir yapıda okunması bağlamında hayatımızın hemen her alanında karşımıza çıkmaktadır.

Görüntü dilinin gramer yapısı görsel tasarım denilen alanı da şekillendirmektedir. Bindiğimiz bir belediye otobüsünün hangi anlam dünyası tarafından tasarlandığından tutun da bir kitabın kapağı ve içeriği arasında kurulacak ilişkiye kadar hepsi görüntü dilinin anlatım olanakları kapsamında değerlendirilir. Sinema, görüntüyle anlatım olanağını sistemleştirerek görüntü dilinin oluşumunu kışkırtmıştır ve bu gün de bu dilin yapısının ve gramerinin şekillendirilmesi işlemi bu sanatın omuzlarındadır.

Televizyon, kendine özgü yeni anlatım biçimleri üretmiş ve bunları zamanla geliştirmiştir. Romanın veya sinemanın anlatım biçimleri, televizyonunkinden farklı olduğu içi televizyona uyarlanamazlar. Jhon Ellis'in televizyonda kullandığı anlatım tekniklerinden yararlanan Jane Feuer televizyon aygıtının mantıksal bir temele dayanan nedenselliğe ve anlatımda kapalılığa karşı olan bir yapıya sahip olduğunu ileri sürmektedir (Feuer, 1986).

Ellis'e (1982) göre, televizyon anlatımı, küçük öykü parçacıklarıyla (segment) gerçekleştirilmektedir. Ellis, segmenti televizyonun en küçük ve temel birimi olarak görmekte ve göreceli olarak sürekli olmayan, kendi içinde gerekli ve yeterli ölçüde anlamlı ve ayrıntılı küçük görüntü ve ses birimlerinden oluşan sekanslar (ayrıntılar) şeklinde tanımlamaktadır. Ellis, segmentler arasında gerekli ve zorunlu bir bağlantının olmadığını ileri sürmektedir. Yine Ellis'e (1982) göre bir segment'ten bir başka segmente geçiş olayı bir sonuçtan (consequence) çok bir art arda gelme (succession) sorunudur. Ellis, segmentleri iki gruba ayırmaktadır. Birinci grup, haber parçacıkları, televizyon reklamları veya televizyonda duyurusu yapılan diğer programlarla ilgili kısa tanıtım filmlerinden oluşan, birbirine eklenen (cumulative) segmentlerdir. İkinci grup olarak da, televizyonun en belirgin öykü biçimleri olarak kabul edilen, televizyon dizileri ve seriyalarını şekillendiren tekrarlardan veya sekanslardan oluşan segmentlerdir. Ellis, son olarak televizyon anlatımının çizgisel olmaktan çok, dizgisel (serial) olduğunu ileri sürmektedir.

1.3.4. Televizyonda Görüntünün Yeri ve Önemi

Televizyon, sesten daha çok görüntünün önem kazandığı bir yayın organıdır. Görüntü ise, düşüncelerden daha çok duygulara ulaşır. Programcılarının ve seyircilerin bu gerçeği unutmamaları gerekmektedir. Görüntünün duygulara kolaylıkla erişmesi televizyonun elbette zayıf yönlerinden biridir.

Televizyonun öğretici bir işlevi olduğu bilinmektedir. Televizyon gibi görüntü ile öğreten bir başka alanda basılı yayınlardır. Basılı yayınları kelime kelime izlemek mümkündür ama televizyondaki görüntü ve ses sürekli akıp gitmektedir. Bu sebeple, basılı yayınları okurken durmak, geriye dönmek, aynı yeri yeniden okumak kişinin elindedir. Yani okuyucu önündeki basılı yayını denetimde tutabilmektedir. Oysa televizyon yayını durdurmak, geriye almak, baştan izlemek özel imkanlar haricinde olanaksızdır. Seyirci, televizyon yayınına hakim olamaz. Öğreneceğini, elde edeceğini anında kavramak zorundadır. Bu bakımdan seyirci, televizyon izlerken o anda her şeyi elde etmesi gerektiğini belki de farkında olmadan düşündüğü için, bütün duygusal yönünü harekete geçirmektedir. Bu bağlamda seyirci, ekrandaki görüntüler karşısında duygusal tepkiler göstermektedir.

Yapılan birçok araştırma, televizyon seyredenlerin nefes alışlarının ve kalp atışlarının ciddi anlamda etkilendiğini, televizyon izlerken içlerinde buldukları duygusal ve psikolojik durumu mimikleriyle sergilediklerini ortaya koymuştur (Onaran, 1984). Bu sonuç görüntüleri izleyenlerin, basılı yayını izleyenlerden çok daha fazla duygusal bir etkileşim içerisinde olduklarını göstermektedir. Bu bağlamda, henüz okuma yazma bilmeyen bir çocuk televizyon izlediğinde, okula gitmeden önce televizyondan birçok konuyla ilgili çeşitli bilgileri duygusal bir etkiyle öğrenebilir. Hangi değerlerin daha önemli sayıldığı, nelerin gerçek olduğu, dürüstlüğü anlamı, büyüklerin nasıl davranışlarda bulunduğu gibi milyonlarca şeyi kendi algısı ölçeğinde televizyon ona göstermektedir. Bu etkiler belirli bir oranda, televizyon izleyen her bireyin birçok kültürel değerini ve inancını değiştirmekte, yetişmesine ve kişiliğinin gelişmesine etki etmektedir.

1.3.5. Görüntüye Etki Eden Unsurlar

Televizyon stüdyolarında kullanılan set ünitelerinin/dekorun yanı sıra, aşağıda başlıklar halinde verilmiş olan ışık, renk, efekt, kamera ve kostüm gibi görüntüyü etkileyen başka unsurlar da bulunmaktadır. Bu unsurlar, ekran başındaki izleyicilerin görüntüyü, dolayısıyla prodüksiyonu algılama biçimlerini önemli ölçüde etkilemektedir.

- Kamera: Kamera seçimi, testleri ve hareketleri, kameraların özellikleri, modeli, çalışma prensibi, ışığa duyarlılığı, kullanılacak objektifler, filtreler ve kameraman.
- Işık: Prodüksiyona ve kullanılacak mekanlara göre ışık stili ve uygulanması, ışık rengi, devamlılığı, kullanılacak projektörlerin özellikleri, güçleri, miktarları ve ışık yönetmeni.
- Makyaj: Makyaj malzemeleri, makyajın devamlılığı ve tutarlılığı, verilen efektlerin prodüksiyona uygunluğu, inandırıcılığı ve makyaj görevlisi.
- Kostüm: Kostümlerin prodüksiyona uygunluğu, kostüm renkleri, kumaşlarının özellikleri ve dokuları.
- Dekor: Prodüksiyona ve mekana uygun dekor tasarımı, dekor malzemeleri, malzemelerin rengi, doku özellikleri ve dekoratör.
- Set: Set malzemeleri, kullanılan aksesuarların prodüksiyona uygunluğu, sanat yönetmeni ve set amiri.
- Efekt: Efekt malzemeleri, yapılan efektlerin senaryoya uygunluğu ve inandırıcılığı, efekt uzmanları
- Kurgu: Senaryoya uygun kurgu stiline yaratılması ve uygulanması, kurgu efektleri, kurgu devamlılığı ve kurgu elemanı.
- Gösterim Cihazları: Gösterim cihazlarının kalitesi, gösterim salonu ve perdesinin kalitesi, gösterim cihazlarının ayarları ve makinist.

1.4. Sahne ve Dekor

Mimari yapıya göre sahne, genellikle yükseltilmiş bir alandan veya birkaç farklı alandan oluşan, tiyatro eserlerinin ve diğer bazı performansların sergilenmesi için ayrılmış

olan ve sanatçıların ihtiyacı olan boşluğu sağlayan, seyircilerin odak noktasını oluşturan mekandır (URL-4, 2009).

Püsküllüoğlu'na (1995) göre dekor, tiyatro, sinema ve televizyonda sahneye konulan, filme alınan bir yapıtın konusunun geçtiği yerin ve çağının özelliklerini belirleyen gereçlerin (mobilya vb.) tümü ile bunların sahnede düzenlenmiş biçimidir. Bir başka kaynağa göre ise dekor, tiyatro, sinema, televizyon vb. nin temsil edildiği yeri belirleyen ve çevreleyen boyalı çatkı bezlerinin, kanatların, eşyaların ve çeşitli unsurların (perdeler, aksesuarlar vb.) tümüne denilmektedir (Holt, 1988).

Sahne sanatlarında sahne tasarımı sahnenin bütünsel görünüşünü belirlerken, sahne dekoru bu tasarımı sahne mekanı içinde üç boyutlu bir hale getirmektedir. Bununla birlikte son dönemde sahne tasarımı dekorun yanı sıra, çevre düzenini de kapsayacak biçimde, gösterim mekanının biçimsel düzeni, sahne mekanının tüm görüntüsel yapılandırması anlamına gelmektedir (İçöz, 2002).

Şengezer'e (1999) göre dekor ve kostüm bir tür üç boyutlu yorumdur. Dekor ve kostüm, kompozitörden, yazardan, reji ve oynayıştan önce ilk mesajı veren durumdur. Başarılı olup olmadığı da onun salt güzelliğiyle doğru orantılı bir olgu değildir. Dekorun varlığının hareket ve sözle birleşmesi ve görüntü deneyini harekete ve söze geçirmesi gerekir. Dekor tamamlayıcı bir fonksiyon, ama sahne yapıtının temel öneme sahip bir öğesidir. Bir dekor ve kostüm uygulamasında kompozitöre ve yazara geniş kapsamlı bir boyun eğme kaçınılmazdır. Çünkü dekor ve kostüm bir anlamda rejisörün ve koreografin özel yorum amacına hizmet etmektedir.

Dekorda görsel bakış acısı önemli sorunlardan biridir. Salonun değişik yerlerinde oturan izleyicilerin tümünün, oyunda rolü bulunan tüm dekor elemanlarını görmelerinin mümkün kılınması gerekmektedir. Bir dekorun doğru tasarımı, görsel alanının planlanmasında salonun her noktasına eşdeğer önem vermekle gerçekleşmektedir (İçöz, 2002).

Sahne sanatlarında, dekorun varlığının hareketle birleşmesi, görüntü işlevini harekete geçirmesi ve öncelikle de yorumu aktarıcı bir özelliğinin olması gerekmektedir. Bu durumda, dekorun gerçek başarısı ancak perde kapandığında tam anlamıyla kanıtlanmaktadır. Dolayısıyla dekorun perde açılmasıyla oluşturduğu izleyici beğenisi ve edindirdiği ön yargı, perde kapandığında oyun boyunca çizilen grafiğin bıraktığı etki ile tamamlanmaktadır (Tieghem, 1964).

1.5. Televizyon Yapımlarında Sahne ve Dekor

Televizyon yapımlarında kullanılan dekorun sahne sanatları ve sinemada kullanılan dekorlardan farklı olarak üç boyut yanılması ve farklı bir plastiği vardır. Bu fark televizyon ortamının sunduğu teknik veriler ve bu verilerin getirdiği olanakların ve olanaksızlıkların bir sonucudur.

Televizyon dekorları için, sinema ve tiyatrunun etkisiyle oluşmuş “dekorun sadece bir süs olarak kabul edildiği” anlayış bir kenara bırakıldığında, televizyonda dekor oldukça önemli bir yere sahiptir. Çünkü televizyonda dekor tıpkı bir mimari yapıt gibi, bütün öğeleri fonksiyonel bir bütünü oluşturmaktadır. Bu nedenle yapımcıya mizansen olanaklarını sadece o verir ve görüntüye ilişkin olanakları çoğu kez o sağlar. Televizyon dekoru kendisine akraba sayılan sinema ve tiyatro dekoruna benzer gibi görünse de, onlardan farklı bir niteliğe sahiptir. Bu televizyonculuğun farklı yapısından ileri gelmektedir.

Televizyon için yapılan set ve dekor tasarımları, televizyonla tarihsel bağları olan sinema, tiyatro, opera için tasarlanan sahne ve dekor uygulamalarından çok farklı örneklerle sahiptir. İçöz'e (2002) göre televizyon için tasarlanan bir dekora yönelik teknik kaygıların farklılığı, estetik değerlere ulaşmanın yöntemlerini de değiştirmiştir.

Televizyon programlarının yapımında genellikle, programın dekor olanaklarının yapıma büyük katkısı vardır. Olayın ya da programın belli bir çerçevede ve belli bir uzayda belirlenmesi istenir. Böylece, o çevre ve uzayda geçecek olayın ortamı gerektiği biçimde yaratılmış olur. Bilinmektedir ki, kişi ve çevre ilişkisi, olaya katkıda bulunan önemli bir öğedir. Özellikle, kişinin yakın çevresi ve yakın çevresindeki öğelerle ilişkileri yer aldığı uzayla ve bu uzayın içerdiği dekor parçalarıyla başlar (Sarıoğlu, 1976).

Küçük ya da büyük bir prodüksiyon olsun, olayın geçtiği çevre yani kişinin içinde bulunduğu ortam önemlidir. Bu nedenle de bir program fikrinin başlangıcında olayı tanımlayan uzayı düşünmek ve yaratmak çabası içinde olunması gerekir. Ancak, çalışmalarda iki temel yöneliş söz konusu olabilmektedir. Bunlardan biri, bir hacimde, bir yapay dekor oluşturmak, başka bir deyişle yapay ortam yaratmaktır. İkincisi ise, doğal bir çerçeveden yararlanmak ve doğal dekoru kullanmaktır. Ancak, olayın içeriğine ve yorumuna katkı getirecek doğal dekor ya da doğal dekor içinde konuya uygun düşecek bir takım yeni uygulamalar, konuyla ilgili bir araştırma sonucu ortaya çıkar ve doğal dekor, yararlanılması gereken, gerçeğin kendisi olan büyük olanaklar verir. Televizyon

çalışmalarında ise, televizyon olayının yapısı nedeniyle, bir stüdyoya gereksinim vardır. Bu stüdyoda yapım için gerekli aydınlatma olanakları, güç kaynağı, ses üretme ve yazımlama olanakları ve özellikle elektronik bir görüntü üretebilmek için gerekli aygıtlara yer vermek gerekir. Ayrıca, burada sözü edilemeyen ve araştırma kapsamında olmayan birçok araç gereçten, birbiri içinde, birbirine bağlı birçok çalışma yerlerinden de söz edilebilir (Sarioğlu, 1976).

Televizyon çalışmalarından ve programlardan söz edilirken, özellikle stüdyo içinde yapılan programlar düşünüldüğünde, kuşkusuz yaratılması istenen çevrenin ve dekorun bir stüdyo alanı içinde, stüdyonun olanaklarıyla gerçekleştirilmesi düşünülmelidir. Ancak, burada televizyon çalışmaları için oluşma evresindeki bir yönelişten söz etmek gerekir. Sarioğlu'na (1976) göre, sinemada olduğu gibi televizyon çalışmalarında da stüdyodan kurtulup doğaya yönelme eğilimi ağır basmaktadır. Başlangıçta, nasıl sinemada aydınlatma, ses alma ve taşınması güç araç ve gereçler film yapımını stüdyolara bağlı kılmışsa, şimdi de aynı şey televizyon için geçerlidir.

Zaman içerisinde araç ve gereçlerin taşınabilir olmaları, sinema için stüdyo dışında da rahat çalışılmasını sağlamıştır. Günümüzde, televizyon için de aynı durum söz konusudur. Taşınabilir elektronik televizyon kameraları, görüntü ve ses yazılım gereçlerinin varlığı, televizyon yapıcılığına doğal dekorlara açılan zengin olanaklar tanımıştır.

Bu önemli gelişme ve yöneliş belirtildikten sonra, günümüzde sürdürülen uygulama için televizyon stüdyosuna, onun olanaklarına dönülecek olunursa, bir yapım için belirli bir sahnenin belirtilmesi, kabaca çizilmesi gerektiğinde aşağıdaki konularda araştırma yapılması ve bilgi edinilmesi gerekmektedir (Sarioğlu, 1976).

- Yapımın özü, içeriği ve yaratıcı yönelişleri nedir?
- Yapımın oluşturduğu çevre ve dekor neyi içermektedir?

Bunlar tespit edildikten sonra da bu yapım için sağlanan olanaklar gözden geçirilmeli ve aşağıdaki noktalar bir bir saptanılmalıdır (Sarioğlu, 1976).

- Bu program için kaç kameraya gerek duyulmaktadır?
- Ses sorunlarını çözmek için gerekli ses düzeneği nedir?
- Bütün bir yapımın içinde geçeceği kaç dekor ve çevre parçasına (sete) gerek görülmektedir?
- Programı oluşturan bütün setlerin çalışmanın akışına göre hangi sıraya göre düzenlenmesi ve stüdyo boşluğunda ne şekilde yer alması istenmektedir?

- Sözü edilen çevreyi ve çevreleri oluşturan setlerin aydınlatılması (ki elektronik bir görüntü elde etmek için belirli bir ışıklık düzeyine ve şiddetine gerek olduğunu bilinmektedir) sorunlarının nasıl çözümlenmesi gerektiği?
- Baştan sona, yapımın genel hareketi ve akışı yönünde oyuncu ve kamera hareketleri (ki buna mikrofon hareketleri de eklenmelidir) ne yöndedir? Setlerin yerleştirilme düzeni bu konuda yardımcı olabilir mi?
- Yapımın görüntüsel anlatımı ve kurgusu için istenen kamera açıları ve konumları için en uygun set ve dekor düzenlemesi yapılabilir mi?
- Zaman bakımından televizyon stüdyosundaki dekorların kurulup kaldırılması önemlidir. Yapılacak dekorun buna en uygun setlerden oluşması gerekmektedir.

Kısaca özetlenmesi gerekirse, televizyon stüdyolarında oluşturulması istenen çevrenin bir işlevi olmalıdır. Ayrıca, bu işlevi büyük bir verimlilikle gerçekleştirecek yapım olanakları da setlerin düzeni açısından en iyi biçimde kullanılabilir.

1.6. Televizyonda Stüdyo ve Dekor İlişkisi

Makyajdan, çevre düzenlemelerine kadar, ekrana yansıyan pek çok şey tasarım konusu olsa da, televizyon tasarımcısının asıl çalışma alanı stüdyodur. Boş stüdyo potansiyel olarak tasarımcının karar vermesini gerektiren neredeyse bitimsiz sayıda olasılığı barındırır. Bir tiyatro dekoratörü sahnede neyi nereye yerleştireceğini aşağı yukarı bilir, bir film platosunda neyin nasıl olacağına senaryonun gerekleri karar verir, oysa elektronik kamera ve ışık sistemleriyle donanmış bu bomboş hacim her yer olabilir.

Stüdyodaki hacim, tasarımcı için hiçbir şey ima etmez ve hiçbir ipucu vermez, bütün kararları tasarımcıya bırakır. Stüdyodaki mekan her yöne doğru yayılır, çünkü kamera onun içindeki her noktaya her açıdan bakabilir. Perçin'e (1995) göre paradoksal olarak stüdyo hem her yer olabilir, hem de hiçbir yerdir; çünkü içindeki her şey aslında başka bir ortama "ekrana" aittir. Stüdyo bir anlamda Platon' un mağarasıdır.

Boş stüdyonun karşılığı boş ekrandır ve stüdyo hacmindeki her nokta potansiyel olarak ekrandaki bir "an" a tekabül eder. Stüdyoya yerleştirilen ilk obje boşluğu mekana dönüştürürken, onun ekrana yansıyan imgesi de tasarım sürecini başlatır. Çünkü bu tek noktanın ekranın 3/4 oranındaki dikdörtgenin içinde nerede görüneceği bile aslında bir estetik seçimin sonucudur (Perçin, 1995).

Televizyon stüdyosunda en az iki kamera ile çalışılır, yani stüdyoya koyulan tek bir obje bile kamera gözü için en az iki çekim açısı demektir. Dekora eklenecek her yeni unsur bunlara yeni açılar ekleyecek ve dekorun ekrandaki görüntülerinin sayısı geometrik olarak artacaktır. Tasarımcı işinin her aşamasında bütün bu olası görüntüleri tahmin etmek ve bunların ayrı ayrı estetik değerlerini gözetmek zorundadır (Perçin, 1995).

Şimdiye kadar sanki hep durağan bir tasarım nesnesinden ve onun imgelerinden söz edildi. Oysa televizyon çekiminin asıl nesnesi “performans”tır. Dekor, eylemin geçtiği alandır. Çekim anında stüdyoda en az iki tür hareket oluşur: Sahnedeki hareket (stüdyoda sahneyi kameraların çekim açılarının içine giren tüm alan olarak kullanılmıştır) ve kameraların çekim hareketi. Tasarımcı stüdyodaki hacmi iç içe geçen bu iki hareket alanını birlikte düşünerek düzenlemek zorundadır. Sahnenin hazırlanması ilk adımda performansın gerektirdiği trafiğe olanak sağlayacak bir mekanın yaratılmasıdır. Basit bir örnek vermek istenirse, iki kişilik bir konuşma eylemi için gereken mekan en basit şekliye iki oturma biriminden oluşur. Bu birimlerin birbirine göre duruşu sahnenin iç hareketidir. Kameraların bu mekana değişik açılardan bakması ise çekimin hareketidir. Tasarımcı dekoru kurarken sahnedeki hareketin yanı sıra çekim hareketini de sürekli dikkate almak zorundadır. Bu nedenle stüdyo tasarımının çok eksenli, çok odaklı bir yapısı vardır. Bütün bu etkenler birlikte devreye girdiğinde, bazen çok basit bir konuşma seti bile tasarımcıya ciddi sorunlar yaratabilir. Örneğin, üç kişilik bir konuşma setinde hem konuşanların birbiriyle rahat bir açıyla, yani az çok cepheden; hem aynı anda karşılarındaki bir düzlemi, örneğin stüdyo monitöründeki görüntüyü cepheden; hem de genel çekim kamerasının bunların hepsini birden gene cepheden görmesi gibi “yılbaşı bilmecesi” türünden istekler stüdyo tasarımcısının hiç de yabancıları değildir. Bu sorunun çözümü elbette ki olanaksızdır; ama televizyon tasarımcısı sık sık benzer sorunlara mümkün olan en iyi yanıtı bulabilmek için ince hesaplar yapmak, aritmetik beceriler göstermek zorunda kalır. Buna televizyon dekorunun mühendisliği denilebilir ve işin bu yanı mühendislik gibi stüdyo tasarımının sadece temelini oluşturmaktadır (Perçin, 1995).

Televizyon yapımlarında anlatım şekli programın amacı doğrultusunda belirli bir mekan içinde (Stüdyo) farklılıklar gösterebilir. Buna rağmen, televizyon yapımı temel olarak içerik, oyuncular (Sunucular), sahne düzeni, aksesuarlar, ışık,.. gibi doğru elemanları bir araya getirerek; kamera ve mikrofonları özenli seçilmiş noktalara yerleştirerek gerçekleşen geniş bir organizasyondur (Ozangüç, 1998).

Tasarımcı, program içindeki hareketlere yanıt verecek olan mekanı ve dekoru oluştururken, tasarımcının en önemli araçları biçim, renk, ritim, kompozisyon ve malzemenin ifade gücüdür. Çünkü mermer olmayan mermerler, pleksiglastan dökülmüş camlar, ağaçtan kesilmiş demir putreller başarılı bir yanılısama duygusu uyandırdıkları sürece sahip oldukları çağrışım gücüyle mesajlarını iletirler. Bir başka deyişle, çoğunlukla ekranda görülen malzemenin yalnızca imgesidir.

Televizyon teknolojisi bu süreçte tasarımcıya hem yöntem, hem üslup, hem de malzeme açısından geniş olanaklar sunar. Ekranda gerçek mekan duygusu uyandıracak arkitektonik strüktürlerden çağdaş enstalasyonlara kadar her türlü yöntem; malzeme olarak görsel olan her şey; resim, heykel, grafik, fotoğraf, kolaj, yansıtma teknikleriyle tasarıma katılabilen film çekimleri, ışıklı nesnelere, lazer grafiği ve nihayet gündelik insan hayatından çıkıp gelen her türlü nesne tasarımcının seçimine açıktır. Tasarımcı bütün bu malzemeyi kullanıp biçimlendirirken vermek istediği duyguya ya da iletmek istediği anlama göre çok değişik üsluplar benimseyebilir; konusunu gerçekçi, sembolik, gerçeküstücü, strüktüralist ya da başka bir tavırla ele alabilir. Bugün Pop-Art, Kavramsal Sanat, Minimalizm, Dekonstrüktivizm gibi çağdaş sanat akımları televizyon diliyle gösterdikleri paralelliğe bağlı olarak Batılı televizyon tasarımcıları için yepyeni bir esin kaynağı oluşturuyor. Bugün artık çağdaş televizyon tasarımı diye bir şey var ve bu anlayışla yapılan stüdyo dekorları, içinde kamera gözünün dolaştığı ve eylemle canlanan enstalasyonlar olarak tanımlanabilir (Perçin, 1995).

Televizyon programı genellikle sanatsal ve teknik özelliklerin dengeli birleşimlerinden oluşmaktadır. Sanatsal değerler izleyici tarafından daha az anlaşılma ile beraber fikirlerin sunuluş şekilleri seyircinin onları nasıl algıladığını etkilemektedir. Kamerayı kullanım şekli, kısa ve etkili çekimler, ışık ve ses ayarları, sahne düzenleri programın konusunu vurgulayabildiği gibi etkisiz hale de getirebilmektedir. Zayıf ya da düzensiz bir sunumun yanı sıra maliyet, zaman, mekan, imkanlar ve teçhizat gibi faktörler de programın olumsuz algılanmasına neden olabilmektedir (Ozangüç, 1998).

1.6.1. Televizyon Stüdyo Mekanlarının Biçimlenişi

Televizyon stüdyolarının birçoğu, boyutları farklılıklar gösterse de aşağı yukarı aynı şekilde biçimlenmektedir. Sahne düzeninin başarısı, stüdyodaki cihazları tanımak ve çekimlerin nasıl gerçekleştiğini bilmekle ilintilidir.

Tasarımda öncelikle yansıyan sesleri önlemek üzere duvar ve tavanlarda akustik işlemlerin yapılmış olmasına, kamera hareketlerine kolaylık sağlayan düzgün bir zemin yüzeyinin bulunmasına ve rahat bir çalışma ortamı elde edebilmek için sessiz ve güçlü bir havalandırma sisteminin bulunmasına dikkat etmek gerekmektedir (Ozangüç, 1998).

Stüdyo zemininin, yan cephelerde kolay ulaşımı sağlamak için boş bırakılan güvenlik bölgesi haricinde, büyük bir bölümü “Sahne” olarak tanımlanır. Sahnede bütün gösteri prefabrik sahne düzeni ünitelerinin önünde gerçekleşir. Bunlar, tavana yerleştirilmiş raylardan asılan geniş kumaşlar, perdeler, dekoratif elemanlar ya da set parçalarından oluşabilirler.

Küçük stüdyolarda spotlar, projektörler gibi ışık elemanlarının çoğu baş hizasının üzerinde yer alan borulara ya da tavan raylarına bağlanırlar. Bazıları ise yer stantları üzerine ya da zemine yerleştirilirler. Uygun teknik ve sanatsal etki yaratabilmek için ışık elemanının yönü, parlaklığı ve rengi dikkatle ayarlanmaktadır. Stüdyo duvarları çevresinde güç merkezleri, kamera kablo çıkışları, ışık ve sahne düzeni üniteleri için asansör kontrolleri, mikrofon yerleşimlerini de içeren çeşitli servis alanları bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, televizyon stüdyolarında tekerlekli yük taşıyıcılarının üzerine yerleştirilmiş iki ya da üç kamera bulunmaktadır. Bu kameralar sahne düzeninin yakınında bulunan kontrol odasındaki kontrol ünitelerine kablolar vasıtası ile bağlanmıştır (Ozangüç, 1998).

Büyük stüdyolarda genellikle sahnenin yanında set parçalarının ve aksesuarların muhafaza edilip, gerektiğinde hemen sahneye ulaştırılabildiği depo alanları bulunmaktadır. Set parçaları çekim için kurulurken stüdyo zeminini boş bırakabilmek amacıyla bir başka odada ise ışık elemanları, kameralar, mikrofonlar, ekranlar, ses kolonları gibi teknik teçhizatlar saklanabilir. Stüdyo, aynı zamanda makyaj ve kostüm değişimi için farklı mekanları da içermektedir. Tüm bu teknik ekipmanın yanı sıra stüdyo, televizyon yapımının özelliği ile bağlantılı olarak seyircileri de içerebilmektedir (Ozangüç, 1998).

1.6.2. Televizyon Stüdyolarında Sahne Düzeni

Sahne tasarım sanatı, tiyatronun ilk yıllarından günümüzün televizyon ve film stüdyolarının karmaşık tekniklerine kadar yıllar boyunca büyük değişimler göstermiştir.

Tiyatroda ya da televizyon stüdyolarında ve bazı film çekimlerinde kullanılan sahne, depolanmış set ünitelerinin bir araya getirilmesi ile oluşturulur. Bu prefabrik üniteler geniş

sayıda çevre düzenleri oluşturmak amacı ile seçilir, şekillendirilir ve düzenlenirler. Sahne düzenleri, perdeler; arka fonda kullanılan dekoratif örtüler ve manzara görüntüleri; paneller ve dekoratif paneller, modüler üniteler gibi çok çeşitli elemanlar ile geliştirilirler (Ozangüç, 1998).

Televizyon stüdyolarında yer alan sahne düzeni oluşumları her yapımın başarısına büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır. Sahne düzeni tasarımları farklı şekiller alabilir. Dekoratif ve sembolik olabildiği gibi kullanılan malzemelerle gerçeklik de elde edilebilir. Sahne düzeni tasarımı mobilyaların seçimi, düzenlenmesi, süslemeler, aksesuarların temini, grafik ve logo düzenlemelerini de içermektedir ve aynı zamanda dekor işlemleri düz bir “Sonsuz Fon”dan gerçek mekan taklitlerine kadar çeşitlenebilmektedir (Millerson, 1993).

Televizyon yapımlarının, ekran aracılığı ile izleyicilere aktarılabilmesi için, öncelikle amaca uygun sahne düzenlerine ihtiyaç vardır. Byrne’e (1993) göre, sahne düzeni oluşumlarında görev alan üniteler ve bunlara bağlı olan kişiler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

- Set Tasarımcısı: Sahne düzenlerini, uygulama yöntemlerini tasarlar ve düzenler.
- Atölye: Marangozlar, demir ustaları, atölye elemanlarıdır. Set tasarımcının tasarımına göre set ünitelerini hazırlayıp kurarlar.
- Set Uygulama: Set ünitelerini kuran, mobilyaları, perdeleri yerleştiren kişilerdir.

Günümüz bilgisayar teknolojisinin sunduğu imkanlar dahilinde, televizyon programları için dekor yapımında da bilgisayar ortamında 3D animasyon, render ve sunum programları ve teknikleri önemli ölçüde ve yoğun olarak kullanılmaktadır. Bu kullanımlarda program dekorlarının bilgisayar ortamında modellenmesi benzer birçok işteki gibi zamandan, uygulamadan dolayısıyla maliyetlerden önemli kazanımlar sağlamaktadır.

Televizyon stüdyolarında sahne düzeni elemanları farklı şekillerde kullanılabilir. Millerson’a (1991) göre, sahne düzeni elemanları işlevleri doğrultusunda aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

- Tüm Stüdyo Setleri: Bazı televizyon programlarında yapım için gerekli sahne düzeni tamamen kurulur. Genellikle, tüm stüdyonun kamera provaları için donatılması ve aydınlatma düzeninin hazırlanması gerekir. Bir sonraki program için stüdyonun boş bırakılması gerektiğinden, sahne düzeni kamera provaları ve video kayıtlarından sonra sökülür.

- Sürekli Setler (Sabit Sahne Düzenleri): Sürekli setlerde sahne düzeni devamlı olarak yerinde kalır. Bu tür setlere günlük haber programları, talk showlar ya da haftalık yemek, pişirme programları örnek verilebilir. Sürekli yerinde kalan bu sahne düzenlerinin dışında stüdyo alanında geri kalan bölümler diğer prodüksiyonlar için kullanılabilir.
- Büyük Setler: Stüdyoda bütün program setleri için yeterli mekan olmadığı durumlarda büyük setler kullanılır. Sahne düzeni, tüm stüdyo setlerinde olduğu gibi, stüdyoyu kaplayacak şekilde kurulur. Genel kamera provasından sonra seçilen bir bölümde uygun ışık ile kayıt gerçekleştirilir. Kayıttan sonra sahne düzeninin bu bölümü kaldırılır ve onun yerine diğer bir programın sahne düzeni oluşturulur.
- Küçük Setler: Kısa çekimler gerektiren bazı prodüksiyonlarda mekandan kazanmak ve stüdyo işlemlerini en aza indirmek amacı ile stüdyonun bir köşesinde farklı tek set üniteleri kullanılabilir. Bu sistemde ya ışık sabit kalır ve üniteler değişir ya da her set ünitesine uyum sağlayabilecek bir grup birbirine bağlanmış ışık elemanları ile ışık verilir.

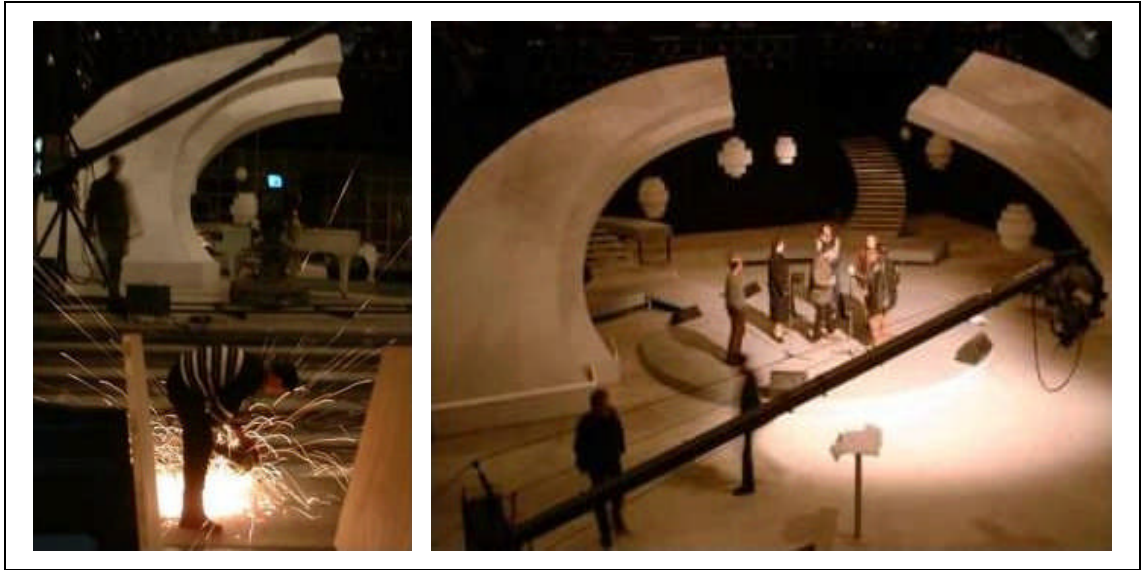
1.7. Televizyon Programlarında Dekor Uygulamaları

Dekor yapım süreci, dekorun tasarımı ve dekoru meydana getiren bütün parçaların yapımının ve montajının oluşturduğu bir çalışma sürecidir. Dekor, sahnenin temel elemanıdır. Bu temel eleman, aydınlatma, oyuncular ve kostümleri ile birlikte bir bütün haline gelir. Bu bütün, yapımın zaman, mekan ve varlık birliğini oluşturur.

Sahne dekorları tarihi, tiyatronun kendisi kadar eskidir. Eski devirlerde; oyuncular bir oyunu oynamadan önce o oyunun geçtiği mekanı, yeri seyircilerine anlatırlar ve seyirciler hayal kurma gücüyle oyunun geçtiği yeri canlandırmaya çalışırlardı. Fon perdesi denilen sahne gerisini tümüyle kaplayan perdelerdeki boyanmış resimler ve koyma parçalar oyunun nerede geçtiğini seyirciye yansıtmaktaydı. Daha sonraları dekorlar daha realist bir anlatım formuna girdi. O ana kadar fantezi dolu dekorlar yerini yeni gelişen doğal anlatım imkanları olan üç boyutlu sahne yapılarına bırakmaya başladı. Sanatların değişik devirlerdeki gelişimi ile sahne dekorları da Natüralizm'den, Ekspresyonizme ve tekrar geri dönerek sembolik gerçekliğe ve zamanımızda ise etkileme formlarına dönüştü.

Televizyon stüdyolarında çekimin içeriğine göre, programa karakter kazandıran dekordur. Hatta bazı programlar dekoruyla özdeşleşir. Dekor programa katılacak kişilerin sayısına, sunucu sayısına ve kullanılacak en geniş açılı görüşe göre düzenlenir. Dekor, yönetmen tarafından bir dekor tasarımcısına sipariş verilir ve dekor tasarımcısının yaratıcılığı, konuya olan hakimiyeti ve tecrübesi sayesinde ortaya bir dekor çıkar (URL-5, 2009).

Dekor modeli üzerinde yönetmen ve diğer görevlilerle teknik tartışmalar bittikten sonra ilk önce dekorun uygulanması beklenir. Dekor bittikten sonra rejî toplantısında kararlaştırıldığı gibi boyanır, aksesuarlar ve dekor aydınlatması yapılır, ışık yapımına geçilir. Dekorun büyüklüğüne ve kullanım özelliklerine göre bu saatler hatta günler sürebilir. Bütün çalışmalar bittiğinde dekor tasarımcısı son kontrolleri yapar, deneme çekimini seyrederek küçük düzenlemeler, gerekli değişiklikler ve yenilemeler yapılır (URL-5, 2009). Şekil 2’de bir dekor uygulama örneği görülmektedir.

Şekil 2. Dekor uygulama çalışması (URL-11, 2009).

Dekor, ışık ile bütünleşmelidir. Mikrofonları ve gerekirse kameraları saklayacak estetik düzenlemeler yapılabilir. Dekor en büyük açılı objektifte tamamı görünecek, tele objektiflerde detay verecek şekilde düzenlenmektedir. Bu nedenle iki kişilik bir programda bile dekor yüksekliği ve genişliği stüdyoyu doldurmaktadır. İyi bir dekorun, görsel bir gösteri olması gerekliliği kadar stüdyo cihazlarının kolay kullanımına da olanak tanınması gereklidir (URL-5, 2009). Şekil 3’de tamamlanmış dekor örneği sunulmuştur.

Şekil 3. Tamamlanmış dekor çalışması (URL-11, 2009).

1.7.1. Televizyon Programlarında Dekorun Amacı

Sezgin'e (1996) göre dekor, kamera önüne amaçlı olarak yapılan mekan düzenlemesi ya da yapımı olarak tanımlanabilir. Gerçekte sahne kurmak ya da dekor yapmaktaki temel amaç belirli bir resimsel etki yaratmak ya da var olan bir mekanda eklemeler ve değişiklikler yapmaktır. Diğer taraftan, dekorun ikna edici gücü, yarattığımız gerçeklik ya da yapılmamış olanı yapmaktır. Benzerler arasında makul olanı vermek ya da imkansız olanı yaratmaktır. Sahne ya da dekor, yapılan ya da umulan geçici bir dünyadır. Bir hayal inşa ederken yapılan bir özet, verilen bir fantastik ya da bir imaj olan özdür (Yıldız, 2002).

Var olan bir durum ya da yerin değiştirilmesine sık sık ihtiyaç duyulabilir. Yeniden düzenleme için mobilya ihtiyacı olabilir. Ekstra sahne elemanları önerilip, sağlandığı gibi seçilmiş kişi veya elemanların özelliklerini değiştirmek gerekebilir. Kameraların bakış açısına giren istenmeyen şeyleri gidermek olabilir. Sistematik olarak aydınlatılmış, planlanmış arka fon önüne inşa edilen, kurulan düzenlenmeleri içerir. Bu düzenleme sade ya da kompleks bir düzenleme olsa da tek başına önemli değildir. Burada önemli olan elde edilen görsel sunumun etkisidir.

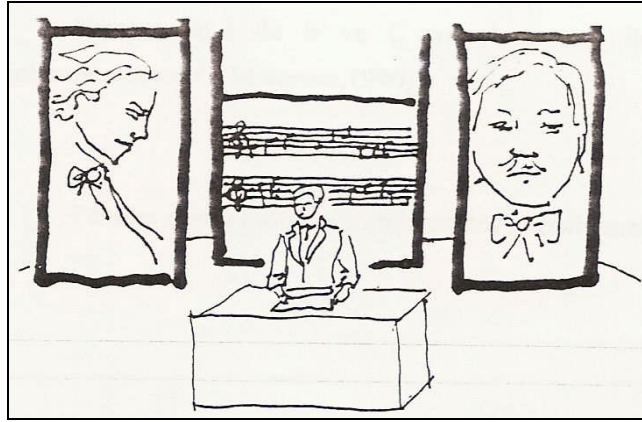
Dekorun iç mekanın amacına uygun olarak tüm gereksinimlere karşılık verecek nitelikte düzenlenmesi, optimum düzeyde kullanılması değişebilirlik ilkesini de beraberinde getirmektedir. Dekorların kullanılacağı zaman ve yapım tekniği ve malzemesi saptandıktan sonra ne kadar sürede ve hangi yöntemle değişebilirliğinin sağlandığı gözlemlenebilir.

1.7.2. Televizyon Programlarında Dekor Oluşturan Öğeler

Televizyon stüdyolarındaki iç mekan düzenlemelerinde dekor tasarımı çok yönlü ve sistemli bir organizasyon ile gerçekleştirilmelidir. En yalın ve sade olan dekor bile pek çok araştırma sonucu realize edilmelidir. Bu araştırmaların sırasıyla hangi öğelerden meydana geldiği ve sistematığının nasıl kombine edilmesi gerektiği araştırılmalı ve tasarım kriterleri analiz edilmelidir.

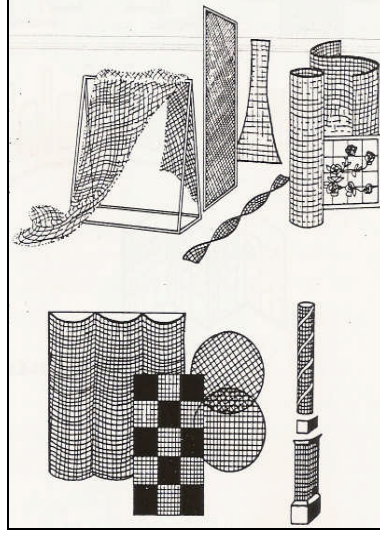
1.7.2.1. Panolar ve Fon Perdeleri

Dekor düzenlemelerinde pano kullanımı, ortamın gerek sanal etkisini kuvvetlendirmeye yarayan, gerekse dekoru çevreleyen ve tanımlayan elemanlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Millerson,1989). Panolarla düzenlenmiş bir dekor çizimi Şekil 4'te sunulmuştur.

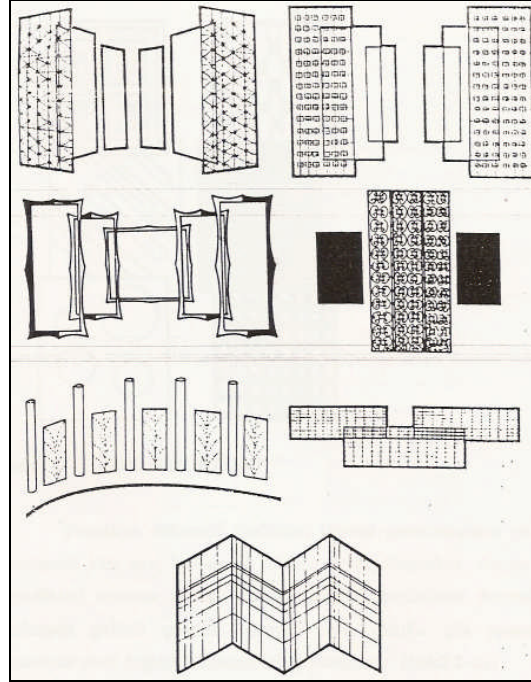

Şekil 4. Panolarla düzenlenmiş bir dekor çizimi (Yıldız, 2002).

Dekorun işlevsel anlamda içeriğini yaratmada en önemli etkenlerden biri olan panolar, kameranın konumuna bağlı olarak bazen dekorun arka planında, bazen de dekoru çevreler nitelikte olmalıdır. Dekor düzenlenirken, yerleştirilen panolar için çekim açıları ve bunun için kaç kameranın yeterli olacağı, tasarımın en başından düşünülmelidir.

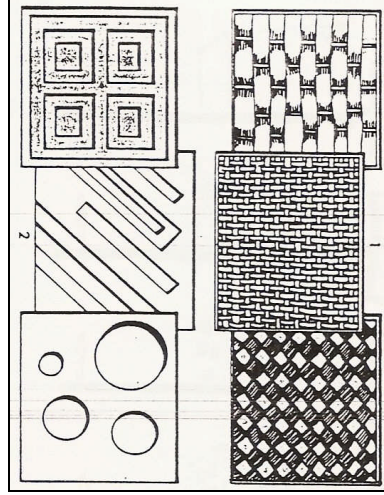

Şekil 5. Çeşitli motif ve formlarda panolar (Yıldız, 2002).

Şekil 6. Çeşitli boyutlarda panolar (Yıldız, 2002).

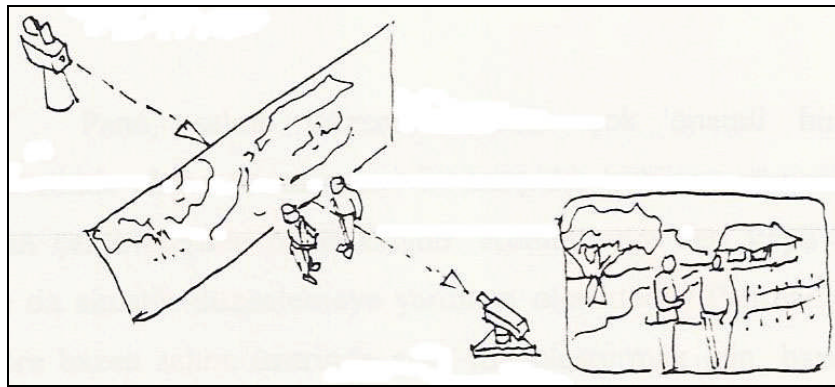
Panolar, çeşitli motif ve formlarda düzenlenebilir. Ayrıca boyutları da ihtiyaca göre farklılık gösterebilir (Şekil 5, 6, 7).

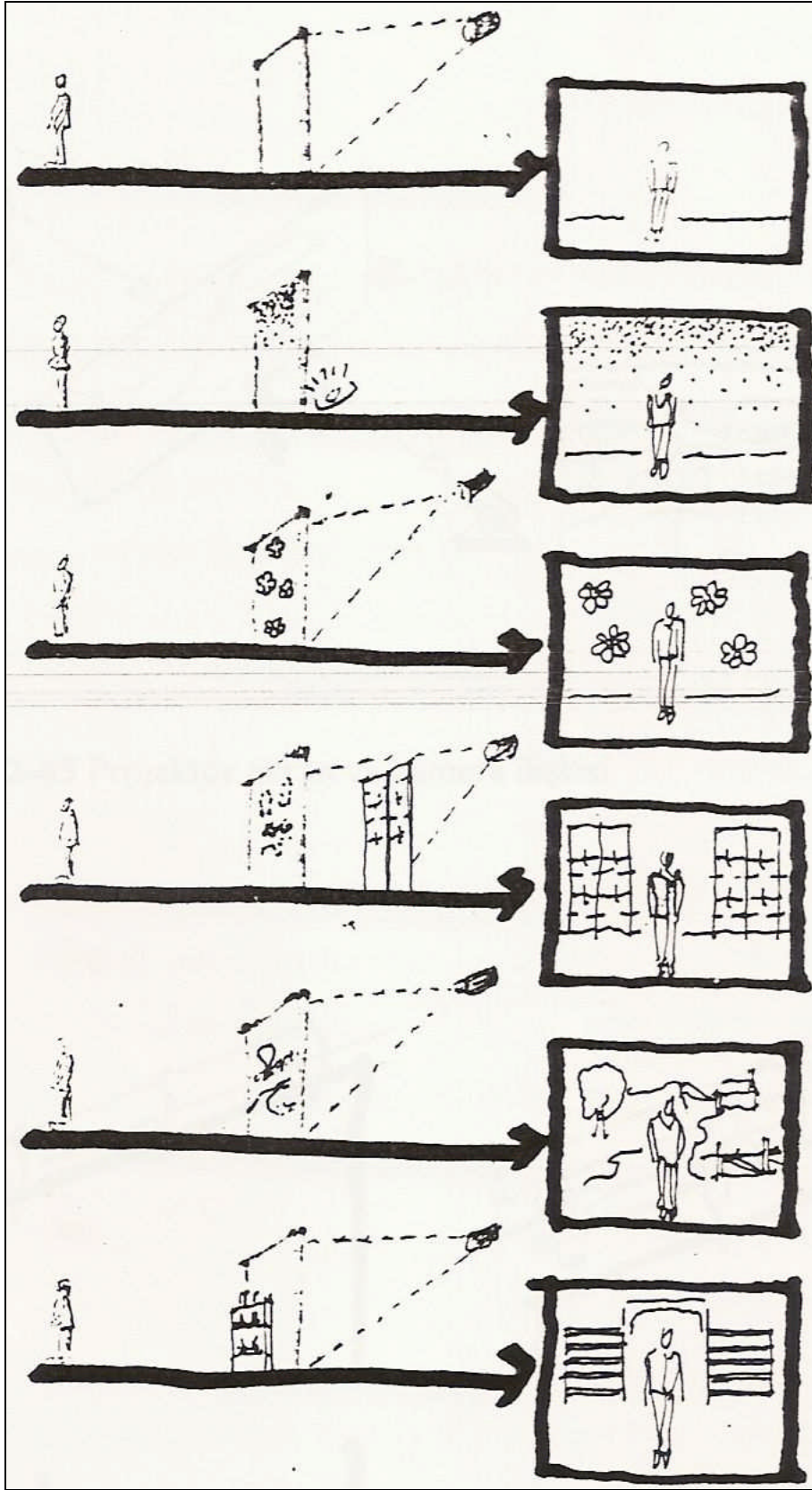
Şekil 7. Çeşitli pano motifleri (Yıldız, 2002).

Panoların dekoratif özellikleri işlevsel gereksinimlere göre ortama hareket katmanın yanı sıra, kütesellik etkisini de zayıflatacaktır. Ayrıca panoların dokusal özellikleri ortamın akustik düzenlemelerinin paralelinde düşünülmelidir. Pürüzsüz olmayan girintili çıkıntılı yüzeyler sesin olduğu gibi yansımaları engellerken yansıyan sesin dağınık olmasına sebep olmaktadır.

Yarı geçirgen olan malzemelerden oluşan geri plan panoları da dekor amaçlı kullanılabilir. Panonun arkasından yansıyan bir projeksiyon ile iki boyutta üç boyutlu ortam etkisi yaratabilmektedir (Şekil 8, 9).

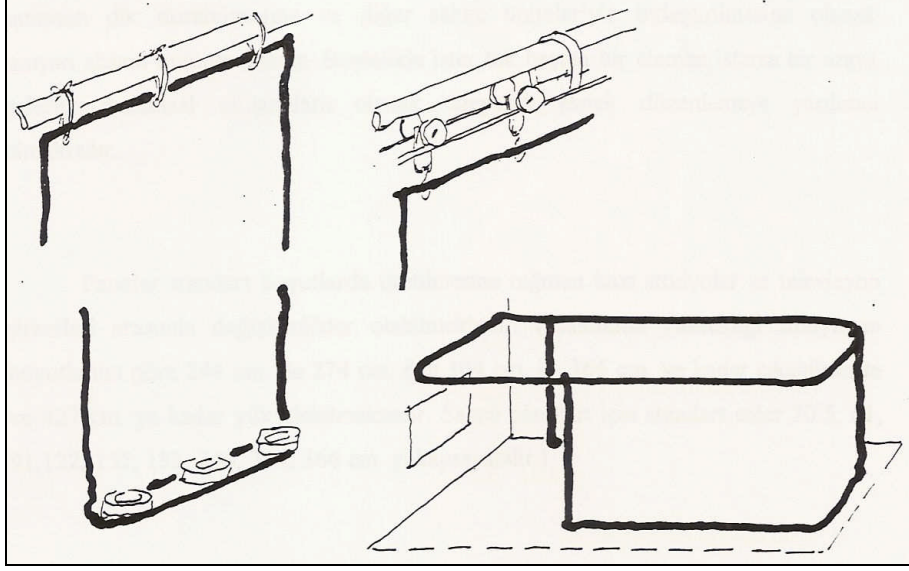

Şekil 8. Projektör ekran kamera ilişkisi (Yıldız, 2002).

Şekil 9. Panonun arkasından yansıyan bir projektör ile iki boyutta üç boyutlu ortam etkisi yaratılabilmektedir (Yıldız, 2002).

Stüdyo fon perdesi, dekor ile iletişim içerisinde olacak biçimde hazırlanmalıdır. Bütünüyle her yönden kapanmamalıdır. Sirkülasyon hattı açık bırakılmalıdır (Şekil 10) (Byrne,1993).

Şekil 10. Stüdyoda arka fon perdesinin asılışı (Yıldız, 2002).

Pano, sahne düzenlemelerinde çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Genellikle ahşap ve türevleri ile karşılıklı birbirine yüz yüze getirilerek tutturulmuş olan çerçevelerden oluşmaktadır. Kumaş veya deri kaplı olarak da düşünülebilir ki bu da akustik düzenlemeye yardımcı olmaktadır. Panolar yan yana getiriliş biçimine göre bazen sahne üzerinde arka fon oluşturmak için, bazen de aynı sahne üzerinde birden fazla mekan olduğu izlenimini uyandırmak için de kullanılabilir.

Pano yüzeyi pürüzlü dokuya sahip bir malzeme olan, duvar kağıdı, gerilmiş kendir kumaş, çuval bezi veya kağıt astar ile kaplanmış olabilir. Arka tarafında panonun dik durabilmesine ve diğer sahne üniteleriyle birleştirilmesine olanak tanıyan aksam bulunmaktadır. Böylelikle ister tek başına bir eleman, isterse bir araya gelerek mekansal oluşumlara olanak tanıyarak esnek düzenlemeye yardımcı olmaktadır.

Bazı panolar tek yüzlükken, bazıları iki yönüyle de kullanılabilir niteliktedir. Genellikle kolay bir araya gelebilme özelliğinden dolayı kare ve dikdörtgen formları tercih edilir. Bazı programlarda kullanılmış pano örnekleri Şekil 11’de görülebilir.

Şekil 11. Bazı programlarda kullanılan pano örnekleri

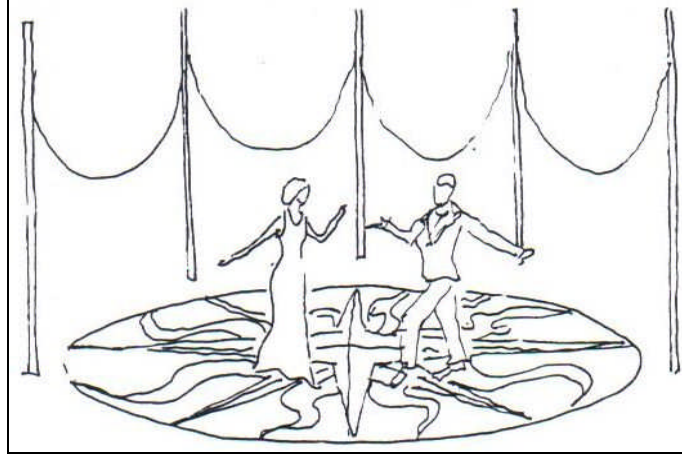
Panolar yapım tekniklerine, kullanım şekillerine ve boyutlarına bağlı olarak mimari üniteler oluşturabilir. Panolar kapılar, pencereler, nişler, kolonlar veya şömine gibi dekoratif mimari şekilleri içerebilmektedir. Panolar gerekli eklemeleri ve çıkarmaları yapabilmek için elverişli olmalı monte-demonte düşünülmeli, bu detayları ihtiyaca göre çözümlenmelidir (Şekil 12).

Şekil 12. Farklı amaçlarla çözümlenmiş panolar (Perçin, 1995).

1.7.2.2. Döşemeler ve Platformlar

Televizyon programları için dekor yapımında, zemin döşemeleri ortamın atmosferini sağlamada oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Şekil 13). Ancak, burada önemli olan bu döşemelerin anında uygulanıp kaldırılabilirliği olması prensibidir. Önceden sahne planları üzerinde karşılaştırılan döşeme tasarımı, dekor kurulmadan hemen önce zemine sabitlenmeli ve dekor kaldırılırken hemen sökülebilir niteliklerde olmalıdır. Diğer bir deyişle esnek kullanıma uygun olan, zemine monte edilmeden pratik yöntemlerle uygulanıp, gerçek hissi veren yer döşeme malzemeleri seçilmelidir (Birmingham, Talbot, Symons, Angold, 1991).

Şekil 13. Dekorun yer döşemesi vasıtasıyla oluşturulması (Yıldız, 2002).

Zeminde sadece boyama metoduyla istenen malzemenin renk ve dokusunu algılatmak mümkün olabilmektedir. Sadece zeminden yapılan aydınlatma yöntemleriyle sağlanan yer döşeme çeşitleri de görülebilmektedir. Bu yöntemlerle, zeminde ayrımlar, vurgular, hareketler, geçişler yaparak özelleştirmeler yapmak mümkündür. Hatta bazen dekorun tamamını veya bir kısmını sadece özel aydınlatma çözümleri ve spesifik aydınlatma elemanlarıyla yapmakta mümkündür (Şekil 14).

Zeminde platformlar ve kot farklılıkları oluşturmak bazı dekorlar için gerekli olmaktadır. Zeminin üstünde alçaltmalar ve yükseltmeler yapmaya uygun esnek düzenlemeler bulunmalıdır. Bazı dekorların zemini, modüler esaslara göre bölümlendikten sonra bazı bölmeler modüler sistem içerisinde hareketli olabilmektedir (Seddon, 1993).

Şekil 14. Zeminde kot farkı, boyama ve ışıkla dekora katkı

Televizyon programları için dekor uygulamalarında, modüler ünitelerin kullanımı hedeflenen tasarımla uygunluk içinde olduğunda, çağdaş ve pratik çözümleri de beraberinde getirmektedir. Modüler sahne ve seyirci salonu iç mekan üniteleri, bazı firmalar tarafından belirli ölçülerde ve özelliklerde üretilmektedir. Bu üniteler, hafif olma ve kolay taşınabilmenin yanı sıra, pratik detay çözümleriyle hem sağlam hem de kolay montaj imkanı sunmaktadır. Bu özelliklerinin yanında, katlanabilen, az yer tutan dolayısıyla kolay depolanabilen üniteler olduklarından televizyon yapımlarında çok önemli olan zamandan ve işçilik gibi birçok konudan tasarruf edilmesine imkan verir.

Televizyon stüdyolarında programa ait dekoru oluşturan donatı elemanları, esnek bir kullanıma imkan tanımalı ve hafiflik, taşınabilirlik, sağlamlık, pratiklik, saklanabilirlik, tekrar kullanıma uygunluk, düşük maliyet vb. gibi birçok özelliği bir arada barındırmalıdır.

Programın konseptine ve içeriğine göre yapılmış olan dekor tasarımı, sayılamayacak kadar çok donatıyı, eşyayı veya nesneyi de dekorun bir parçası haline getirebilir. Bir yemek programındaki mutfak eşyasından, bir kültür ve sanat programındaki heykele, bir programa konuk olan müzisyenin elindeki enstrümandan, bir illüzyonistin şapkasından çıkardığı güvercinlere kadar, birçok öge dekorun parçası haline gelebilir. Bu bağlamda, programın sunucusu, konukları, kostümleri, makyajları gibi o an kameranın görüş açısına giren her nesne dekorun bir parçası haline gelmektedir.

1.8. Televizyon Dekorunda Görüntü Estetiğine Etki Eden Unsurlar

Televizyon ekranından yansıyan görüntüde, programın dekor estetiği açısından önemli ve etkili olduğu düşünülen unsurlar bu bölümde başlıklar halinde incelenecektir. Araştırma sırasında yapılan literatür taramalarında, dekorun estetiği bakımından önemli olduğu saptanan unsurlar seçilmiştir. Bu unsurlar içerisinde, özellikle izleyicilerin beğenilerine en fazla etki edeceği düşünülen renk, doku ve görüntünün ham maddesi aydınlatma/ışık, araştırmanın ileriki aşamalarında, izleyicilerin beğeni düzeylerini ölçmek için kullanılacaktır. Bunlarla birlikte, geri kalan diğer unsurları içine alan biçim/form ve stil/tarz başlıkları izleyicilerin beğeni düzeylerini ölçmede kullanılacak diğer başlıklar olarak düşünülmektedir.

1.8.1. Televizyon Dekorunun Plastığı

İki boyutlu bir resme bakarken form, ölçü ve mesafenin algısını, bazı görsel ipuçlarından elde ederiz. Bu ipuçlarının kimileri belirgin, kimileri ise oldukça öznel ya da bir yanılsama olabilir.

Televizyon ve sinema görüntüleri seyirciye bir düzlem üzerinden ulaşır. Bu düzlemin plastik verileri, düzlemdeki görüntülerin insan algısı üzerinde yarattığı üç boyutlu yanılsamalar üzerine kuruludur. Televizyona ait plastik değerler, televizyon teknolojisinin belirlediği teknik nitelik ve stüdyo ortamının getirdiği ışık ve kamera kullanımını gibi bazı teknik unsurlar tarafından etkilenir ve belirlenir. Televizyon dekorunun oluşturulma yöntemleri, sahne ve gösteri sanatlarına ait dekorların oluşturulma yöntemlerinden farklı olduğu için plastik değerlere ulaşma yöntemleri de farklıdır. Hedeflenen plastik etki, televizyon monitöründen izleyiciye yansıyan plastik etkidir.

İçöz'e (2002) göre, televizyon ekranındaki, bir üç boyut, bir hacim etkisini yaratmak, çoğunlukla dekor için bir hacim ve doku tasarımından ziyade, hacim ve plastik unsurlar taşıyan yüzeylerin etkisini ekranda oluşturan, tonun ve zengin ışığın, çizginin tasarlanmasıdır. Bu durum televizyon dekor tasarımını kendine has bir plastik yaratma sürecine sahip olmasını getirmiştir. Televizyon ekranının düzlem yüzeyi üzerinden seyirciye iletilen görüntü nihai üründür.

Televizyon teknolojisinin sahip olduğu teknik olanaklar gerekliliğinde, tasarımcı form ve hacmi televizyon ekranında oluşturabilmek için bazen dekorun sahip olması gerekenden daha da fazla tonu, rengi ve ışığı birer alet olarak kullanır. Bu yolla izleyici için ekranda bir mekan yaşantısı izlenimi oluşturmak söz konusu olabilmektedir.

1.8.2. Televizyon Dekorunda Ton

İzleyicinin görüntüyü algılamasını ve yorumlamasını etkileyen en güçlü unsurlardan biri ton değerleridir. Tonlar formların boyut, mesafe ve derinlik algıları üzerinde etkilidir.

Karanlık bir arka fonun önündeki ışık, daha parlak ve normalden daha büyük görülür. Birbirinin aynı iki kutunun birisi aydınlatılıp, diğeri karanlıkta bırakıldığında, aydınlatılan kutu daha büyük görülür. Aydınlatılmış yüzeyler karanlık olanlardan daha uzak görülür. Aynı boyuttaki ışıklandırılmış bir duvar karanlık duvardan daha geniş görülür. Sonuç olarak, televizyon stüdyolarındaki aydınlatma imkanları kullanılarak, formların hacimsel algıları kontrol edilebilir.

1.8.3. Televizyon Dekorunda Renk

Renklerin insan algısına dayalı farklılıkları televizyon görüntüsünün soyut zeminlerinden biridir. Bir düzlem üzerinde çeşitli renkler yan yana getirildiğinde, bu renklerin farklı algısal nitelikleri, uzaklık yakınlık yani bir derinlik yanılsaması oluşturabilmektedir. Bu derinlik yanılsaması somut olarak renklerle ifade edildiğinde; kırmızı, sarı, turuncu gibi sıcak renkler, soğuk renklerden daha yakında algılanırlar. Koyu zeminin karşısındaki parlak renk, olduğundan daha geniş ve çarpıcı görünür. Koyu doymuş renkler, açık ve doymamış pastel renklere oranla görsel olarak daha ağır ve daha katı algılanır. Bu tasarımcıya, geniş pastel renkli alanları, fiziksel olarak daha dar, psikolojik olarak daha kederli görünümlü doymuş renklerle dengeleyebilme olanağı verir.

Televizyon programları için yapılan dekorlarda, rengin televizyon tekniği içinde yeniden üretimi dikkate alınarak bir uygulama gerçekleştirmek gerekir. İçöz'e (2002) göre, yapılan dekor içinde belirli bir rengin nasıl olacağını anlamak için en iyi yöntem, önceden gösteriyle aynı ışık ve set ortamında rengin değerlendirilmesidir. Bu yöntem her zaman

mümkün ya da pratik olmayacağından, televizyon için renk seçiminde bir ön görüş sağlayabilecek rehber bilgiler edinilmesi faydalı olacaktır.

Renk, ton, doygunluk ve parlaklığın etkileşimine bağlıdır. Çok açık ya da doymamış renkler, renkli televizyonda cılız röproduksiyonlardır. Renkler, değişmez bir beyaz ya da açık grinin içinde yikanma eğilimindedir. Diğer taraftan, parlaklık değerleri düşük koyu renkler, koyu gri ve siyaha karışma eğilimindedir. Bu sınırlardan kaçınılmalıdır, çünkü kamera renkler arasındaki değişiklikleri, parlaklık doygunluk derecelerini ayırtamaz (İçöz, 2002).

Televizyon alıcısının yüzeyindeki fosfor ve kameranın renk tüplerinin sınırlayıcılığı yüzünden, baskın tonlarda alıcıya geçtiğinde daha zayıf yansır. Kırmızılar, turuncular, çok doygun olduklarında sorun çıkarabilirler. Bu renkler hiç kullanılmayacak değillerdir, ancak bu renkleri dikkatle kullanmak gerekir ve arka zeminde geniş alanlarda kullanmaktan da kaçınılmalıdır (İçöz, 2002).

Sinematografik bir ürün söz konusu olduğunda ise bu alanın, televizyonun sahip olduğu elektronik ortamdaki daha farklı olan teknolojisinin sahne sanatlarına nispeten televizyona çok daha yakın olmasına karşın çok daha zengin bir renk kullanımı imkanı taşıdığı görülür. Sinema teknolojisinin kayıt ve kaydedilen bu görüntünün izleyiciye sunulduğu aşamalarında renge dair televizyonun taşıdığı kısıtlamaları taşımaz (İçöz, 2002).

1.8.4. Televizyon Dekorunda Doku

Yüzeylerdeki plastik yapının belirlediği doku görsel olarak algılanabilen, yüzeysel bir etki ögesidir. Özellikle plastik sanatlar düşünüldüğünde doku kelimesi, görmenin yanı sıra dokunma duyusuyla da kavranabilen yüzeysel bir etkidir. Sahne sanatları, sinema ve televizyon kullandıkları dekorda dokuyu seyircinin algısı için okunur kılmak adına uygun açılardan dokulu yüzeyler üzerine düşürülen, ışığı kullanırlar. Işığın yüzeyin farklı noktalarından farklı ton etkileri uyandıracak biçimde, farklı açılarla yansması, dokunun algılanmasını sağlar (İçöz, 2002).

Televizyon ortamının yapısı gereği yüzeylerdeki plastik yapının oluşturduğu doku düzlem bir yüzey üzerinde görsel araçlar yoluyla bir yansıma olarak oluşturulmaktadır. Bu durum görselliği kullanarak olmayan bir doku ögesinin yüzeylerde yaratılması gibi avantaja dönüştürülebilecek bazı seçimleri de tasarımcıya sunar (İçöz, 2002).

Dekorun yüzeyindeki dokunun, (özelikle küçük yüzey öğelerinden oluşuyorsa) televizyon teknolojisinin aracılığıyla seyirciye iletilmesi bazı özel ışık şartları gerektirir (İçöz, 2002).

Dokuyu kamera aracılığıyla görmemizi sağlayan unsurlar, dokunun silik ya da belirgin oluşu, dokunun karanlıkta ya da aydınlıkta oluşu, dokuya gelen ışığın sertliği ya da yumuşaklığı; çünkü doku sert ışıkta daha belirginken yumuşak ve dağınık ışıkta daha muğlaktır ve dokuya gelen ışığın açısı; çünkü ışık yüzeye dik olarak düşerse doku zor görülür, fakat teğete yakın bir açıyla yüzeyi yalayıp geçtiğinde daha sert görünür ve son olarak da dokuyu çeken kameranın netlik ayarı; çünkü kameranın netlik ayarı iyi yapılmamışsa doku kaybolmaya meyillidir.

1.8.5. Televizyon Dekorunda Çizgi

Bir yüzey öğesi olarak çizgi, uzunluğuna oranla kalınlığı çok az olan bir şerit anlamını taşır. Bir yüzey üzerinde bir çizgi gibi ya da bir çizgi doğrultusunda yapılmış ya da düzenlenmiş öğeler çizgiselliği oluşturur. Sezgin'e (1996) göre, sahne sanatları için düşünüldüğünde, çizgi ve çizgisellik her tür yüzey bezemesi ve zeminin karelenmesi gibi durumlarda karşımıza çıkmaktadır. Zemindeki ve diğer yüzeylerdeki çizgilerin kullanımıyla, mekanın hacimsel etkisi izleyici üzerinde farklı algı yanılsamalarına sebep olabilmektedir.

Sahne sanatları için yapılan dekorlar, izleyiciye bütünsel bir görüntü olarak aynı mekan içinde sunulur. Seyirci bu bütünsel görüntü içinde kullanılan çizgisel öğeleri, geniş bir perspektifte birbirleriyle ilişkilendirerek, algısal olarak ifadelendirir. Buna karşın, televizyon yapımlarında seyirci, yalnızca televizyon kamerasının çerçevelediği öğeleri görmektedir. Bu durum, kamera tarafından çerçevenirken parçalanan çizgisel öğelerin ekranda bütünlüklerini kaybetmelerine, dolayısıyla seyirci için beklenen algısal ifadelerini yitirmelerine sebep olabilmektedir. Bu bağlamda televizyon programları için yapılan dekorlarda çizgisel öğeler kullanılırken, sahne sanatlarında bu tür öğeleri kullanırken gösterilecek hassasiyetin ötesinde bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır (Sezgin, 1996).

1.8.6. Televizyon Dekorunda Ritim

Bir biçimsel düzende, benzer öğelerin veya öge gruplarının birbirini izlemesi, ritim adı verilen zaman içinde yinelenme durumunu yaratmaktadır. Benzer dekor kütleleri, benzer kolonlar, yüzeylere uygulanan her türlü yinelenen yapı veya bezeme öğeleri ritmi oluşturabilir. Genellikle iki etmen ritim algısını sağlar; tekrar eden öğelerin sayısı ve tekrar eden öğelerin zaman içinde sürekliliği. Ritmin zaman boyutuyla bağlantısıyla ilgili olan bir özellik olarak, dekor tasarımında kullanılan ritmi yaratan öğeler, mekanda hareket ve mekanda yönelme gibi oluşların seyirci tarafından algılanış biçimini etkiler (İçöz, 2002).

Sahne sanatları için kullanılan dekorun, taşıdığı ritimsel öğeler seyirciye, üç boyutlu bir bütün halinde sunulmaktayken, televizyon için yapılan dekorda ise ritimsel öğelerin kamera tarafından, bütün içinden parçalar halinde çerçevelenip, televizyon ekranına taşınması ritim öğeleri oluşturulurken dikkat edilmesi gereken en önemli unsurdur.

İçöz'e (2002) göre, televizyon programları için yapılan dekor tasarımlarında ritim duygusu yaratan öğeleri kullanırken fondaki bu öğelerin kamera tarafından farklı açılardan ya da farklı kısmi görüntülerinin ekrana getirilmesinin bu öğeler önündeki öznenin mekan içinde nerede olduğunu algılamakta zorluklar çıkarmasının önüne geçecek tedbirler alınması gerekebilir. Ritimsel öğeler her bir parçası birbirine benzer biçimsel veriler sunabileceğinden ötürü set içinde farklı konumlarda olan bu parçaların tek tek televizyon görüntüsünde tuttukları yer önlerindeki öznenin mekanın bütünü içinde konumlandığı yer hakkında bir fikir vermekten uzak ve yanıltıcı olabilir. Ancak yarışma programları gibi birden fazla kişinin eşdeğer konumlar sergilediği ya da sergilemesi gerekli olabilen programlarda ritim ögesi oldukça yaygın bir kullanım alanına sahiptir. Bu tür programlarda kişilerin her biri için fon ve zemin teşkil eden öğelerin, masa düzeni elemanlarının diğerlerinden ayrıcalıklı iletişimsel veriler sunmasından kaçınmak eşitlikli bir ortak mekanı ekranlara taşıyacaktır.

1.8.7. Televizyon Dekorunda Kompozisyon ve Oran

Bir setteki dekor öğelerinin, mekansal ya da cephesel öğelerin, birbirleriyle matematiksel ya da geometrik bir ilişkiler dizgesi oluşturması amacıyla yapılan çalışmanın sonucudur (İçöz, 2002).

Televizyon ile ilgili her türlü alanın teknolojisinin gelişmesinden dolayı, uzun süre geçerliliği kabul görmüş olan oran ve bölümlenmelerin, aritmetik dizgeleri plastik sanatlar ve mimarlık içinde formüle edilmiş olan altın oran gibi geometrik ve aritmetik kurallar şeması günümüzde pek tercih edilmemektedir. Estetik etkiyi çoktan verili kesin kurallarla elde etme eğilimi artık eskimiştir.

Tiyatro, opera, bale gibi sahne sanatlarına ait dekor örnekleri oluşturdukları kompozisyonu seyircilerine üç boyutlu bütünsel bir görüntü olarak sunarlar. Televizyon yapımlarındaki dekor düşünüldüğünde ise, bu bütünsellik dekoru görüntüleyen kamera tarafından parçalara ayrılmaktadır. Bu bağlamda, bir dekorun parçalarının taşıdığı oran ve orantının önemini yanı sıra, televizyon kamerasının dekorun biçimsel öğelerini nasıl çerçeveleyerek bölümlendirdiği de seyircinin algılaması açısından önemli bir unsurdur. Bu noktada İçöz (2002) televizyon ekranı içindeki kompozisyonun, dolayısıyla oran ve orantının son ve kesin hakimi yönetmen ve buna bağlı olarak kamera olduğunu belirtmektedir.

1.8.8. Televizyon Dekorunda Aydınlatma

Sahne tasarımında çevresel şartların oluşmasını sağlayan unsurlardan biri de aydınlatmadır. Aydınlatma, tasarım esnasında kullanıma yönelik bazı problem ve fırsatları meydana getirmektedir. Bu durum tasarım sürecinin verimliliğini artırırken, ürünün kalitesini de iyi yönde etkiler. Zira dekor aydınlatma çalışması neticesinde görsel ifadesini bulmaktadır. Aydınlatma, görüntü içinde yer alan her veriyi işleyen, yani görüntünün hammaddesi olan etkin bir unsurdur.

Aydınlatma, sanatçıların ve setin temiz bir görüntü vermesini sağlayarak programın yaşatılmasına ilişkin bir destek sağlayan etkinlik alanıdır. Asgaride beklenen iyi bir yapımlar için kameralara yeten, rahatsız edici bir görüntü oluşturmayan bir ışıktır. İçöz'e (2002) göre iyi bir aydınlatma için, kötü gölgeler, güçlü yansımalar, dikkati dağıtan spotlardan kaçınmak gerekmektedir.

Televizyon stüdyosunda oldukça yoğun bir aydınlatma ve buna bağlı olarak göze çarpan kalabalık bir aydınlatma kaynağı grubu vardır. Bunun en temel sebebi kamera içindeki görüntü tüpünün, ışığa duyarlı oluşu ve elektronik bir görüntünün sağlıklı bir biçimde sağlanabilmesi için oyuncu ya da dekordan yansıyan ışığın bu teknolojinin şartlarına uygun olması gerekliliğidir. Televizyon stüdyosunda oluşturulan bir aydınlatma

düzenlemesi konusunda, özellikle üzerinde durulması gereken nokta, yapılan aydınlatmanın stüdyoda bulunan seyircileri doyurmak gibi bir amacı olmadığı, kamerayı ve ona bağlı olarak televizyon seyircisini doyurmayı amaçladığıdır (İçöz, 2002).

Stüdyo içi ışıksızdır. Sadece kullanıcının kontrolündeki çalışma ve stüdyo ışıkları mevcuttur. Stüdyo ortamında, aydınlatma elemanlarının yeri, ışık gücü, ışık niteliği, sertlik, renk gibi kontrollü bir değişkenlik taşır. Bu durum çok daha iyi sonuçlar doğmasını sağlar (İçöz, 2002).

Stüdyo dışında da çekim yapılabilir. Ancak ışık kontrol altında olmayacaktır. Sonucun iyi ya da kötü olması çoğunlukla şansa bağlıdır. Gölgelemin keskinliği, detaylılığı, konusunda problemler yaşanabilir. İstenmeyen gölgeler ve istenmeyen ışıklar çalışmanın sonucunu etkileyebilmektedir. Sonuçta elde edilen görüntü, renk ve dokunun görsel kusurlar içerdiği bir yapı oluşturabilir. Doğal ortamın sunabileceği ışık ortamı kısıtlı imkanlar tanıyacaktır. İçöz'e (2002) göre, eğer doğal ışık yapımın özgün koşulları sebebiyle tercih edilen bir unsur değilse, stüdyo ortamı çok daha avantajlıdır.

1.9. Televizyon Stüdyolarında Programın Amacına Uygun Dekor Tasarımı

Televizyon stüdyoları dekor düzenlemeleri, farklı amaçlara yönelik programlar için birbirlerine göre değişiklikler göstermektedir. Burada en önemli kriter programın içeriği ve buna uygun dekor gereksinimlerinin, gerek estetik gerekse teknik yönden sağlanmasıdır. Bunun yanı sıra, Yıldız'a (2002) göre stüdyo dekor düzenlemelerinin seyirci salonu ile birlikte çözümlenmesi de ayrı kriterler oluşturmaktadır.

Dekor oluşumu için gerekli olan fikirler, programın içeriği doğrultusunda set tasarımcısı ve yönetmenin ortak çalışmaları sonucunda ortaya konulur. Bazen yönetmen programı görmek istediği şekliyle bazı düzenlemeler ve yerleşimler isteyebilir. Tasarımcı bu noktada yönetmenin istediği sahne formatını oluşturur, geliştirir ve gerçeğe dönüştürür. Programın konusu incelendikten ve yönetmen ile görüşmeler yapıldıktan sonra set tasarımcısı sahne düzenlerini yaratır ve eskizlerle planlarını oluşturur. Bundan sonra yönetmen, set tasarımcısının kendisine sunduğu çekim imkanlarını göz önünde bulundurarak yapım üzerinde çalışır (Ozangüç, 1998).

Konunun yapısı ele alındığında, bazı program başlıkları araştırma, uzman görüşleri ve uygun görüntüler gibi detaylı hazırlıklar gerektirir. Açık oturumlar gibi bazı programlar belli düzenleri takip ederler. Alışılmıştan farklı bir yaklaşım izleyici açısından kabul

görmeyebileceği gibi ilgi çekici de olabilir. Millerson'a (1995) göre, bir konuyu nasıl sunduğunuz ve mevcut imkanlarınızı nasıl düzenlediğiniz programın içeriği ve izleyici ile doğrudan ilişkilidir.

Oluşturulacak sahne düzeni konusunda karar verebilmek için Millerson'a (1995) göre, programın amacının önceden saptanması ve dekor tasarımı için amaca uygun soruların sorulması gerekmektedir. Örneğin;

- Programın amacı seyirciyi eğlendirip hoş vakit geçirtmek mi?
- Programın amacı veri sağlama, öğretim ya da yol göstermek şeklinde seyirciyi bilgilendirmek ve öğretmek mi?
- Programın amacı reklam ve satış gibi seyirciyi herhangi bir şey almaya ya da kullanmaya ikna etmek mi?

Gibi ve benzeri sorular televizyon programları için dekor tasarlanmasının en temel soruları olup, tasarım yaklaşımları programın amacına göre belirlenmektedir.

Prodüksiyonun yaklaşımının nasıl olacağını kararını verirken dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta ise seyircilerin programa göstereceği ilgidir. Aynı zamanda programın konusunun seyirci için alışılmış ya da yeni ve karmaşık olduğu ya da kullanılan teknik terimlerin ve dilin izleyiciye uzak olup olmadığı da çok önemlidir (Ozangüç, 1998).

Genel olarak incelendiğinde televizyon dekorları çok sayıda işleve sahiptir. Millerson'a (1993) göre, bunlar aşağıdaki gibi özetlenmektedir:

- Nötr Yerleşimler: Bağlantısı olmayan (Non-Assosiative), hiçbir şeyi simgelemeyen arka fonlardır. Sohbet, açikoturum, gösteriler, haber programları için uygundur.
- Dekoratif Yerleşimler: Hayal gücünü canlandırmaya yönelik, göze hitap eden, stilize edilmiş tasarımlardır. Yarışma programları, çocuk programları, dans ve müzik-eğlence programları için uygundur.
- Gerçekçi Yerleşimler: Gerçek bir mekan gibi görünmesi gereken yapımlarda ya da sahne düzeninin gerçekten var olan bir mekana benzemesi istenildiğinde kullanılır. Pembe Dizi (Soap-Opera) ve geleneksel dramada bu tür sahne düzenleri kullanılır.
- Video efektleri: Çevre düzeni tamamen elektronik olarak ya da grafikler ve fotoğraflar yardımı ile hazırlanır.

Set tasarımcısına bir program için dekor oluşturması talebinde bulunulduğunda, set tasarımcısı program hakkında yönetmen ve diğer birimlerin şefleri ile görüşerek, programın içeriği ve kaç kişilik bir sohbet seti gerektiği, orkestrada kaç kişinin yer aldığı, koro elemanlarının sayısı, özel bir mekana ihtiyaç duyulan herhangi bir gösterinin yer alıp alamayacağı gibi verileri edinmekte ve bu veriler doğrultusunda da tasarım aşamasına geçilmektedir (Ozangüç, 1998).

Yönetmenin gösterinin her bir karesi için hangi görüntüleri elde etmek istediğini ifade edebilmesi için, üzerinde anlatılmak istenen konu ile ilgili çizim ve benzeri görüntüler bulunan ve İngilizcede “STORY BOARD” adı verilen konu levhaları hazırlanır ve seti tasarlayan kişi hazırlanan Story Board doğrultusunda sahneyi hazır hale getirir. Bu da tasarımcıya yönetmenin yakın çekim yaptığı durumlarda tam bir sahne düzeni oluşturmaktansa sınırlı ve gerekli olan kısmı tasarlayıp uygulama imkanı vermektedir (Millerson, 1995).

Televizyonda birçok program çeşidi yer almaktadır. Her programın farklı sunuş şekilleri ve dolayısı ile bir set tasarımcısı için farklı tasarım yaklaşımları bulunmaktadır. Bir tasarımcının üzerinde çalışması gereken ana programlar aşağıdaki gibidir.

1.9.1. Haber Programlarında Dekor Düzeni

Televizyon stüdyolarında haber içerikli programlar, günümüzde oldukça gelişen iletişim kavramının önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. Haber kavramı dinamik bir anlam içermektedir. Sürekli değişim gösteren ya da anlık aktarılmasına ihtiyaç duyulan bir bildirişim yöntemidir. Dolayısıyla çoğunlukla canlı yayınlara ait düzenlemeleri içermektedir. Burada amaç bu aktiviteyi dinamizm ile birlikte sistemli net ve anlaşılır bir şekilde ve buna uygun sahne düzeni ile birlikte oluşturmaktır (Yıldız, 2002).

Haber içerikli programların diğerlerine göre daha yoğun bir ciddiyet taşıdığını unutmamak gerekmektedir. Bu kriteri sahne düzenini oluştururken gerek dekor, gerek renk, gerekse aydınlatma vb. yani hem teknik hem de estetik düzenlemeleri göz önüne alarak uygulamakta fayda vardır. Unutulmaması gereken diğer bir kriter ise, haberlerde önemli olan noktanın izleyiciye aktarılan bilgi olduğudur. Bu yüzden sahne ve sunuş, izleyicilerin gözlerini yormadan, ilgisini başka yöne dağıtmadan ve sıkmadan, aynı zamanda ilgi çekici bir tasarımla oluşturulmalıdır. (Yıldız, 2002).

Televizyonda haberlerin sunuşu günümüze kadar oldukça değişmiş ve gelişmiştir. Genel olarak bir haber programında Auto Q/Prompter adı verilen ve spikerin kameraya doğru anlatması gereken bilgileri kamera ekranına yansıtan sistemden yararlanılmaktadır (Şekil 15). Spiker haberleri kameraya doğru okur, kısa görüntüler bilgileri desteklemek üzere ekrana spikerin sunuşu sırasında aktarılır, canlı görüntü bağlantıları konu hakkında ilgili kişiden bilgi almak üzere sağlanabilir, görüntü sunulmadığı durumlarda grafiklerden, haritalardan, tablolardan yararlanılabilir (Ozangüç, 1998).

Spiker AutoQ'dan bilgileri okurken doğrudan ekran başındaki izleyiciye bakıyormuş izlenimi elde edilir. Spikerin elinde ise aynı bilgiler yazılı olarak mevcuttur. Spiker kulağına yerleştirdiği bir kulaklık yardımı ile yayın boyunca yönetmen ile bağlantı halindedir. Aynı zamanda stüdyoda o anda gösterilmekte olan görüntüyü, bir sonra yayınlanacak olan görüntüyü veren monitörler de yer almaktadır. Bu monitörler kameraların yanında yer alabildikleri gibi masanın üst tablasının içerisine de yerleştirilebilirler. Bunlara ilave olarak acil bir durumda spikerin yönetmenle doğrudan bağlantısını sağlayan bir telefon da masanın üzerinde yer almaktadır (Şekil 16) (Ozangüç, 1998).

Şekil 15. Auto Q/Prompter

Şekil 16. Auto Q spiker ilişkisi

Haberlerde kameralar nadir olarak hareket etmekte ve sadece spikere odaklanmaktadır. Tekdüzelikli kırmak için birden çok kamera ile çalışılması tercih edilebilir. Ancak, Sarıoğlu'na (1976) göre fazla hareketli çekimler haberin içeriğini bozacağı için en az sayıda kamera ile çalışmak daha doğrudur.

Sahne düzenlemesinde arka fon mümkün olduğunca derinlik veren, algı ufkunu genişleten yöntemlerle tasarlandığında, mekanın tekdüzelikli hemen hemen minimuma indirgenmiş olmakla birlikte, arka fonda hareket olması halinde maksimum derecede de aktivite ve dinamizm sağlanabilir. Renk seçimleri de gözü yormayacak şekilde, konsantrasyonu güçlendiren ve parlama yapmayan ölçütlere göre seçilmelidir (Yıldız, 2002).

Birçok televizyon kanalında arkada düz bir fon yer almakta ve bu fonda televizyon şirketinin logosu ile o anda aktarılan haber ile ilgili bir görüntü Renk Anahtarı yöntemi ile yansıtılmaktadır (Ozangüç, 1998).

Spikerlerin rahat bir şekilde bilgileri sunabilmeleri açısından kullanmakta oldukları sandalye ve masanın ergonomik olarak hataları bulunmamalıdır. Mikrofonlar, monitörler, bilgisayarlar, telefonlar, kağıtlar, vb. her şey bir düzen içerisinde ve spikerin hakimiyeti altında olmalıdırlar. Aynı zamanda bütün bu teçhizatlar kamera açısından da görüntüyü bozmamalı ve en küçük bir hataya dahi pay bırakmamalıdır (Ozangüç, 1998).

Millerson'a (1991) göre, haber programı dekoru için hazırlanabilecek en başarılı tasarım "basit ama ilginç" olarak tanımlanmaktadır.

Seddon'a (1993) göre tasarımcının haberler programları için bir dekor tasarlarlarken dikkat etmesi gereken noktalar aşağıdaki gibidir:

- Kaç spikerin sunuşta görev alacağı,
- Birden fazla spiker varsa hangisinin daha ön planda olacağı,
- Ön planda olan spikerin ne tür çekimler ile vurgulanacağı,
- Haber bülteni boyunca spikerlerin ilgili konuklarla röportaj yapıp yapmayacakları,
- Eğer yapılacaksa bir seferde ve toplamda kaç kişinin yer alacağı,
- Kullanılmakta olan eski haber sisteminin de set ile beraber değişip değişmeyeceği,
- Eski sistemden hangi elemanların değişeceği,
- Hangi teknik değişimlerin yer alacağı ve bunların tasarımı nasıl etkileyeceğidir.

Haber programlarında önemli olan izleyiciye aktarılan bilgidir. Bu bağlamda set tasarımcısı, basit ama ilgi çekici bir tasarımla, sunulan haberin önüne geçmeden, izleyicinin gözünü yormadan, ilgisini başka yöne çekip dağıtmadan ve sıkmadan başarı elde edebilir.

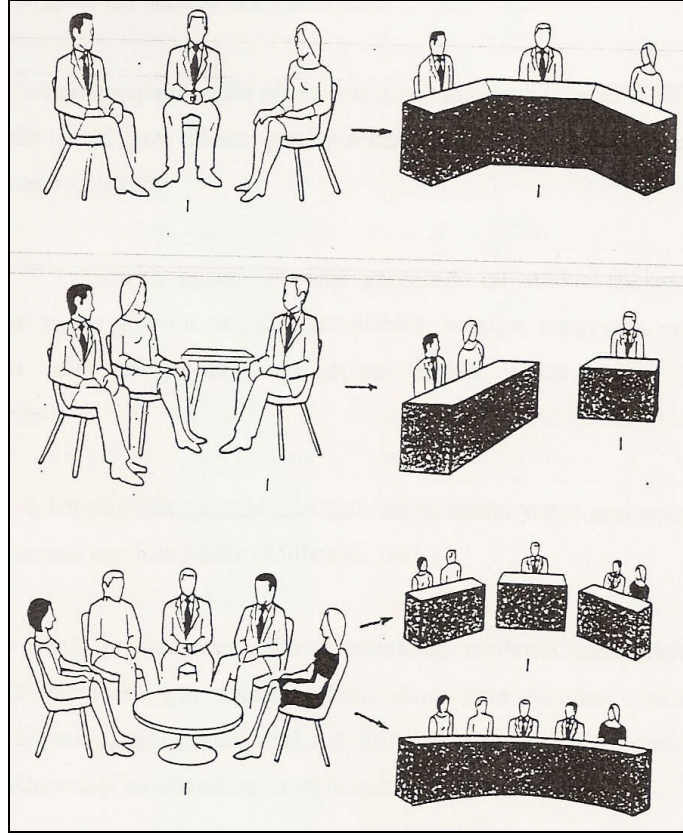
1.9.2. Açık Oturum Programlarında Dekor Düzeni

Açık oturum programları, genellikle belirli bir veya birkaç güncel, politik, halkı doğrudan ilgilendiren konunun, ilgili kişilerin bir araya gelmesiyle tartışıldığı veya açıkladığı programları tanımlamaktadır. Açık oturum programlarında konular genellikle güncel, olaylardan oluşmaktadır. Bu programlarda genel olarak bir yöneten ve buna bağlı olarak konuşmacı veya konuşmacılar yer almaktadır. Aynı zamanda, konuya bağlı olarak canlı bağlantılar ile programa katılım sağlanabilmektedir. Burada unutulmaması gereken hususlar, oturumu yöneten kişi ile konuşmacıların sahne düzeni bağlamında etkileşimi ve buna ek olarak canlı bağlantıların ilişkisi, varsa izleyicilerin mekandaki konumudur. Amaç aktif ve dinamik, akıcılığı olan bir tartışma ortamı yaratmaktır.

Set tasarımcısı öncelikle program sorumluları ile programda yer alan konulara yaklaşım şekilleri hakkında bilgi edinmelidir. Bunlar ise, program içeriği hakkında genel bilgi, stüdyo konumu, kameralar, ses imkanları, kayıt süresi, kayıt günü ya da günleri, hazırlık süresi ve bütçenin de dahil olduğu temel organizasyon bilgileridir (Ozangüç, 1998).

Açık oturumlar bir sunucu ile bir konuktan oluşan bir düzenden (1+1), bir sunucu ve karşı görüşlü iki konuğa (1+2) veya bir sunucu ve farklı görüşlerden üç ya da dört konuğa (1+3, 1+4) kadar çeşitlenebilir (Seddon, 1993). Aynı zamanda stüdyoya sahne düzeninin bir parçası olarak yerleştirilen bir ekrandan canlı olarak bir konuk yayına katılabilir ve stüdyoda bulunan karşı ya da aynı görüşte bir konuk ile fikir alışverişinde bulunulabilir. Bütün bu durumlarda en önemli olan nokta, sunucu ile konukların tek tek, karşılıklı olarak birer kişi, iki kişi aynı anda, grup olarak, omuzdan yukarı ve benzeri şekillerde farklı kombinasyonlarda çekimlerinin yapılabilmesi olmalıdır. Millerson'a (1993) göre ise, sunucu ve konuk arasında yaklaşık bir metrelik bir mesafe bırakıldığında birden fazla açıdan çekim yapabilme imkanı artmaktadır. Kişiler arasındaki mesafe arttıkça çekim açılarının sayısı düşmektedir.

Açık oturum programları için tasarlanan sahne düzenleri yalın, gösterişsiz ve kamera çalışmasını kolaylaştıracak bir düzenleme içerisinde olmalıdır. Açık oturum programlarında hedef izleyicinin dikkatini konuşmalar ve konuşmacılar üzerinde yoğunlaştırmaktır (Sarıoğlu, 1976). Bir açık oturumun yerleşimi bir dizi set ünitelerinin, düz bir sonsuz fonun önünde ya da yükseltilmiş bir platformun üzerinde yer alan sandalye ve masa serilerinden oluşabilir. Açık oturumlarda sadece sandalye dizileri kullanmak cazip olmayan görüntüler verebilir. Aynı zamanda yere yakın oturma birimleri, ev sıcaklığında rahat sahne düzenleri gereğinden daha esnek ve gevşek bir ortam yaratacaktır. Görüntünün daha düzenli, dengeli, uyumlu, bütünlük içinde ve ciddi olabilmesi için masalardan yararlanılır. Sette kullanılan masalar kişileri yakınlaştırır ve sadece sandalye kullanıldığında onaya çıkan kişilerin dizlerinin görüntüsünü ortadan kaldırır (Şekil 17). Açık Oturum programlarında, konuşmacıların yakın plan çekimleri ile ikili ve toplu çekimlerinde derinlemesine bir görüntü elde edebilmek için kameralar konuşmacılara tam karşıdan bakmalıdırlar (Ozangüç, 1998). Dekor tasarımcısı bu gibi çekim zorunluluklarını göz önünde bulundurarak mobilyaları ve set elemanlarını detaylı olarak tasarlamalıdır.

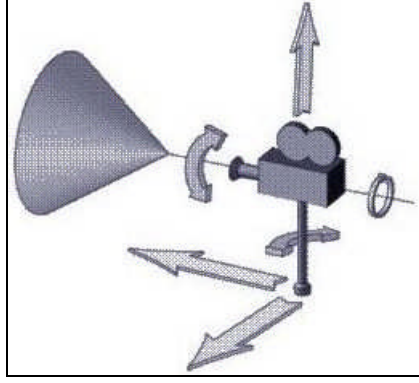

Şekil 17. Açık oturum programlarında oturma düzenleri (Ozangüç, 1998).

Yıldız'a (2002) göre donatı elemanları, konuşmacıların performanslarını ve verimlerini düşürmeden ideal konfor koşullarına uygun ve ergonomik olmalıdır. Oturma elemanlarının formu kişilerin her yönden algılanmasına uygun olarak düzenlenmelidir.

Tartışma ortamının sağlıklı ve ideale uygun biçimde yaratılmasında ses düzeninin, kameraların tip ve konumlarının saptanması önemlidir. Kameraların hareket yönlerini ve özelliklerini sahne tasarımcısının genel hatlarıyla da olsa bilmesi gereklidir. Kameralar, sağa sola ve yukarı aşağı hareket ettikleri gibi tekerlekli ayakları ile stüdyo iç mekanlarında istenilen yere hareket ettirilebilmesi gerekmektedir (Şekil 18) (Yıldız, 2002).

Kameraların tekerlekli ayakları ile stüdyo iç mekanında istenilen yere sarsıntısız ve titreşimsiz hareket ettirilebilmesi için zeminde kullanılan kaplama malzemesinin derzsiz ve dokusuz bir malzeme olması gerekmektedir.

Şekil 18. Kamera hareketleri (URL-12).

Açık oturuma yönelik oluşturulan iç mekanın tarzı, kullanılan malzeme, renk ve dokusal özellikler, arka fon, direkt olarak tartışılan konunun içeriği ve bağlı olduğu kanalın sahip olduğu imajla etkileşim halindedir.

1.9.3. Müzik Eğlence Programlarında Dekor Düzeni

Televizyon şirketleri arasında rekabetin arttığı günümüzde, müzik ve eğlence programları televizyon şirketleri tarafından en çok önem gösterilen program türlerindedir. İzleyiciyi ekran karşısında tutabilmek için programın hareketli, neşeli, renkli ve gösterişli olması beklenmektedir.

Müzik eğlence programları canlı, neşeli ve aktif düzenlemelerle büyük kitlelerin aynı anda ve ortamda eğlenme eylemlerini gerçekleştirmelerinde yardımcı olabilir. İç mekan düzenlemelerinde seyircili veya seyircisiz belirgin bir gösteri, performans sunumu için ayrılmış sahne gerektiğinde, show içerikli programların da faydalanabileceği nitelikte düşünülmelidir.

Müzik programlarında bir tasarımcının tasarıma başlamadan önce programın amacının ne olduğunu bilmesi gerekmektedir. Ozangüç'e (1998) göre yönetmenin programın amacı ile ilgili iki yaklaşımı vardır:

- Programın amacı izleyiciyi etkilemek ise stüdyo ışıkları kullanılarak müziğin türüne göre bir atmosfer yaratmak ve müziğin temposuna uygun dinamik kamera hareketleri ya da yavaş görüntü geçişleri ışıkla beraber desteklenmek.
- Dinamizmden ziyade daha ağır, net ve etkiler yerine gösterinin ve tekniğin vurgulanması tercih etmek.

Müzik programlarında konuk sanatçılar eserlerini canlı olarak stüdyoda seslendirebildikleri gibi önceden hazırlanmış bant kayıtları çekim sırasında seslendiriyormuş gibi gösterebilirler. Müziğin canlı olarak icra edilip edilmediği set tasarımını da etkilemektedir.

Bir orkestra ya da grubun gösterisi ile bir koronun veya bir piyanistin resitali de farklı tasarımlar gerektirmektedir. Programda hareket elde edilmek isteniyorsa bu kamera hareketleri, efekt ışıkları ve sahne düzeni ile sağlanır. Kamera, dinamizmi sağlayabilmek için farklı açılardan görüntülerle bu hareketi desteklemektedir. Bu yüzden set tasarımcısı sahne düzenini, çekimin her karesinde sahne düzeninin sanatçılara bir fon oluşturabileceği şekilde tasarlanmalıdır (Ozangüç, 1998).

Bu tür programlarda hareket ve izleyiciyi sürekli ekran başında tutmak ana hedef olduğundan sahne düzeninin de bunu desteklemesi gerekmektedir. İster uzak plan çekimler, ister yakın plan çekimler yapılıyor olsun her karede sanatçının arkasında ilgi çekici, değişken, çok renkli ve monoton olmayan bir fonun yer alması hedeflenmelidir (Ozangüç, 1998).

Bunlarla beraber müziğin türü ne olursa olsun, stüdyoda dikey düz paneller kullanırken dikkat edilmesi gerekmektedir. Düz paneller pratik ve estetik olmalarına rağmen müziğin seslendirilmesi sırasında çınlamaya yol açacakları için ses açısından problem yaratırlar ve bu da yayını olumsuz yönde etkiler. İstenmeyen bu çınlamayı gidermek için düz panellerin üzeri sesi absorbe edebilen bir malzeme ile kaplanabilir. Dolayısı ile tasarım aşamasında bu nokta göz önünde bulundurularak hareket edilmelidir (Ozangüç, 1998).

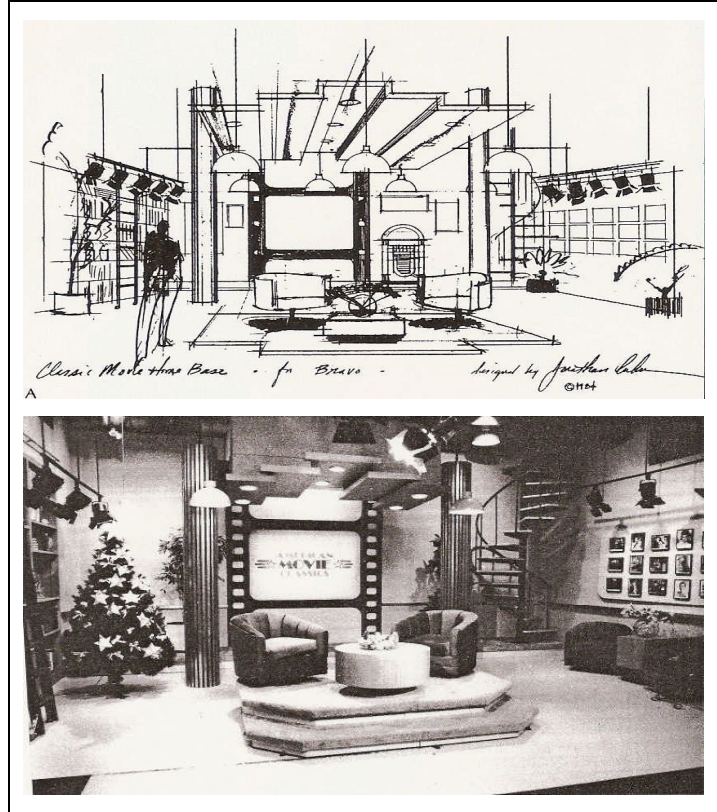
Aynı şekilde, vurmali çalgıların yükseltilmiş platformlar üzerinde yer alması da tıpkı düz panellerde olduğu gibi çınlamaya yol açacaktır. Yüzeyin başka bir malzeme ile kaplanması yeterli sonuç vermeyeceği için vurmali çalgıların zeminde yer alması müzik programları açısından daha uygundur (Ozangüç, 1998).

Müzik eğlence programlarında müzik konserlerinde farklı olarak program içerisinde kısa güldürüler, yarışmalar, stüdyo dışındaki izleyicilerle telefon bağlantıları yer alabilir. Bu tür programlarda stüdyo seyircileri ağırlıklı olarak yer almaktadır. Tasarımcı set yerleşimini stüdyo seyircilerini de göz önünde bulundurarak hazırlamalıdır. Müzik programları için bahsedilen değişkenlik, hareketlilik, gösteriş ve çok renklilik burada da geçerlidir. Tasarımcı bu tür programlarda diğer program türlerinde olduğu gibi kamera konumlarına ve yönetmenin çekim yaklaşımına dikkat etmelidir (Ozangüç, 1998).

1.9.4. Talk Show Programlarında Dekor Düzeni

Günümüzde daha popüler hale gelen sohbet programları, bünyesinde diğer birçok programın özelliklerini toplamaktadır. Bir sohbet programında tıpkı açık oturumlarda olduğu gibi sunucu ve konuk ya da konukların düzenli bir şekilde yerleşimi söz konusudur. Ancak buradaki yerleşimin açık oturum programlarında olduğu gibi ciddi ve ağırbaşlı olması beklenmemektedir. Genellikle, bu tür sohbet programlarına katılan konuklar sosyal, politik konulardan ziyade kendi yaşamlarına ait bilgiler sunmaktadırlar.

Sohbet programlarının haber ve açık oturum programlarına göre en belirgin değişiklik gösteren özelliğini, bu tarz programlarda daha rahat ve esnek bir ortamın, resmi olmayan bir düzen içerisinde bulunması oluşturmaktadır. Ayrıca bu tür programlar için seçilen konular diğerlerine göre daha samimi ve eğlenceli olabilir. Burada amaç doğal ve ilgi çekici sohbet ortamlarını yaratabilmektir (Şekil 19).

Şekil 19. Sohbet programları dekoruna bir örnek (Howard, 1987).

Programın bir sohbet havasında geçmesi istenildiğinden stüdyodaki oturma düzenleri kişiyi rahat hissettirecek şekilde hazırlanmalıdır. Genel yerleşimde sunucu için ayrı bir tek koltuk, konuk ya da konuklar içinse ayrı koltuklar ya da rahat bir kanepeler bulunmaktadır. Oturma düzenleri tasarlanırken diğer programlarda olduğu gibi kamera yerleşimlerine dikkat edilmesi gerekmektedir (Ozangüç, 1998).

İç mekan düzenlemelerinde tıpkı açık oturum programlarında olduğu gibi konuşmayı yöneten bir kişi bulunmaktadır. Ancak, burada konuların içeriğine göre görsel performanslar sunulabilir. Sahnenin oluşumunda, konukların birbirleriyle, yöneticiyle ve sahneyle, kameralarla, varsa izleyicilerle oluşturulan etkileşimi teker teker önemli kriterler olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldız, 2002).

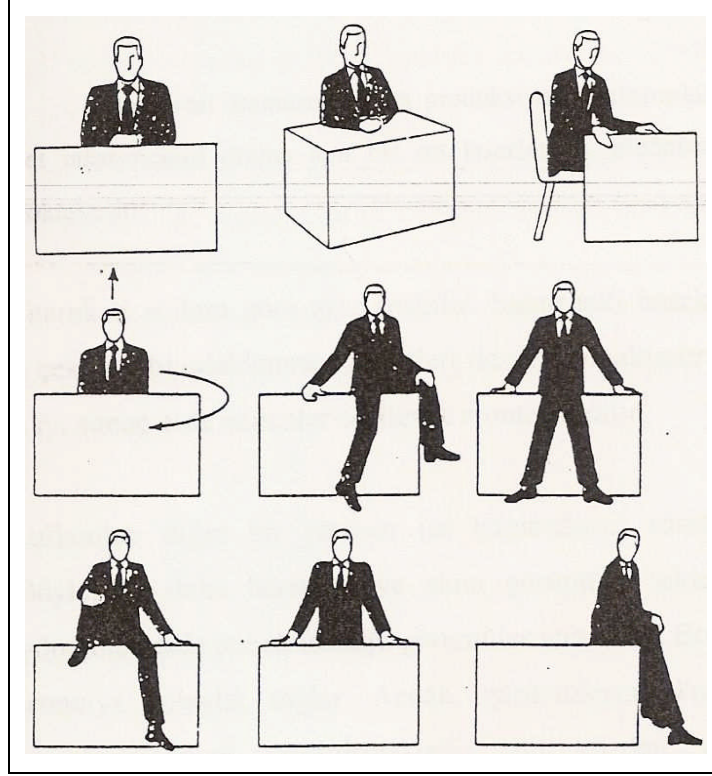
Bu tür sohbet programlarına katılan konukların müzik, illüzyon ve benzeri şekilde kendi dallarıyla ilgili gösteri sunmaları istenebilir. Ayrıca, program içerisinde programa hareket kazandırmak amacıyla dans gösterileri ve bir orkestra da yer alabilir. Set tasarımcısı, sette yer alacak bütün aktiviteleri göz önünde bulundurup yeterli mekanları yaratmak zorundadır (Ozangüç, 1998).

Tıpkı müzik eğlence programlarında olduğu gibi burada da değişkenlik ve dinamizm çok önemlidir. Değişkenlik ve dinamizm set üniteleri ile beraber ışık, efektler ve set ünitelerinde kullanılan parlak malzemeler ve canlı renkler ile sağlanır (Ozangüç, 1998).

1.9.5. Tek Sunucu (Stand Up) Programlarında Dekor Düzeni

Televizyonda birçok program, sunuculuk, günün yorumu, VJ'lik, açık öğretim programlarında ders vermek gibi tek bir sunucu ile hazırlanıp sunulmaktadır. Kamera önünde yer alan kişi programdaki rolüne göre doğrudan kameraya bakarak izleyiciye bakışlarını yöneltebilir. Önündeki metin ile ilgilenerek zaman zaman kameraya bakabilir ya da eğer mevcutsa stüdyo seyircisi ile doğrudan ilgilenilebilir (Ozangüç, 1998).

Millerson'a (1993) göre tek bir sunucunun yer alacağı programlarda monotonluğu ortadan kaldırmak için kamera hareketlerine veya sunucunun stüdyo içerisindeki hareketlerine ağırlık verilebilir. Sunucunun çekim sırasında oturması, yürümesi, bir objeye yaslanması, konuşurken jestler yapması, farklı kamera bakış açılarına doğru yön değiştirmesi görsel değişikliği sağlar (Şekil 20).

Şekil 20. Sunucunun çekim sırasındaki muhtemel hareketleri (Ozangüç, 1998).

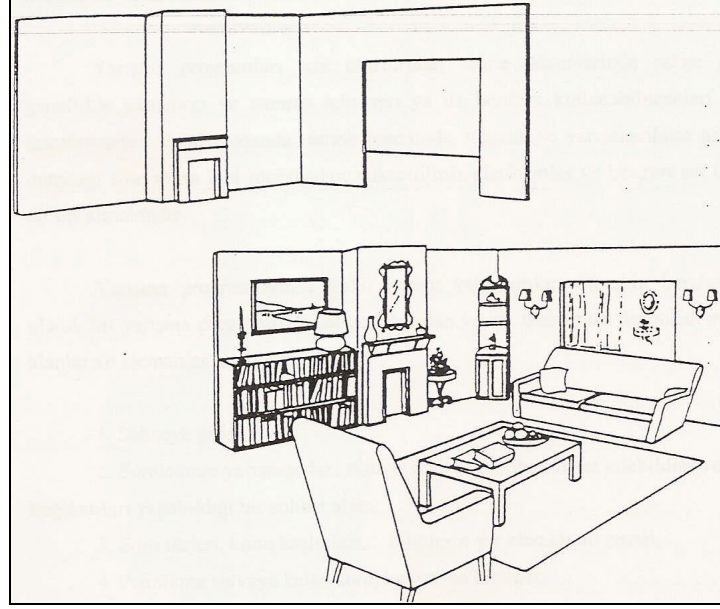
Sunucunun sürekli bir hareket halinde olmadığı durumlarda ise, kişi bir masanın arkasında yer alarak konuyu izleyiciye aktarmaktadır. Tasarımcı arka fonu her iki durumu da göz önünde bulundurarak hareket etmeli ve istenmeyen görüntülerin ortaya çıkmayacağı şekilde sahne düzenini oluşturmalıdır (Ozangüç, 1998).

1.9.6. Televizyon Dramalarında Dekor Düzeni

Televizyon dramasında konular eski çağlardan günümüzün modern yaşantısına kadar olan zaman dilimi içerisinde herhangi bir yerde geçebilir. Bu oyunlar Shakespeare'in eserlerinden konusu günümüzde geçen bir pembe diziye kadar çeşitlenebilir. Dolayısıyla tasarım da senaryonun içeriğine göre değişmektedir. Televizyon dramasının başarısı senaryo, oyunculuk, kamera işleyişi, sahne düzeni, ışık, ses ve montaj ile bir bütün olarak ortaya çıkar ve ancak o zaman seyirciye "Gerçek İzlenimi" verebilir (Ozangüç, 1998).

Günümüzde televizyon dramalarının çoğunluğu dış mekanlarda çekilmektedir. Eğer konu eski zamanlarda geçiyorsa, set tasarımcısı mekanları uygun mobilya, aksesuar ve

mekansal değişiklikler ile eskiye uyarlayıp bu mekanların gerçeki görünmesini sağlamak zorundadır (Şekil 21). Bu ise televizyon dramasının film ile benzerliğini oluşturmaktadır (Sarioğlu, 1976).

Şekil 21. Bir drama için hazırlanan dekorun iç mekan düzenlemesi (Yıldız, 2002).

Ozangüç'e (1998) göre, televizyon draması için dekor tasarımcısının göz önünde bulundurması gereken bazı temel noktalar aşağıdaki gibidir:

- Sette kullanılacak kameralar bütün sete hakim olacak şekilde yerleştirilmişlerdir. Yerleşim noktalarındaki bakış açılarından az bir mesafe yanlara doğru hareket ederler. Kamera açılarının değişmesi istenmediği durumlarda oyuncuların hareketi açılara göre ayarlanabilir. Sahnedeki hareket, kameranın uzak çekim, yakın çekim gibi odaklanma özellikleri ile sağlanmaktadır. Çekilen görüntüler içerisinde en iyi sonuç elde edilenler seçilerek montaj yapılır.
- Kullanılan diğer bir yöntem ise kameraların sürekli hareket halinde olmasıdır. Böylelikle daha hareketli ve akıcı görüntüler elde edilebilir. Bu tür çekimlerde yönetmen elde etmek istediği görüntüler için Story Board'lardan yararlanır bu ise tasarımcıya kolaylık sağlar. Ancak, görüntülerin akıcılığının sağlanması dikkatli bir organizasyon gerektirmektedir, bu yüzden yeniden düzenleme gerekmektedir.

- Diğer bir yaklaşım ise programın tek bir video kamera yardımı ile film gibi çekilmesidir. Kamera burada tamamen hareketlidir. Çekimler efekt, müzik, elektronik efektler sonradan eklenerek dinamik hale getirilir.
- Televizyon draması tek bir kamera ile de çekilebilir. Burada ise sahne düzeni olarak Renk Anahtarı ya da yansıtma ile arka fona fotoğraf, sanat eserleri ya da bilgisayar grafikleri eklenebilir.

Aynı zamanda, izleyiciye anlatılmak istenen mekanın mimarisi ve mobilyaları da oyuncuların hareket düzenlerini ve çekim imkanlarını etkilemektedir. Bazı yerleşimler diğerlerinden daha iyi çekim imkanları sunmaktadır. Genel hareket merkez ve ön sahnede yer almaktadır ve bu görüntüler çapraz çekim yapan kameralar tarafından elde edilmektedirler. Çapraz yapılan çekimler azami çekim imkanı sağladığı gibi asgari ses ve ışık problemlerine yol açmaktadır (Ozangüç, 1998).

Televizyon stüdyolarında çekilen komedi programlarındaki set tasarımları ise, en az drama setleri kadar gerçekçi, doğal ve hassas tasarlanmış olmalıdır. Dramadan farklı olarak komedi programlarında konu kısa ve en etkili biçimde izleyiciye sunulmaktadır. Dramada olduğu gibi komedi programlarında da konunun geçtiğı mekan detaylı bir şekilde hazırlanmaktadır. Bazı komedi programlarında ise, gerçekçi setlere ihtiyaç duyulmamakta, bunun yerine daha stilize edilmiş, kısa süre içerisinde istenilen atmosferi yansıtacak ve gerekli bilgileri izleyicilere sunacak sahne düzenleri tercih edilmektedir (Ozangüç, 1998).

Ülkemizde komedi programları bir kaç örneğın dışında genellikle dış mekanlarda çekilmektedir. Yurt dışında yayınlanan komedi programlarının bazılarında genel yaklaşım ise seyircinin de yer aldığı stüdyo çekimleridir. Eğer seyircinin de yer alacağı programlar için bir set tasarlanması gerekiyorsa tasarımcı seyirci yerleşimleri için de gerekli mekan göz önünde bulundurarak tasarımını gerçekleştirmelidir (Ozangüç, 1998).

1.9.7. Yarışma Programlarında Dekor Düzeni

Televizyonda yer alan programların birçoğı ortak, özelliklere sahiptirler. Bu programlar içerisinde kamera ve sahne düzenleri açısından yarışma programları ile eğlence programları arasında benzerlikler bulunmaktadır. Bunun sebebi ise yarışma programlarının temelinde eğlendiricilik yatmasıdır. Yarışma programlarında yarışmacıların bilgi ve becerilerinin yanı sıra kişiliklerinin de belirginleşmesi gerekmektedir (Sarıoğılu, 1976).

Yarışma programları insanların bilgi, beceri veya sanatsal ölçütlerinin değerlendirildiği kapsamlı ve içerikli olduğu kadar şans oyunlarının da kullanıldığı özellikleri içerebilmektedir. İşlevine göre bazıları ağırlıklı olarak kültürel bir içeriğe sahipken, bazıları ise eğlence amaçlı olabilmektedir. Burada iç mekan düzenlemelerindeki tarz bu işlevlerle doğrudan bağlantılı olmaktadır (Yıldız, 2002).

Yarışma programlarını en genel anlamda ikiye ayırabiliriz. Kişilerin fiziksel yönden zamana karşı yarışmaları bunun bir bölümünü oluşturmaktadır. Burada yaratılan sahne düzeni bu işleve uygun olarak aktivitenin içeriğine göre ayarlanmalıdır. Diğer yönden yarışma zihinsel içerikli olabilir. Bu ise kişilerin bilgi ve kültürel birikimlerini ölçmeye yönelik olabilir (Yıldız, 2002).

Yarışma programlarında kişiler tek başlarına ya da grup olarak farklı konularda ya da bedeni özelliklerini kullanarak zamana karşı yarışır. Yarışma programları için oluşturulan sahne düzenlerinde sahne girişleri genellikle yarışmacı ve sunucu için ayrı ya da beraber kullanabilecekleri şekilde tasarlanmıştır. Aynı zamanda, sahne içerisinde sunucu ve yarışmacıların arkasında duracağı sıra, masa gibi mobilyalar, yükseltilmiş platformlar ve benzeri set üniteleri de yer almaktadır (Ozangüç, 1998).

Millerson'a (1993) göre yarışma programlarının farklı yapım yaklaşımları olmakla beraber genel olarak bir yarışma programında ihtiyaç duyulan ve set tasarımını doğrudan etkileyen alanlar ve elemanlar aşağıdaki gibidir:

- Sahneye giriş,
- Sunucunun yarışmacılar, stüdyo seyircileri ile sohbet edebildiği ve telefon bağlantıları yapabildiği bir sohbet alanı,
- Soru türleri, konu başlıkları vb. bilgilerin yer alacağı bir panel,
- Puanlama ve/veya kalan süreyi gösteren bir saat,
- Kazanan yarışmacıya ödül verilmek üzere bir alan.

1.9.8. Çocuk Programlarında Dekor Düzeni

Çocuk programlarının kendine özgü, belirgin karakteristik özellikleri bulunmaktadır. Bu yüzden, farklı tasarım yaklaşımları gerekmektedir. Bu ise, fikir yanının ağır basması nedeni ile yönetim ve yapım güçlükleri ortaya koymaktadır. Çocuk programlarının tasarımında dikkat edilmesi gereken ilk nokta bu programın hangi yaş grubu çocuklar için

hazırlanıyor olduğudur. Tasarımcı çocukların hangi yaş gruplarında nelere eğimli olduğunu araştırmak zorundadır. Yaş grubu tespit edildikten sonra programın içeriği doğrultusunda çalışmalara başlanabilir. Çocuk programlarında, çocukların yaş grubuna göre, algılayabilecekleri şekilde basit tasarımlar tercih edilmelidir. Çocukların gözü ile mekanlar yaratılmaya çalışılmalıdır. Aynı zamanda, uygulanacak olan tasarımda ana renkler gibi canlı renklerin kullanılması çocukların dikkatini çekecek ve programa olan ilgilerinin uzun süre devam etmesini sağlayacaktır (Ozangüç, 1998).

Sarioğlu'na (1976) göre, çocuklara aralarından seçme yapabilecekleri programlar sunulmalıdır. Çocuklara sunulan bu programlar ise, her şeyden önce eğlendirici olmalıdır. Çocuklar ekran başında programı izlerlerken öğrendiklerinin farkına varmamalı ve çocuk için hazırlanan ilgi çekici ortam program boyunca canlı kalmalıdır.

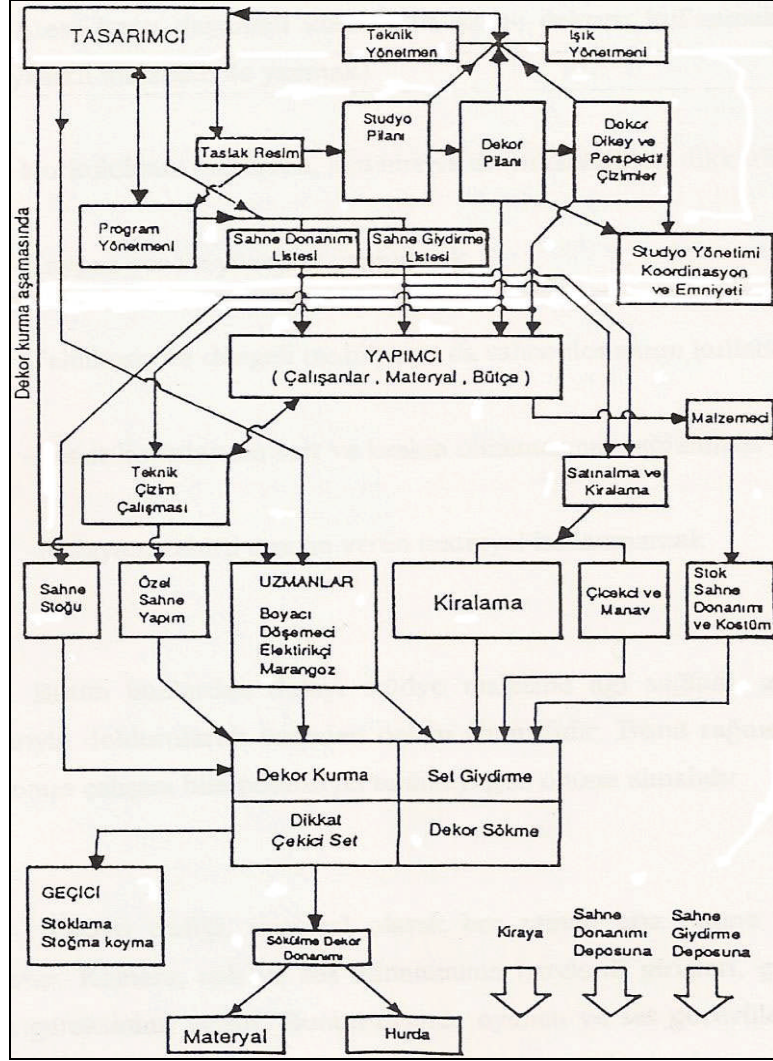
Bir çocuk programı hazırlarken bütün bahsedilen noktaların yanı sıra, çocuklara çocuk gibi davranmamak gerekmektedir. Sarioğlu'na (1976) göre, çocukların büyüklerden farkı daha az tecrübeye sahip olmalarıdır. Bir çocuk programı hazırlayan yapımcı, çocuk programlarının genel yönelişleri ve ilkelerini saptadıktan sonra daha rahat bir çalışmanın içerisine girebilecektir.

1.10. Televizyon Program Dekor Düzenlemelerinde Ortak ve Farklı Noktalar

Televizyonun stüdyolarının iç mekan düzenlemelerinde bazı ortak yönlerin yanı sıra birbirine göre belirgin bir biçimde farklılık gösteren kriterleri saptamak tasarımcı için gereklidir.

1.10.1. Dekor Düzenlemelerinde Ortak Noktalar

İç mekan düzenlemelerinde sahne organizasyonu hemen hemen tüm stüdyolar için göz önüne alınması gereken bir kriterdir. Buna göre tasarımcının yaklaşım mantığı tüm stüdyolar için Şekil 22'deki tabloya yakın bir iş bölümü içermektedir (Yıldız, 2002).

Şekil 22. Dekorun oluşumunun aşamaları (Yıldız, 2002).

Güvenlik, bütün dekor çalışmalarıyla ilgili temel bir yaklaşımdır. Bu bağlamdaki görüşler farklılık göstermese de tasarımın ayarlanışında değişik yöntemlerden yararlanılabilir. Sezgin'e (1996) göre dekorun güvenliğiyle ilgili alınması gerekli önlemler aşağıdaki gibidir:

- Dekorun sık ve sabit yapmak
- Ağırlıklarını uygun yere dağıtmak ve yüklemek
- Ateşe karşı dayanıklı kostüm ve sahne dekoru kullanmak (Dekoru yangına karşı dayanıklı malzeme ile yapmak)
- Korkuluksuz merdiven, kademe ya da yükseklikleri dikkatli kullanmak
- Kaygan yer ve yüzeyler yapmamak
- Tehlikesiz ve dengeli mobilya ya da sahne donanımı kullanmak.

- Kenar konturlarının sert ve keskin olmamasının sağlanması.
- Patlayıcı, zehirli duman veren materyal kullanmamak

Bütün bunlardan dolayı stüdyo malzeme ağı sağlam, gerçek ve güvenli el araçlarıyla doldurularak önceden önlem alınmalıdır. Buna rağmen küçük ölçekte bir stüdyonun çalışanı bile potansiyel tehlikeyi göz önüne almalıdır.

Stüdyo trafiği, uzamsal olarak her zaman göz önüne alınması gereken bir husustur. Kamera, ışık ve ses donanımının hareketli girişleri, çıkışları için belirli bir alana gereksinimi vardır. Bunun dışında oyuncu ve set görevlilerinin trafiği, alınması gereken önlemlerin başında gelir. Büyük stüdyolarda operasyon ve depoya göndermelerdeki gecikmeler gibi nedenlerle karmaşa meydana gelebilir.

Giriş ve çıkış noktalarını sağlamak ve önceden hazırlamak pek çok stüdyo içinde temel esastır. Sonsuz mekan ve düz perdeler (cyclorama) stüdyo set alanının geniş bir bölümünde düzgünce katlanarak korunmalıdır. Pek çok stüdyonun kenarına, çevresine elektrik kablolarının güvenli bir şekilde döşenmesi zorunludur. Bu mekanlarda dekor kurma ve depolama donanımlarının konulmasına izin verilmemelidir. İşlev alanına giren kabloların üzeri koruma köprüleri ile kaplanmalıdır.

Geniş stüdyolarda daha yoğun bir çalışmaya gereksinim olması ve hareket içinde aktiviteden kaynaklanan sorunlarla yüz yüze kalınabilir. Küçük stüdyolarda yayılan kablolar, hassas dekor donanım alanı ve çok sınırlı işlev alanı gibi çeşitli nedenlerle çabuk tıkanıklık meydana gelebilir.

Ateş riski, elektrik şoku, yer kayması, su, set arkasından görülme, merdiven, kablo, geçici sahne donanımı, asılı teçhizat için önlem askıları gibi sorunlar dikkate alınmalıdır.

Hemen hemen tüm stüdyoların kalbi üretim kontrol odasıdır (Şekil 23). Burada teknik yönden düzenlemeler yapılır:

- Canlı yayın aydınlatmaları
- Görüntüyü ileten monitör
- Görüntüyü ileten monitör ve ses operatörü de burada olabilir.
- Aydınlatma yönetmeni
- Kamera yönetmeni
- Yönetmen
- Telefon ve iletişim
- Direktif verilen mikrofon
- Teknik yönetmen

Şekil 23. Üretim kontrol odası

İklimlendirme işleminin ideale uygun çözümlenmesi diğer bir ortak olan faktördür. İç mekanın büyüklüğü ne olursa olsun veya seyircili ya da seyircisiz olsun, klimalar sessiz olarak yeteri miktarda ve uygun yerlerde olmalıdır.

Malzeme seçiminin akustik özellikler göz önüne alınarak ve dekorun tarzına göre yapılması bir başka ortak noktadır.

Sahne ile varsa seyirci salonu, kontrol odası ve kameralar arası etkileşimin sağlanması temel kriterlerdendir.

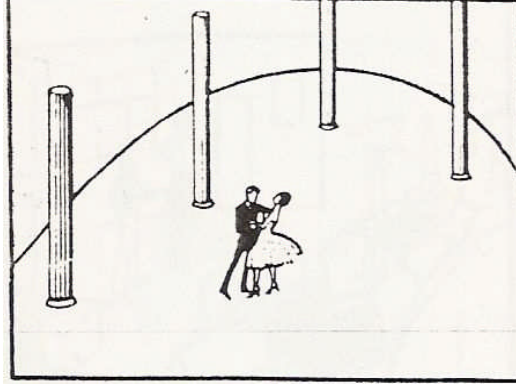
Estetik düzenlemelerde renk seçiminde, hangi renk olursa olsun desen ve dokunun kamerada rezonans yapmaması, fazla parlak veya karanlık görünmemesinin sağlanması tüm tasarımlar için gerekli olan bir ortak özelliktir.

Stüdyo planlarının genel anlamda dikdörtgen veya kare olması belirgin bir karakteristik özelliktir diyebiliriz. Ayrıca tüm stüdyolarda buna uygun iç mekan düzenlemesi gridal bir sistemle birlikte düşünülmelidir.

1.10.2. Dekor Düzenlemelerinde Farklı Noktalar

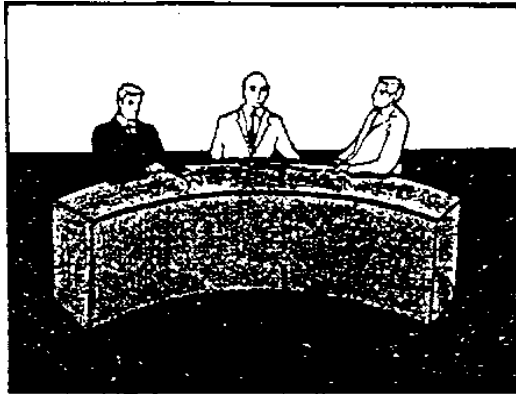
İç mekan düzenlemelerinde en belirgin farklılıklardan birisi tasarlanan dekorun çeşididir. Millerson'a (1989) göre en temel anlamda dekor çeşitlerini şöyle sıralanabilir:

- Dans gibi geniş alanda yapılan show amaçlı gösterilere ait dekorlar (Şekil 24); bir açık dairesel alanda platform, serbest dekor ya da asılı dekor gibi sık sık kullanılan sahne üniteleriyle oluşturulmuş dekordur.

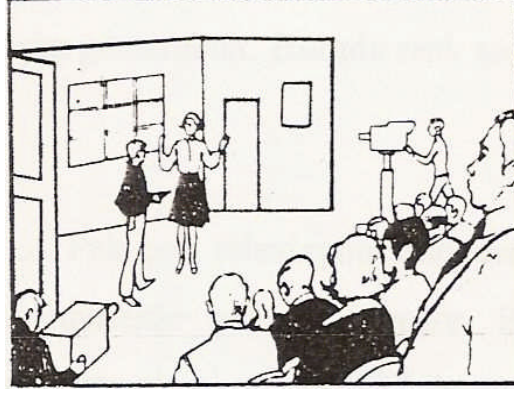
Şekil 24. Geniş alanda yapılan show amaçlı gösterilere ait dekor (Yıldız, 2002).

- Masaların çevresinde ya da masa arkasında grupların görüşmesi için oluşturulan dekorlar (Şekil 25); masalarda yapılan programlara ve sunumlara yönelik oluşturulan dekordur.

Şekil 25. Masaların çevresinde ya da masa arkasında grupların görüşmesi için oluşturulan dekor (Yıldız, 2002).

- Dinleyicileri kapsayan gösteriler için oluşturulan dekor (Şekil 26); anfi biçiminde yerleştirilmiş oturma grupları üzerinde stüdyo izleyicilerinin bulunduğu açık dekora verilen isim. Kulaklıklar ya da arka perde üzerinde izole edilmiş hareketler ve iki ya da üç kademeli setlerden oluşur.

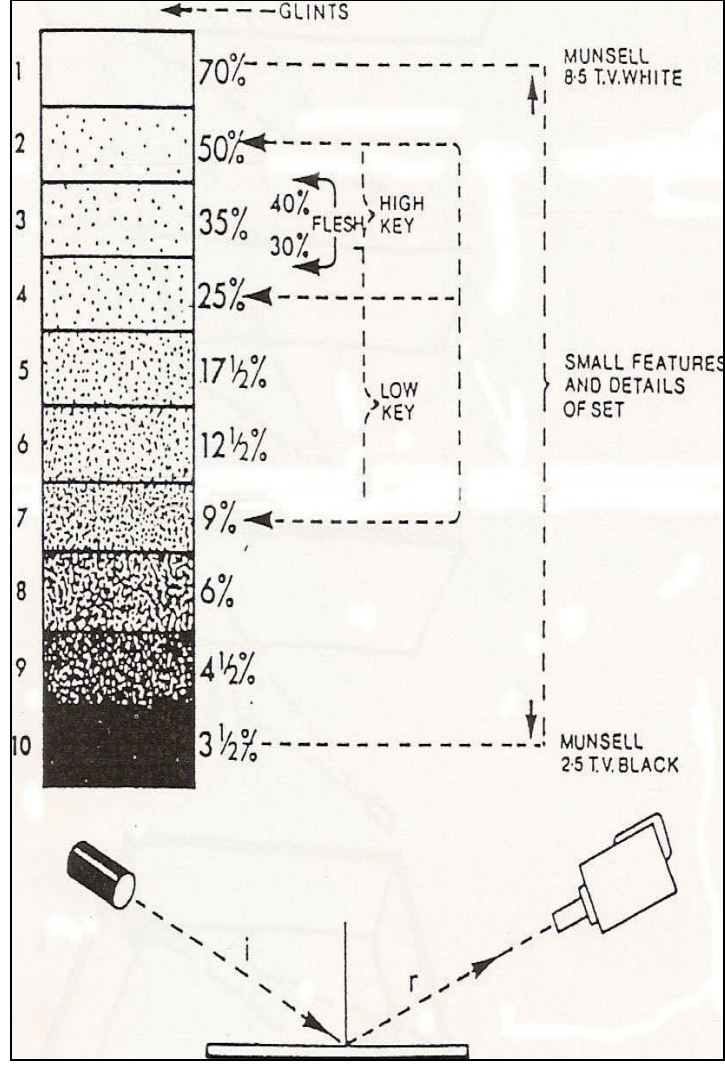

Şekil 26. Dinleyicileri kapsayan gösteriler için oluşturulmuş dekor (Yıldız, 2002).

- Sonuçlandırılmış dekor; normal olarak iki ya da üç duvarlı, kutu formasyonundaki setleri içermektedir.
- Kapalı setler: Dört duvar çekilmiş setleri kapsamaktadır; tamamen kapalı tavan yüzeyi ile örtülen oluşumlardır.
- İki katlı odalı dekor; normal olarak bir stüdyo taban düzgünlüğünde, karmaşık yapımlar ve etrafı dolaşılması gereken dekorlardan yalnızca biri inşa edilir.

Malzeme ve doku seçimi her stüdyoda kullanılan dekor ve içeriğe göre değişim gösterebilir. Burada renk seçimi de bunlara paralel olarak yapılmaktadır.

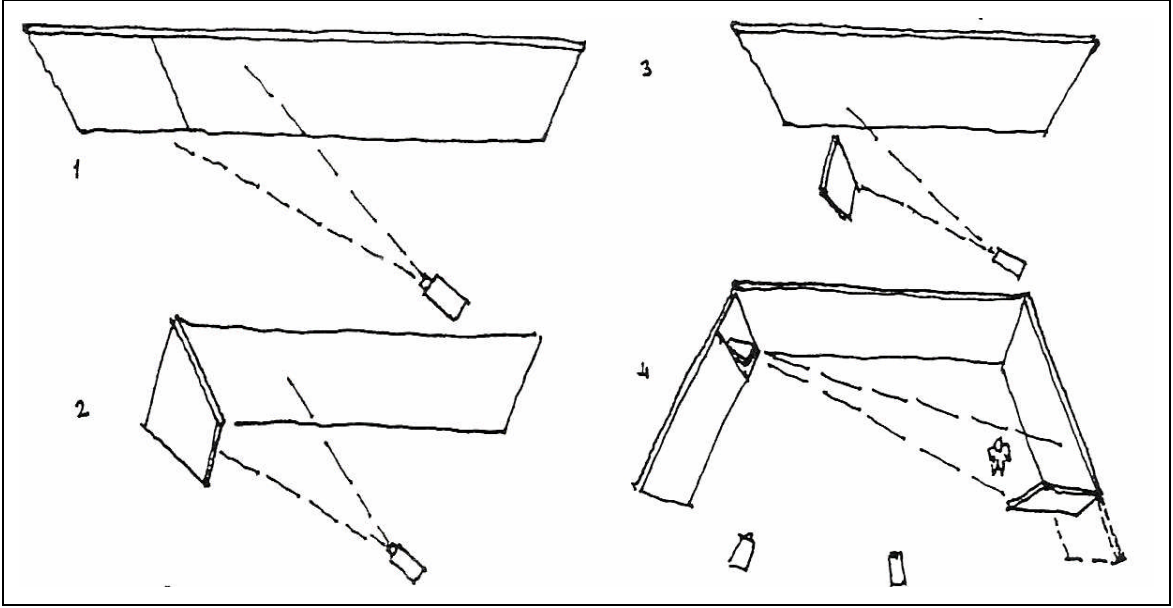
Pek çok televizyon stüdyosunda renk kullanımı farklı olsa da, sahne tonları belli limitlerde sınırlandırılmıştır. Bir yüzeye çarpan ışıla yansıyan ışık arasındaki oran değer olarak en az %35 ile en çok %70 arasında ölçülmüş, 10 basamaklı bir gri cetveli oluşturulmuştur. Sahne boyutları, “Munsell gri” değerlerine uygun olarak sınıflandırılmıştır (Şekil 27), (Yıldız, 2002).

Şekil 27. Munsell Gri değerlerinde renk skalası

İç mekan düzenlemelerinde en belirgin ayrımlardan birisi stüdyonun seyircili veya seyircisiz olarak tasarlanmasıdır. Seyircili olan düzenlemelerde seyirci salonunda görüş açılarının belirlenmesi kamera konumlar, akustik özellikler mutlaka göz önüne alınmalıdır.

Kameranın konumu ve görüş açısı her dekor için ayrı ayrı düşünülmelidir. Gerekliğinde fon olan panolarda bölmelere hareket katarak kameranın görüş açısı ile ilişkilendirilebilir (Şekil 28).

Şekil 28. Bazı dekorlarda kameranın konumu ve görüş açısı

Televizyon stüdyolarında programların amaçlarına, içeriklerine ve konseptlerine uygun dekor düzenlemeleri, değişik programlar için farklılıklar, benzer programlar için ortaklıklar göstermektedir. Araştırmadaki program türleri başlıkları altındaki dekor düzenlemeleri içinde bu farklılıkları ve ortaklıkları saptamak tasarımcı için çok önemli ve gereklidir.

Günümüzde yayınlanan programların büyük bir çoğunluğu, tanımlanan program türlerinin birkaçını genelde bir araya getirmektedir. Programların genelinde, daha büyük izleyici kitlelerine ulaşabilmek adına birçok aktivite bir arada tutulmaktadır. Bu sebeple program türleri birbirine girift, keskin çizgilerle birbirlerinden ayıramayan program çeşitleri yayınlanmaktadır. Ana haber bültenlerinde, davet edilen konuklara göre dans veya show amaçlı ihtiyaçlar gündeme gelebilmekte, yarışma programında show, müzik-eğlence birlikte olabilmektedir.

Araştırmanın bu bölümünde, programların dekorlarının yapılandırılması konusundaki tercihler, dekorların ortak ve farklı noktaları, ana biçimlerinin ve yerleşik kurallarının neler oldukları incelenmiştir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Çalışmada İzlenen Yol ve Yöntem

Çalışmanın ana yapısını oluştururken kullanılan yöntem, yazılı, görsel ve internet kaynaklarının taranarak incelenmesi, literatürün taranarak bulunan verilerin özetlenmesi ve buna bağlı kavram ve kuramların analiz edilerek bir araya getirilmesi olarak özetlenebilir.

Konunun çok geniş kapsamlı olması ve tartışmalı olabilecek yönlerinin göz önünde bulundurulması nedeniyle, çalışmanın amaç ve kapsamı kısmında ortaya koyulan varsayımların sınanmasına bilimsel bir ortam hazırlayan, denek gruplarına dayalı bir araştırma yöntemi seçilmesi uygun görülmüştür. Bu yöntemle, en çok izlenen ve beğenilen programların sahne dekorlarına gösterilen anlamsal tepkiler ölçülmüştür.

İzlenme oranları yüksek programlar seçilerek dekorları, biçim/form, renk, doku, aydınlatma/ışık ve stil/tarz öğeleri çerçevesinde anlamsal farklılaşım tabloları vasıtasıyla denekler tarafından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, bu tür programlarda kullanılan dekorların yapılandırılması konusundaki tercihler, dekorların ortak ve farklı noktaları, ana biçimlerinin, yerleşik kurallarının tespit edilmesinde bir sınıflama sağlamak amaçlanmıştır.

2.2. Çalışma Alanının Tanımlanması

Televizyon programları arasından, türdeş olan ve izleyicinin dekorla daha bilinçli bir bağ kurduğu programların dekor tasarım öğelerine göre bir sınıflama yapılması için, dekorlarında ortak ve farklı tasarım öğelerinin saptanması bağlamında, izlenme oranları yüksek kanal ve programlarla konu sınırlandırılmıştır. Bu ortaklıklar ve farklılıklar doğrultusunda söz konusu öğelerin programın seyredilmesine etkisi ve katkılarının, programların kimliklerine göre dekorlarının da kimlik kazanıp kazanmadığının saptanması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın ana materyalini, ülkemizde önde gelen bazı araştırma şirketlerinin düzenli olarak yayınladıkları izlenme/rating raporlarına göre, en çok izlenen programlardan izlenme yoğunluğu sırasına göre seçilmiş örneklerin dekorlarının yayından capture yapılarak bilgisayar ortamına aktarılmış fotoğrafları oluşturmaktadır. Televizyon

programlarındaki dekorların gerçek etkisinin en iyi görsel ifadesi, dekorun ekranda bütününün görüldüğü andır. Yapılacak çalışma için, akıp giden programın içinden, bilgisayar ortamında, TV kartı aracılığıyla capture edilmesiyle yapılacak gösterimler, görüntünün algılanması esnasında insanı etkileyecek diğer unsurlardan sıyırdığı için, deneklere sunum açısından en gerçekçi yaklaşımlar olarak belirlenmiştir.

Çalışma, izlenme oranları yüksek olan programların dekor örnekleri, biçim/form, renk, doku, aydınlatma/ışık ve stil/tarz başlıkları altında seçilen sıfat çiftleri ve denek grubu olarak K.T.Ü. İçmimarlık ve Mimarlık Bölümleri III. ve IV. Sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

2.3. Program Örneklerinin Seçilmesi

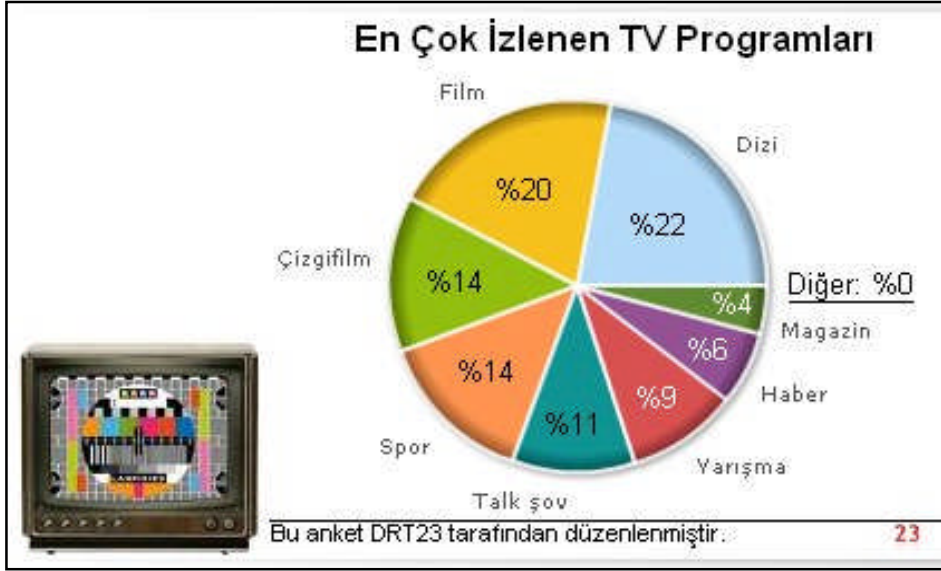
Televizyonda, müzik-eğlence, yarışma, talk show ve sabah-kadın programları gibi programlar genellikle seyircili programlardır. Özellikle stüdyolarında seyircisi olan bu tarz programlar genelde seyredilme oranları, ratingleri yüksek olan programlardır. Bu tarz seyircili programlarda dekor, eğlencenin, müziğin, dansın, showun, yani programdaki görsel aktivitenin bir parçası olmaktadır. Bu tarz programlara gelen tepkilerde, dekor üzerine de yorumlar yapılmakta, dekor daha çok dikkat çekmekte dolayısıyla izleyiciler dekorla daha bilinçli ve sıkı bir ilişki kurulmaktadır. Özellikle bu programların ekrandan iletilen görüntülerinde ışık oyunları ve kameranın farklı görüş açılarına göre, form, renk ve doku olguları durağan olmayıp dinamiktir. Bu bağlamda örnekler yoğunlukta, dekorun program için daha önemli olduğu ve programa katkısının daha iyi sorgulanabileceği bu program türlerinden, rating ölçüm sonuçlarına göre seçilmiştir.

Ülkemizde rating ölçümleri, Avrupa'da birçok ülkede bu türden veriler üreten AGB Nielsen tarafından 1989 yılından bu yana gerçekleştirilmektedir. 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren izleme ölçümleri, 21 il merkezinde ve bu il merkezlerinin 20.000 nüfus üstü kent-ilçelerinde 2201 hanede yapılmaktadır. Firmadan alınan bilgilerde söz konusu hane sayısının bu bölgelerdeki 5 yaş üzeri 38.935.633 kişiyi temsil ettiği belirtilmektedir (URL-6, 2009).

Yapılan bu rating ölçümleri birçok internet sitesinde günlük olarak yayınlanmaktadır ve maalesef yıllardır bu ölçümlerin gerçekleri yansıtıp yansıtmadığı hakkında birçok eleştiri yapılmakta ve tereddütler ileri sürülmektedir.

Bu nedenden yola çıkılarak, anket çalışmasının yapılmasından hemen önceki günlere ait farklı internet sitelerinde yayınlanan birçok ölçümler alınarak birbirleriyle kıyaslanmıştır (URL-13, URL-14, URL-15, URL-16, URL-17 ve URL-18, 2009)

Tablo 1. En çok izlenen TV programları anket sonuçları grafiği (URL-18).

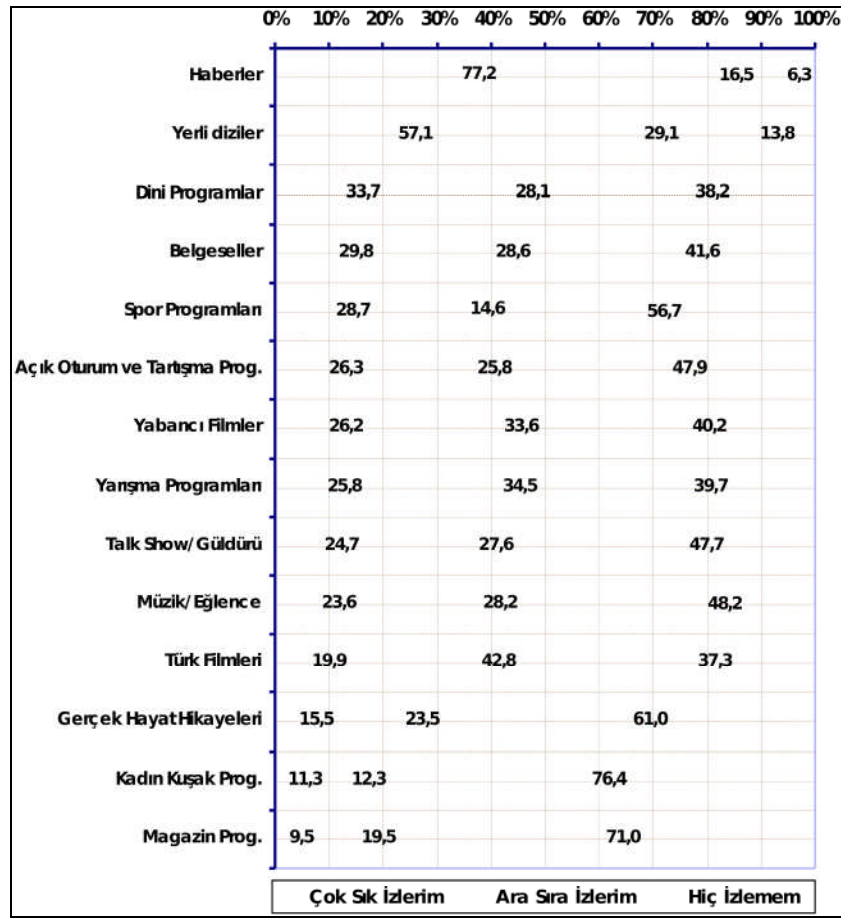

Bu kıyaslamaların haricinde, asıl referans olarak Radyo Televizyon Üst Kurulu, Kamuoyu Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı'nın 2006 yılından buyana, toplumun televizyon yayınlarından beklenti ve değerlendirmelerini ölçmek amacıyla yaptığı, "Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırmaları" esas alınmıştır (URL-7, 2009).

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun 2009 Şubatında yayınladığı, "Televizyon İzleme Eğilimleri-2" araştırması, toplumun televizyon yayınlarından beklenti ve değerlendirmelerini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç kapsamında, hafta içi ve hafta sonu günlerinde televizyon izleme düzeyi, izleme saatleri, televizyon kanallarının tercih edilme düzeyleri, televizyon programlarının hangi ölçüde ve hangi televizyon kanallarının izlendiği ve televizyonda yayınlanması istenilen programlar ve reklamların izlenme durumu gibi başlıklar incelenmiştir (URL-8, 2009).

Bu araştırmaya göre, program türlerinin izlenme düzeyleri; haberler %77,2, yerli diziler %57,1, dini programlar %33,7, belgeseller %29,8, spor programları %28,7, açık oturum ve tartışma programları %26,3, yabancı filmler %26,2, yarışma programları %25,8, talk show/güldürü %24,7, müzik/eğlence %23,6, Türk filmleri %19,9, gerçek hayat hikayeleri %15,5, kadın kuşak programları %11,3 ve magazin programları %6,8 dir (Tablo 2) (URL-9, 2009).

Tablo 2. RTÜK araştırmasına göre en çok izlenen TV programları (URL-9).

Bu bağlamda araştırmada kullanılmak üzere, yukarıda anlatılan çalışmalar ve analizler doğrultusunda hareket edilmiştir. Program formatı bakımından dekorla ilişkisi daha etkili görülen, izlenme oranları yüksek program gruplarından, anket çalışmasından önceki iki haftalık günlük izlenme raporları karşılaştırılarak, izlenme yoğunluğu sırasına göre on adet örnek program seçilmiştir. Seçilen program örnekleri aşağıda verilmiştir.

- Var mısın yok musun, yarışma programı,
- Çarkıfelek, yarışma programı,
- Esra Erol'la İzdivaç, evlilik-izdivaç programı,
- Arım Balım Peteğim, sabah-kadın programı,
- Sabahların Sultanı, sabah-kadın programı,
- Esra Ceyhan'la, sabah-kadın programı,
- Beyaz Show, talk-show programı,
- Akşam Keyfi, sohbet-magazin programı,
- Stadyum, spor-sohbet programı,
- NTV Haber, haber programı.

2.4. Anket Formunun Hazırlanması

Anket formu, denek grubuna anketin amacıyla ilgili ön bilgi vermek ve denek grubunun aşağıda sıralanmış olan genel özelliklerini belirleyebilmek amacıyla hazırlanmıştır (Şekil 29).

- Cinsiyet.
- Günde ortalama televizyon seyretme saati.
- Günün en çok televizyon seyredilen bölümü.
- Genelde tercih edilen program türü.
- İzlenen programların dekoruna dikkat etme.
- Mevcut dekor örneklerini beğenme.
- Program hakkında karar vermede dekorun etkisi.
- Program izlemede dekorun etkisi.
- Aynı cins programların dekorlarında ortak noktalar.
- Mevcut dekorlarla izleyiciye hizmet edildiğine inanma.

<p>ÖN BİLGİ:</p> <p>Bu anket, televizyon seyircisinin, televizyon programlarının dekorları hakkındaki anlamsal tepkilerini ölçmek ve düşüncelerini öğrenmek amacıyla hazırlanmıştır. Bir yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacaktır.</p> <p>Göstereceğiniz hassasiyet ve ilgiden dolayı şimdiden teşekkür eder saygılarımı sunarım.</p> <p style="text-align: right;">Erkan ÖKSÜZ İç Mimar</p> <p>1. Adınız Soyadınız :</p> <p>2. Cinsiyetiniz : ☐ Kadın ☐ Erkek</p> <p>3. Bir günde ortalama kaç saat televizyon seyredersiniz?</p> <p>☐ 0-1 ☐ 1-2 ☐ 2-3 ☐ 3-4 ☐ 4'den fazla</p> <p>4. Daha çok günün hangi bölümünde televizyon seyretmeyi seversiniz?</p> <p>☐ Sabah ☐ Öğle ☐ Akşam ☐ Gece</p> <p>5. Genelde ne tür programları tercih edersiniz?</p> <p>☐ Haber-Tartışma ☐ Müzik-Eğlence ☐ Yarışma ☐ Sabah-Kadın</p> <p>6. Seyrettiğiniz programların dekorlarına dikkat eder misiniz? ☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>7. İzlenme oranları yüksek kanallardaki popüler programlar için yapılmış dekorları tasarım ve uygulama anlamında değerlendirdiğinizde, mevcut örnekleri genel olarak beğenmekte misiniz? ☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>8. İlk defa seyrettiğiniz bir programdaki dekor, programın kalitesi, kimliği ve niteliği hakkında karar vermenizde etkili olur mu? ☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>9. Sıkça seyrettiğiniz programların dekorları, programla bir bağ kurmanıza yardımcı olan ve programı seyretmenizde etkili olan unsurlardan biri midir? ☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>10. Sıkça izlediğiniz farklı kanallardaki aynı tür programları düşündüğünüzde, size göre dekorlarında ortak noktalar bulunmakta mıdır? ☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>11. Televizyon programlarını bir ürün olarak değerlendirdiğinizde, televizyon ekranınıza yansıyan görüntülerin kalitesini ve seyircinin beğeni düzeyini arttırmak adına, yapılan dekorlarla izleyiciye hizmet edildiğine inanıyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır</p>
--

Şekil 29. Anket örneği

Uygulanan anket, daha önceden K.T.Ü. yüksek lisans ders programında, bu araştırmayı yürüten yazar tarafından hazırlanmış, yüksek lisans öğrencilerinden yirmi kişiye uygulanarak geliştirilmiş ve pilot çalışma olarak denenmiştir.

2.5. Anlamsal Farklılaşım Tablolarının Hazırlanması

Yapılan bütün çalışmalar boyunca, biçim/form, renk, doku, aydınlatma/ışık ve stil/tarz başlıkları altında, dekor için önemli olduğu belirlenen ve dekorun izleyici üzerindeki etkisi ve program izlenmesine katkısı olduğu saptanan sıfatlar seçilmiştir. Anketlerin değerlendirme sonuçlarından, çalışma için daha faydalı veriler elde edebilmek amacıyla, dekorların izleyici için önemli ve diğer özelliklerine göre daha baskın olan özelliklerine yönelik sıfat çiftleri belirlenmiştir.

Bu bağlamda, çeşitli çalışmalarda (Michelson, 1975; Ertürk, 1984; Köse, 2002; Çolak, 2004; Elmalı, 2005) kullanılan yöntem ve teknikler değerlendirilerek sıfat seçimlerinde dikkat edilen hususlar belirlenmiş ve sıfat çiftleri kesinleştirilmiştir.

Çalışmada, deneklerin gösterilen dekor örneklerini beğeni derecelerine göre değerlendirebileceği sıfat çiftleri pozitif ve negatif anlam yüklü olarak verilmiş ve deneklerden bunları derecelendirilmeleri istenmiştir. Yapılan bu derecelendirme eşliğinde yön verilen çalışma sonucunda izleyicilerin programların dekorlarıyla nasıl bir bağ kurdukları belirlenecek, dekorlara kimliğini kazandıran ölçütlerin irdelemesi yapılarak program dekorlarının bu özelliklerinin hangi sıfat uçlarında olduğu grafiksel ve şematik olarak gösterilecektir. Seçilen sıfat çiftleriyle, değerlendirilecek başlıklara göre oluşturulmuş anlam farklılaşım tabloları Tablo 3’de bulunmaktadır.

Tablo 3. Anlam farklılaşım tabloları

BİÇİM (FORM)	(+)	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	(-)
	İLGİ (DİKKAT) ÇEKİCİ								İLGİ (DİKKAT) ÇEKİCİ DEĞİL
	ETKİLİ (GÜÇLÜ)								ETKİSİZ (GÜÇLÜ DEĞİL)
	ABARTISIZ (GEREKLİ)								ABARTILI (GEREKSİZ)
	ESTETİK								ESTETİK DEĞİL
	NİTELİKLİ (KALİTELİ)								NİTELİKSİZ (KALİTESİZ)
	ŞAŞIRTICI (SIRADIŞI, FARKLI)								SIRADAN (ALIŞILMIŞ, TANIDIK)
	DENGELİ (ORANLI)								DENGESİZ (ORANSIZ)
	YALIN (BASİT, SADE)								KARMAŞIK (KOMPLEKS, KARIŞIK)
	SİMETRİK								ASİMETRİK
EĞRİSEL HATLI (AMORF)								DOĞRUSAL HATLI (KÜBİK)	

RENK	(+)	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	(-)
	İLGİ (DİKKAT) ÇEKİCİ								İLGİ (DİKKAT) ÇEKİCİ DEĞİL
	ETKİLİ (GÜÇLÜ)								ETKİSİZ (GÜÇLÜ DEĞİL)
	ABARTISIZ (GEREKLİ)								ABARTILI (GEREKSİZ)
	PROGRAMA UYGUN								PROGRAMA UYGUN DEĞİL
	CANLI (ENERJİK, NEŞELİ)								CANSIZ (SİKICI, İÇ KARARTICI)
	AHENKLİ (UYUMLU)								AHENKSİZ (UYUMSUZ)
	SICAK RENK								SOĞUK RENK

DOKU	(+)	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	(-)
	İLGİ (DİKKAT) ÇEKİCİ								İLGİ (DİKKAT) ÇEKİCİ DEĞİL
	ETKİLİ (GÜÇLÜ)								ETKİSİZ (GÜÇLÜ DEĞİL)
	ABARTISIZ (GEREKLİ)								ABARTILI (GEREKSİZ)
	PROGRAMA UYGUN								PROGRAMA UYGUN DEĞİL
	YUMUŞAK DOKU								SERT DOKU
	PARLAK (CİLALI)								MAT (DONUK, CİLASIZ)
DÜZENLİ (HOMOJEN)								DÜZENSİZ (HETEROJEN)	

AYDINLATMA	(+)	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	(-)
	İLGİ (DİKKAT) ÇEKİCİ								İLGİ (DİKKAT) ÇEKİCİ DEĞİL
	ETKİLİ (GÜÇLÜ)								ETKİSİZ (GÜÇLÜ DEĞİL)
	ABARTISIZ (GEREKLİ)								ABARTILI (GEREKSİZ)
	DOĞAL ETKİLİ								YAPAY ETKİLİ
	YUMUŞAK IŞIK								SERT (KESKİN) IŞIK
	YAYGIN (ODAKSIZ) IŞIK								DİREKT (ODAKLI) IŞIK
YETERLİ IŞIK (AYDINLIK)								YETERSİZ IŞIK (KARANLIK)	

STİL (TARZ)	(+)	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	(-)
	İLGİ (DİKKAT) ÇEKİCİ								İLGİ (DİKKAT) ÇEKİCİ DEĞİL
	ETKİLİ (GÜÇLÜ)								ETKİSİZ (GÜÇLÜ DEĞİL)
	ABARTISIZ (GEREKLİ)								ABARTILI (GEREKSİZ)
	ESTETİK								ESTETİK DEĞİL
	PROGRAMA UYGUN								PROGRAMA UYGUN DEĞİL
	ÇEKİCİ (DAVETKAR)								ÇEKİCİ OLMAYAN (İTİCİ)
MODERN (ÇAĞDAŞ)								KLASİK (GELENEKSEL)	

2.6. Denek Grubunun Belirlenmesi

Televizyon program dekorlarının, izlenme düzeyleri üzerindeki etkisi konusunu biçim/form, renk, doku, aydınlatma/ışık ve stil/tarz başlıkları altındaki sıfat çiftleriyle oluşturulmuş anlam farklılaşım tablolarıyla değerlendirebilmek için öncelikli olarak “tasarım ve temel sanat” eğitimi almış, söz konusu kavramlara yabancı olmayan bir denek grubunun seçilmesi hedeflenmiştir. Bu düşünceler doğrultusunda, denek grubu İçmimarlık ve Mimarlık Bölümleri III. ve IV. sınıf öğrencilerinden seçilmiştir. Çünkü İçmimarlık ve Mimarlık öğrencilerinin aldıkları tasarım ve temel sanat eğitimden kaynaklı belirli bir bilinç düzeyine ulaşmış oldukları, anlamsal bilişim tablolarında kullanılan kavramları daha iyi anlayabilecekleri, fotoğraflarla bir mekanın derinliğini kavrayıp, üçüncü boyutunu zihinlerinde kurgulayabilecekleri düşünülmüştür. Bununla birlikte, denek grubunun bir parça amatör olması istenmiş, dolayısıyla değerlendirecekleri dekor fotoğraflarına biraz da izleyici gibi yaklaşmalarını sağlamak amaçlanmıştır.

Ülkemizin yoğunlukla genç nüfusa sahip olması, paralelinde ülkemiz televizyon izleyicileri grubunun büyük bir kesimini temsil edebileceğinin düşünülmesi, genç bir denek grubunun tercih edilmesinde etkili olmuştur. Bununla birlikte, RTÜK’ün yaptığı Televizyon İzlenme Eğilimler Araştırması-2’de ülkemizdeki televizyon izleyicilerinin çok büyük bir kısmını genç nüfusun oluşturduğu ve 20 ila 30 yaşları arasında yoğunlaştığı görülmüştür (URL-8, 2009). Ayrıca, gençlerin algılarının daha güçlü ve nispeten yeniliklere açık olmaları, televizyon izleme konusunda sabit fikirli ve ön yargılı olmamaları ve dolayısıyla herhangi bir etki altında olmadan karar verebilecekleri düşünüldüğünden genç bir denek grubu belirlenmiştir.

Denek grubundaki öğrenciler, sınıf listelerinden rastlantısal dağılım yapılarak seçilmiştir. Mimarlık Bölümünün III. ve IV. sınıflarından, sınıf listelerinde altışar atlayarak onüçer kişi, İçmimarlık Bölümünün III. ve IV. sınıflarından, sınıf listelerinde üçer atlayarak onikişer kişi seçilerek, toplamda elli kişilik bir denek grubu belirlenmiştir.

Bu öğrenciler, gelecekte bu ve buna benzer birçok tasarımsal kararları kendileri verecekleri için, böyle bir denek grubu seçilerek, öğrencilerin bu tarz konulara farklı bir açıdan, daha bilinçli, seçici ve farkında olarak bakmalarını sağlamak da amaçlanmıştır. Ayrıca, araştırmacının kolay ulaşabileceği ve kolay denetleyebileceği bir denek grubu olması da bu denek grubunun seçiminde etkili olmuştur.

2.7. Anketlerin Uygulanması

Anket çalışması, görüntülerin izleyici üzerinde televizyon ekranı etkisine mümkün olduğu kadar yakın bir etki bırakacağı düşünülerek, K.T.Ü. Mimarlık Bölümü Bilgisayar Laboratuvarında bilgisayar eşliğinde, deneklere sınıflar halinde toplu olarak uygulanmıştır. Denek gruplarına uygulamadan önce gerekli açıklamalar yapılmış, sonrasında herhangi bir yanlış anlama durumunu önlemek için, anlam farklılaşım tablolarını ve fotoğrafları incelemeleri istenmiş ve soruları cevaplanmıştır. İçmimarlık ve Mimarlık Bölümleri III-IV. sınıflarının ayrı ayrı yer aldığı denek gruplarına seçilen on programın üçer fotoğrafı olmak üzere, toplam otuz fotoğraf gösterilmiştir. Denek gruplarına önce anket uygulanmış daha sonra, her program için Tablo 3'te verilen bir grup anlam farklılaşım tablosu doldurulması sağlanmıştır (Şekil 30).

Şekil 30. K.T.Ü. Mimarlık Bölümü Bilgisayar Laboratuvarında yapılan anket uygulaması

3. BULGULAR VE İRDELEME

3.1. Anketlerin Değerlendirilmesi

İlk olarak, elli kişilik denek grubu üzerinde yapılan anketler değerlendirilmiştir. Anket formundaki her sorunun cevaplarına 1’den başlayarak değerler verilmiş ve deneklerin vermiş olduğu yanıtlara göre değerler Microsoft Office Exel programına aktararak filtre/süzme yöntemiyle denek grubu üzerinde genel bir değerlendirme yapılmıştır (Ek Tablo 1).

Tablo 4’te de görüldüğü üzere, denek grubunun %66’sı kadın, %34’ü erkektir. %32’si 1-2 saat arası, %28’i 2-3 saat arası, %24’ü 0-1 saat arası, %12’si 3-4 saat arası ve %4’ü de 4 saatten fazla televizyon seyretmektedir. %56’sı akşam, %40’ı gece, %4’ü ise sabah televizyon seyretmektedir. Buradan, denek grubunun daha çok ratinglerin toplandığı, yani gün içinde en çok televizyon izlenen saat dilimi olan prime time programlarını izlediği anlaşılmaktadır. Tercih edilen programların, %52 yoğunlukla Haber-Tartışma, %40 yoğunlukla Müzik-Eğlence, ve %8 yoğunlukla yarışma programları olduğu, Sabah-Kadın programlarının ise hiç seyredilmediği görülmektedir.

Denek grubunun, %94’ü izlediği programların dekorlarına dikkat etmekte, %6’sı ise dikkat etmemekte, %44’ü mevcut dekor örneklerini beğenmekte, %56’sı ise beğenmemektedir. %90’ı dekorun programın kalitesini, kimliğini ve niteliğini yansıtarak programa katkısı olduğuna inanmakta, %10’u ise inanmamaktadır, %76’sı dekorun programın izlenmesinde etkili bir unsur olduğunu, %24’ü ise etkili bir unsur olmadığını düşünmektedir. Bunlarla birlikte, %90’ı aynı tür programların dekorları arasında ortak noktalar bulunduğuna inanmakta, %10’luk bir kısmı ise aksini düşünmektedir. Ayrıca, denek grubunun %64’ü dekorların izleyiciye hizmet ettiği görüşüne sahipken, %36’lık kısmı da aksi yönde bir görüş içindedir.

Tablo 4. Denek grubu ile ilgili anket değerlendirme sonuçları

		Kişi Sayısı	Yüzdesi
Cinsiyet	Kadın	33	66%
	Erkek	17	34%
Günde Ortalama TV Seyretme Saati	0-1 Saat	12	24%
	1-2 Saat	16	32%
	2-3 Saat	14	28%
	3-4 Saat	6	12%
	4+ Saat	2	4%
Günün En Çok TV Seyredilen Bölümü	Sabah	2	4%
	Öğle	0	0%
	Akşam	28	56%
	Gece	20	40%
Tercih Edilen Program Türü	Haber-Tartışma	26	52%
	Müzik-Eğlence	20	40%
	Yarışma	4	8%
	Sabah-Kadın	0	0%
Dekora Dikkat Etme	Evet	47	94%
	Hayır	3	6%
Mevcut Dekorları Beğenme	Evet	22	44%
	Hayır	28	56%
Programa Dekorun Katkısı	Evet	45	90%
	Hayır	5	10%
Program İzlemede Dekorun Etkisi	Evet	38	76%
	Hayır	12	24%
Programların Dekorlarında Ortak Noktalar	Evet	45	90%
	Hayır	5	10%
Mevcut Dekorlarla İzleyiciye Hizmet Edildiğine İnanma	Evet	32	64%
	Hayır	18	36%

3.2. Program Örneklerinin Değerlendirilmesi

Elli kişilik denek grubundaki her deneğin, on program için, örneği Tablo 3'te sunulan beş ana başlık altındaki sıfat çiftlerini içeren anlamsal farklılaşım tablolarını doldurması sonucunda oluşan toplam 2500 adet tablonun verileri Microsoft Office Exel programına girilmiştir (Ek Tablo 2, Ek Tablo 3, Ek Tablo 4, Ek Tablo 5, Ek Tablo 6, Ek Tablo 7, Ek Tablo 8, Ek Tablo 9, Ek Tablo 10 ve Ek Tablo 11). Tablolardaki sıfat çiftlerine, sağ uçtan başlayarak sol uca doğru -3'ten +3'e kadar değer verilmiştir, ayrıca -3 değerinde 1 den başlayıp, +3 değerinde 7 ile biten notlandırma yapılmıştır.

(En Çok)	<u>+3</u>	<u>+2</u>	<u>+1</u>	<u>0</u>	<u>-1</u>	<u>-2</u>	<u>-3</u>	(En Az)
	7	6	5	4	3	2	1	

Deneklerin vermiş olduğu yanıtlara göre sıfat çiftlerine denk gelen not değerleri, bütün deneklerin tabloları birleştirilerek, her program için beş başlık altında tek bir tablo haline getirilmiş ve ortalamaları alınmıştır. Aşağıdaki Tablo 5'te deneklerin beğeni tercihlerine göre, hesaplanan aritmetik ortalamaların değerlendirileceği değer aralıkları verilmiştir.

Tablo 5. Değerlendirmelerde kullanılacak olan aritmetik ortalamalar

Beğeni Düzeyi Sıralaması	Aritmetik Ortalama Aralıkları
En olumsuz	1-1,9
Olumsuz	2-2,9
Orta	3-4,9
Olumlu	5-5,9
En olumlu	6-7

Çıkan aritmetik ortalamalara göre, her programın dekorunun sıfatlar üzerinden aldığı değerler grafikler halinde her programın fotoğraflarını takiben sunulacaktır.

Birinci örnek olarak seçilen, “Var mısın, yok musun?” isimli yarışma programının dekoru denek grubu tarafından;

- Biçim/Form açısından;

En olumlu düzeyde simetrik,

Olumlu düzeyde ilgi çekici, etkili, dengeli ve eğrisel hatlı,

Orta düzeyde abartısız, estetik, nitelikli, şaşırtıcı ve yalın bulunmuştur.

- Renk açısından;

Olumlu düzeyde ilgi çekici, etkili, programa uygun, canlı ve sıcak renkli,

Orta düzeyde abartısız ve ahenkli bulunmuştur.

- Doku açısından;

En olumlu düzeyde parlak,

Olumlu düzeyde programa uygun ve düzenli,

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız ve yumuşak dokulu bulunmuştur.

- Aydınlatma/Işık açısından;

Olumlu seviyede ilgi çekici, etkili ve yeterli ışıklı,

Orta seviyede abartısız, yumuşak ışıklı ve yaygın ışıklı,

Olumsuz düzeyde doğal etkili bulunmuştur.

- Stil/Tarz açısından;

Olumlu düzeyde programa uygun ve modern,

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, estetik ve çekici bulunmuştur.

İkinci örnek olarak seçilen, “Çarkıfelek” isimli yarışma programının dekoru denek grubu tarafından;

- Biçim/Form açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, estetik, nitelikli, yalın ve eğrisel hatlı, Olumsuz düzeyde şaşırtıcı, dengeli ve simetrik bulunmuştur.

- Renk açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, programa uygun ve ahenkli, Olumsuz düzeyde canlı ve sıcak renkli bulunmuştur.

- Doku açısından;

Olumlu düzeyde parlak,

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, programa uygun, yumuşak dokulu ve düzenli bulunmuştur.

- Aydınlatma/Işık açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, yumuşak ışıklı, yaygın ışıklı ve yeterli ışıklı,

Olumsuz düzeyde doğal etkili bulunmuştur.

- Stil/tarz açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, programa uygun ve modern,

Olumsuz düzeyde estetik ve çekici bulunmuştur.

Üçüncü örnek olarak seçilen, “Esra Erol’la İzdivaç” isimli evlilik-izdivaç programının dekoru denek grubu tarafından;

- Biçim/Form açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, şaşırtıcı, dengeli, simetrik ve eğrisel hatlı,
Olumsuz düzeyde abartısız, estetik, nitelikli ve yalın bulunmuştur.

- Renk açısından;

Olumlu düzeyde ilgi çekici, etkili, programa uygun, canlı ve sıcak renkli,
Orta düzeyde ahenkli,
Olumsuz düzeyde abartısız bulunmuştur.

- Doku açısından;

Olumlu düzeyde parlak,
Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, programa uygun, yumuşak dokulu ve düzenli bulunmuştur.

- Aydınlatma/Işık açısından;

Olumlu düzeyde yaygın ışıklı ve yeterli ışıklı,
Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, doğal etkili ve yumuşak ışıklı bulunmuştur.

- Stil/Tarz açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, programa uygun, çekici ve modern,
Olumsuz düzeyde abartısız ve estetik bulunmuştur.

Dördüncü örnek olarak seçilen, “Arım Balım Peteğim” isimli sabah-kadın programının dekoru denek grubu tarafından;

- Biçim/Form açısından;

Orta düzeyde abartısız, dengeli ve yalın,

Olumsuz düzeyde ilgi çekici, etkili, estetik, nitelikli, şaşırtıcı, simetrik ve eğrisel hatlı bulunmuştur.

- Renk açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, abartısız, programa uygun ve ahenkli,

Olumsuz düzeyde etkili, canlı ve sıcak renkli bulunmuştur.

- Doku açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, abartısız, programa uygun, yumuşak dokulu, parlak ve düzenli,

Olumsuz düzeyde etkili bulunmuştur.

- Aydınlatma/Işık açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, yumuşak ışıklı, yaygın ışıklı ve yeterli ışıklı,

Olumsuz düzeyde doğal etkili bulunmuştur.

- Stil/Tarz açısından;

Orta düzeyde abartısız, programa uygun ve modern,

Olumsuz düzeyde ilgi çekici, etkili, estetik ve çekici bulunmuştur.

Beşinci örnek olarak seçilen, “Sabahların Sultanı” isimli sabah-kadın programının dekoru denek grubu tarafından;

• **Biçim/Form açısından;**

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, dengeli, simetrik ve eğrisel hatlı,

Olumsuz düzeyde abartısız, estetik, nitelikli, şaşırtıcı ve yalın bulunmuştur.

• **Renk açısından;**

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, programa uygun, canlı, ahenkli ve sıcak renkli,

Olumsuz düzeyde abartısız bulunmuştur.

• **Doku açısından;**

Olumlu düzeyde parlak,

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, programa uygun, yumuşak doku ve düzenli,

Olumsuz düzeyde abartısız bulunmuştur.

• **Aydınlatma/Işık açısından;**

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, yumuşak ışıklı, yaygın ışıklı ve yeterli ışıklı,

Olumsuz düzeyde doğal etkili bulunmuştur.

• **Stil/Tarz açısından;**

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, programa uygun ve modern,

Olumsuz düzeyde abartısız, estetik ve çekici bulunmuştur.

Altıncı örnek olarak seçilen, “Esra Ceyhan’la” isimli sabah-kadın programının dekoru denek grubu tarafından;

- Biçim/Form açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici ve eğrisel hatlı,

Olumsuz düzeyde etkili, abartısız, estetik, nitelikli, şaşırtıcı, dengeli, yalın ve simetrik bulunmuştur.

- Renk açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, canlı ve sıcak renkli,

Olumsuz düzeyde etkili, abartısız, programa uygun ve ahenkli bulunmuştur.

- Doku açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, programa uygun, yumuşak dokulu ve parlak,

Olumsuz düzeyde etkili, abartısız ve düzenli bulunmuştur.

- Aydınlatma/Işık açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, yumuşak ışıklı, yaygın ışıklı ve yeterli ışıklı,

Olumsuz düzeyde abartısız ve doğal etkili bulunmuştur.

- Stil/Tarz açısından;

Olumsuz düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, programa uygun, çekici ve modern,

En olumsuz düzeyde estetik bulunmuştur.

Yedinci örnek olarak seçilen, “Beyaz Show” isimli talk-show programının dekoru denek grubu tarafından;

- Biçim/Form açısından;

Olumlu düzeyde ilgi çekici, etkili, nitelikli, dengeli ve simetrik,

Orta düzeyde abartısız, estetik, şaşırtıcı, yalın ve eğrisel hatlı bulunmuştur.

- Renk açısından;

Olumlu düzeyde ilgi çekici, etkili, programa uygun, canlı, ahenkli ve sıcak renkli,

Orta düzeyde abartısız bulunmuştur.

- Doku açısından;

Olumlu düzeyde programa uygun, parlak ve düzenli

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız ve yumuşak dokulu bulunmuştur.

- Aydınlatma/Işık açısından;

Olumlu düzeyde ilgi çekici ve etkili,

Orta düzeyde abartısız, doğal etkili, yumuşak ışıklı, yaygın ışıklı ve yetersiz ışıklı bulunmuştur.

- Stil/Tarz açısından;

Olumlu düzeyde ilgi çekici, etkili, programa uygun, çekici ve modern,

Orta düzeyde abartısız ve estetik bulunmuştur.

Sekizinci örnek olarak seçilen, “Akşam Keyfi” isimli sohbet-magazin programının dekoru denek grubu tarafından;

- Biçim/Form açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, estetik, nitelikli, dengeli, yalın, simetrik ve eğrisel hatlı,

Olumsuz düzeyde şaşırtıcı bulunmuştur.

- Renk açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, programa uygun, canlı, ahenkli ve sıcak renkli bulunmuştur.

- Doku açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, programa uygun, yumuşak dokulu, parlak ve düzenli bulunmuştur.

- Aydınlatma/Işık açısından;

Olumlu düzeyde yeterli ışıklı,

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, doğal etkili, yumuşak ışıklı, yaygın ışıklı ve yeterli ışıklı bulunmuştur.

- Stil/Tarz açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, estetik, programa uygun, çekici ve modern bulunmuştur.

Dokuzuncu örnek olarak seçilen, “Stadyum” isimli spor-sohbet programının dekoru denek grubu tarafından;

- Biçim/Form açısından;

Olumlu düzeyde ilgi çekici, simetrik ve eğrisel hatlı,

Orta düzeyde etkili, abartısız, estetik, nitelikli, şaşırtıcı, dengeli ve yalın bulunmuştur.

- Renk açısından;

Olumlu düzeyde programa uygun,

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, canlı, ahenkli ve sıcak renkli bulunmuştur.

- Doku açısından;

Olumlu düzeyde programa uygun,

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, yumuşak dokulu, parlak ve düzenli bulunmuştur.

- Aydınlatma/Işık açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, doğal etkili, yumuşak ışıklı, yaygın ışıklı ve yeterli ışıklı bulunmuştur.

- Stil/Tarz açısından;

Olumlu düzeyde programa uygun,

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, estetik, çekici ve modern bulunmuştur.

Onuncu örnek olarak seçilen, “NTV Haber” isimli haber programının dekoru denek grubu tarafından;

- Biçim/Form açısından;

Olumlu düzeyde eğrisel hatlı,

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, estetik, nitelikli, şaşırtıcı, dengeli, yalın ve simetrik bulunmuştur.

- Renk açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, programa uygun, canlı, ahenkli ve sıcak renkli bulunmuştur.

- Doku açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, programa uygun, yumuşak dokulu, parlak ve düzenli bulunmuştur.

- Aydınlatma/Işık açısından;

Olumlu düzeyde yeterli ışıklı,

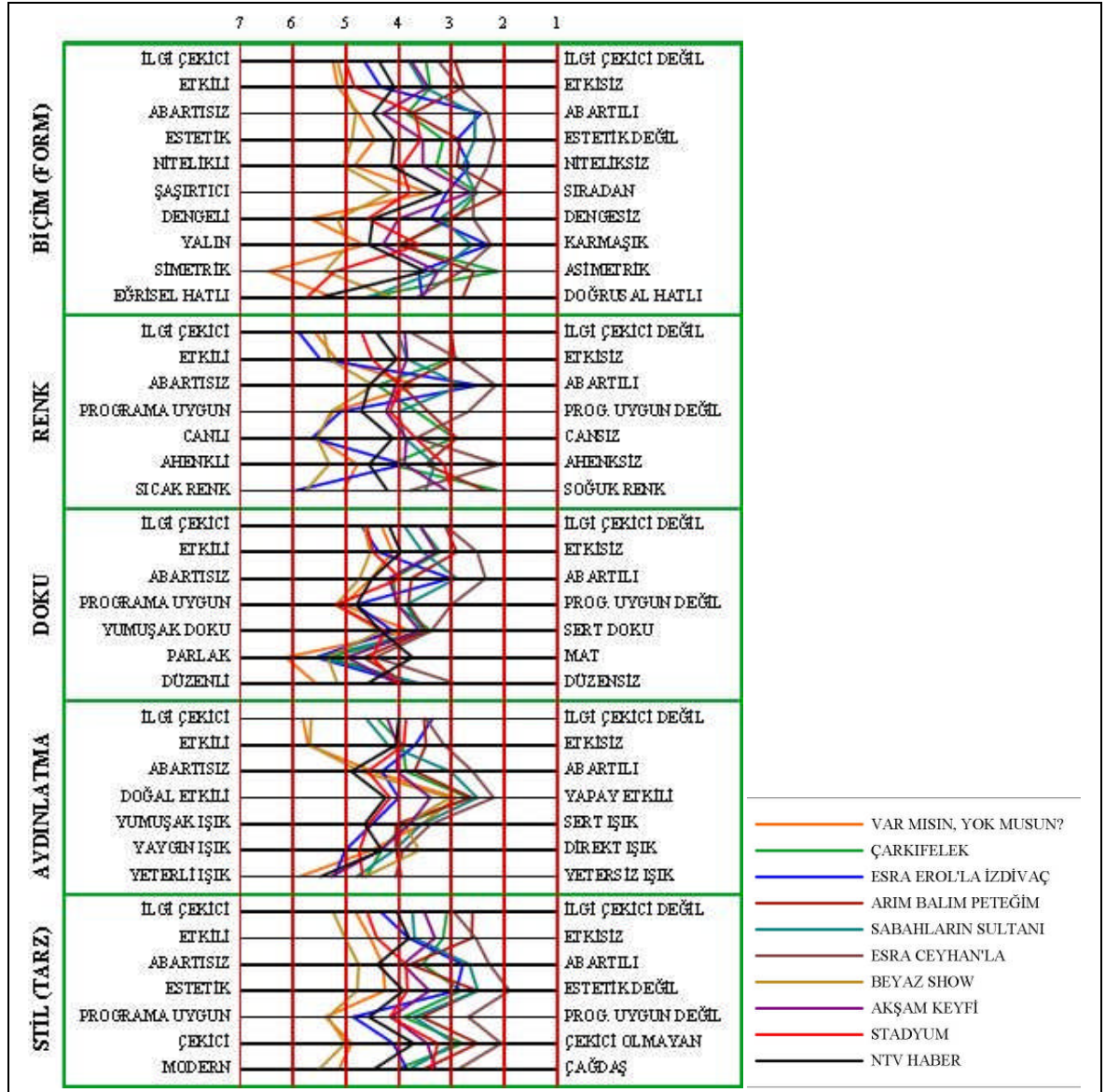
Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, doğal etkili, yumuşak ışıklı ve yaygın ışıklı bulunmuştur.

- Stil/Tarz açısından;

Orta düzeyde ilgi çekici, etkili, abartısız, estetik, programa uygun, çekici ve modern bulunmuştur.

Yukarıda, denek grubunun örnek olarak seçilen programları beğeni düzeylerini daha iyi ifade edebilmek adına, çalışma kapsamında incelenmiş her program için farklı değerlendirme tabloları oluşturulmuştur. Bu tablolarda her programı ifade eden farklı bir renkte çizgi kullanılmıştır. Sonrasında seçilmiş olan tüm programlar, ortak değerlendirme tablosu olan Tablo 16'da gösterilmiştir. Programların değerlendirme başlıkları altındaki sıfat çiftlerine göre anlam analizi, birbirleriyle olan ilişkileri ve kıyaslamaları Tablo 16'dan okunabilmektedir. Program değerlendirme tablolarından alınan sonuç ile anketten alınan mevcut dekorları beğenme sorusunun sonuçları beğeni düzeyinin orta seviyede yoğunlaştığını işaret etmekte ve bu sonuçlar birbirleriyle paralellik göstermektedir.

Tablo 16. Programların genel değerlendirme tablosu

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Tarih boyunca farklı yöntemler aracılığıyla birbirleri ile iletişim kurma çabasında olan insanoğlu, günümüzde bu ihtiyacının büyük bir bölümünü televizyon ile gidermektedir. Bu iletişimde araç olan televizyon yapımları izleyicisine iletilmek üzere, programın içeriğine bağlı olarak kendine özgü mesajlar taşımaktadır. Bu mesajların iletilmesinde televizyon programlarına ait özgün bir dil kullanıldığı, bu dilin zaman içerisinde geliştiği ve değiştiği bilinmektedir. Programları oluşturan diğer bütün unsurlar gibi dekor da bu dil içerisinde çok önemli ve yadsınamaz bir yer tutmaktadır. Televizyon programlarının yapımında genellikle, programın dekor olanaklarının yapımına katkısı olduğu çalışmanın aşamalarında görülmüş, literatür taramalarındaki okuma çalışmalarında bu saptamaları destekleyen söylemlerle karşılaşmıştır.

Televizyon programlarındaki dekor uygulamaları, bildiğimiz anlamdaki mimari mekan yaratma anlayışının dışına taşan, kendine özgü kuralları ve farklılıkları bulunan uzman yaklaşımlar gerektirmektedir. Bu yaklaşımlar çerçevesinde, televizyon programları için dekor uygulamalarında işlevden çok estetik, teknik ve maddi kaygıların biçimlendirdiği mekansal tasarımların söz konusu olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda, televizyon programları için sahne düzenlemesi gerçekleştirmek, sahne dekoru yapmak görsel anlatımın fonksiyona, işleve baskın çıktığı ve kendine özel kuralları olan bir konuyu çözümlenektir.

Bir programa ait dekorun tasarımı ve uygulaması nasıl yapılırsa yapılsın, dekor anlamını ancak onu kamera gördüğünde kazanır, başka bir deyişle dekorlar nihai etkilerine ekranda görüldüklerinde ulaşırlar. Çıplak gözle bakıldığında, tasarımı ve uygulamasıyla başarılı olduğu düşünülen bir dekorun kameranın görüşüyle bunun ekrana yansımaları ve değerlendirmesi değişecektir. Kameranın bakış açısı, çerçevesi ve program içindeki kamera hareketleri o dekora nihai gerçekliğini kazandırır. Bu bağlamda, televizyon programı için yapılmış bir dekorun başarısı ancak ve ancak ortak bir çalışmanın ürünü olabilir. Televizyon için çalışan tasarımcı zorunlu olarak yönetmen, kameraman ve ışıkçıdan oluşan bir ekiple kolektif çalışmalıdır.

Işık görüntünün ham maddesi, iyi ve kaliteli görüntü için en önemli unsurlardan biridir. Televizyon stüdyolarında kullanılan ışık ile mevcut düzeni desteklemek ya da farklı bir görüntü elde etmek mümkündür.

Televizyon kadraj sınırları içinde algılama farklı gelişir. Boyutlar ve biçimler bu algılama farkından dolayı yaşadığımız mekanlara göre değişiktir. Özellikle kameranın görüşü, ışığın kullanımı ve televizyonun elektronik ortamının katkıları düşünüldüğünde, televizyon programları için sahne dekoru yapmak, gerçek hayattaki dekorasyon işlerinden farklı bir boyut taşır. Televizyonun yarattığı birçok olgu gibi dekorları da gerçek hayattakilerden farklıdır, görsellik daha ön plandadır. Malzeme, renk, doku ve aydınlatma olarak, süslü, şaşalı ve abartılıdır, gerçekçi değildir. İmitasyon malzemeler, malzemenin görüntüsünün, renginin, dokusunun ışıkla değiştirilmesi, desteklenmesi gibi özellikle kameranın gözü ve elektronik ortamın imkânlarıyla farklılaştırılan, aslında gerçek olmayan görüntüler televizyon ekranından iletilen görüntüleri oluşturan ve seyircinin görüntüyü daha farklı algılamasını etkileyen detaylardır.

Amaca uygun tasarlanmış, uygulanmış ve doğru kullanılmış bir dekor, program içinde öne çıkmamalı, programın öne çıkmasına destek olmalıdır. Bu desteği yaratmakta etkili olan dekorun tarzı, başta yayınlandığı kanal, sunucusu, programın formatı ve hedeflenen izleyici kitlesi gibi birçok unsurun tarzına yansıtıcı olmaktadır. Programı izleyen halk kitlesi düşünüldüğünde yapımın bireysel değil, toplumsal bir olgu olduğu ve her şeye rağmen hizmet edilen kişinin sunucu veya yapımcı olmadığı, aslında izleyiciye hizmet edildiği unutulmamalıdır.

Yapılan anket çalışmasında, geleceğin mimar ve içmimar adayları olan, tasarım ve temel sanat eğitim almasıyla daha farklı bir seçici özellik taşıdığına inanılan denek grubunun, %64 çoğunlukla televizyon ekranlarından izleyiciye ulaşan dekorlarla televizyon izleyicisine hizmet edildiğine inandıkları ortaya koyulmuştur.

Araştırma boyunca yapılan literatür taramalarındaki okumalarda, özellikle televizyon eleştirmenlerinin, sanat yönetmenlerinin ve bazı sanatçıların yazdıkları ışığında ülkemiz televizyonlarındaki mevcut programların dekorlarının genelde beğenilmediği kanısına varılmıştır. Yapılan anket çalışmasından elde edilen sonuca göre de, denek grubunun %56'lık bir çoğunluğunun ekranlardaki mevcut dekor örneklerini beğenmedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçta, denek grubunun tasarım ve temel sanat eğitimi almış, mimarlık ve içmimarlık öğrencilerinden oluşan bir denek grubu olması etkindir.

Yine aynı kaynaklardan anlaşıldığı ve çalışmanın birçok yerinde vurgulandığı üzere televizyon programları için yapılan dekorların yapımlara büyük katkıları olduğu, yapılan anket çalışması doğrultusunda denek grubunun %90 gibi çok önemli bir çoğunlukla bu görüşü desteklediği görülmüştür.

Yapılan anket çalışmasıyla, dekorların programa büyük bir katkısının olduğunu söyleyen denek grubunun cevaplarından, %94 gibi çok önemli bir çoğunlukla, izledikleri programların dekorlarına dikkat ettikleri, %76'lık bir çoğunlukla, izledikleri programları tercih etmelerinde dekorunda etkili olduğu ve %90'lık bir çoğunlukla, aynı cins programların dekorlarında ortak noktalar gördükleri sonuçları ortaya çıkmıştır.

Denek grubunun, %56 akşam, %40 gece televizyon seyrettikleri sonucuyla, %52 Haber-Tartışma ve %40 Müzik-Eğlence programlarını tercih ettikleri sonucu birbirine paralellik göstermektedir.

Yapılan anket çalışmasının değerlendirmeleri sonucunda, denek grubunun %56'sının dekorları beğenmediği, programların dekorlarını değerlendirme kriterleri olarak seçilen biçim/form, renk, doku, aydınlatma/ışık ve stil/tarz başlıkları altında vasat buldukları sonucuyla karşılaşmıştır.

Çalışmanın amaçlarından biri de denek grubunun beğeni düzeyinin, rating raporlarına göre seçilen program örneklerinin izlenme oranları ile karşılaştırılmasıdır. Seçilen programların izlenme oranları en yüksek programlar olduğu düşünüldüğünde programı oluşturan diğer unsurların programa olan katkısının, dekorunun katkısına kıyasla daha etkili olduğu görülmektedir. Çünkü izlenme oranları yüksek programların önemli ve etkili bir ögesi olan dekorlarının, programların izlenme düzeyleri üzerindeki etkisinin araştırıldığı bu deneysel çalışmada, izlenme oranları açısından ilk sıralarda olan programların dekor beğenileri orta düzey olarak değerlendirilmiştir. Bunun diğer bir açıklaması ise, programın yayınlandığı kanal, programın konsepti, sunucusu, konusu, içeriği ve konukları, izleyici kitlesi, bu kitlenin sosyal konumu vb. gibi unsurların izleyiciler açısından dekora kıyasla daha etkili olması ve öne çıkmasıdır.

Bu bağlamda, televizyon programları için yapılan dekorların programa katkısının, programın yayınlandığı kanal, programın konsepti, sunucusu, konusu, içeriği ve konukları, izleyici kitlesi, bu kitlenin sosyal konumu vb. gibi birçok unsurla birlikte değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bir programın bütünü oluşturulan bu diğer unsurlar içerisinde dekorun yerinin net olarak belirlenmesi ve bu yerin özellikle toplumun farklı tabakalarının beğeni düzeylerine göre nasıl şekillendiği gibi daha ayrıntılı bir araştırma konusu olarak ileriye dönük çalışmaların temelini oluşturacak gibi görünmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Anonim, TRT Düünden Bugüne Radyo Televizyon 1927-1990, Ajans Türk Matbaacılık Sanayi, Ankara, 1990.
- Birmingham, A., Talbot, S. M., Symons, J., Angold, S. K., The Small TV Studio, Focal Press Ltd., 1991.
- Betton, G., Sinema Tarihi: Başlangıcından 1986'ya Kadar, İstanbul, İletişim Yayınları, 1990.
- Byrne, T., Production Design For Television, Focal Press, Butterworth-Heinmann, Oxford, 1993.
- Çolak, A., Duvarlar: Anlamsal (Semantik) ve Dizimsel (Sentaktik) Bir Analiz, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 2004.
- Ellis, J., Visible Fictions : Cinema, Tv, Video, London, Ny, Routledge Co., 1982.
- Elmalı, D., Mimaride Saydamlık-Opaklık Kavramları ve Cephelerin Algılanmasına Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 2005.
- Ertürk, S., Mimari Mekanın Algılanması Üzerine Deneysel Bir Çalışma, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 1984.
- Esslin, M., Tv, Beyaz Camın Arkası, Pınar Yayınları, No: 55, İstanbul, 1991.
- Fernett, G., American Film Studios: An Historical Encyclopedia, Jefferson, NC: McFarland Co. USA, 1988.
- Feuer, J., Seeing Through The Eighties: Television And Reaganism, Duke Universty Press, 1986.
- Hold, M., Stage Design And Properties, Oxford, 1988.
- Howard. J., Television Producing & Directing, Blumenthal, 1987.
- İçöz, Ü., Televizyon Yapımlarında Dekor, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, Ankara, 2002.
- Köse, R., Mimar ve Yapısı: Özne ve Nesnel Etkileşimlerinin Doğası, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 2002.
- Manwell, R., This Age of Communication, Balckie&Son Ltd., London, 1969.
- Mast, G., A Short History of The Movies, Mcmillan Publishing Co, Ny, 1986.

- Michelson, W., Behavioural Research Methods in Environmental Design, Halsted Press, Pennsylvania, 1975, 51-53.
- Millerson, G., Tv Scenic Design Handbook, Focal Press, Butterworth Scientific, England, 1989.
- Millerson, G., Basic Tv Staging, Focal Press, London and New York, 1989.
- Millerson, G., The Technique Of Lighting For Television and Film, Focal Press, Butterworth-Heinemann Ltd., Oxford, 1991.
- Millerson, G., A Technique Of Television Production, Focal Press, Communication Arts Books, New York, 1993.
- Millerson, G., Effective Tv Production, Focal Press, Butterworth-Heinemann Ltd, Oxford, 1995.
- Mutlu, E., Televizyonu Anlamak, Ankara Üniversitesi İ.B.F. Kütüphanesi, Ankara, 1990.
- Onaran, A. Ş., Televizyonun Temel Öğeleri, Marmara Üniversitesi, Basın Yayın Yüksek Okulu Ders Notları, İstanbul, 1984.
- Ozangüç, F., Televizyon Stüdyolarında Amaca Uygun Sahne Düzeni Oluşumu ve Görsel İletişim İlkelerine Bir Yaklaşım, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998.
- Parsa, S., Televizyon Estetiği, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İzmir, 1994.
- Perçin, E., Ekran İç(i)n) Tasarımlar, Arredamento Dekorasyon, 1995, 86-97.
- Pudovkin, V. I., Sinemanın Temel İlkeleri, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1995.
- Püsküllüoğlu, A., Türkçe Sözlük, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995.
- Sarıoğlu, G., Televizyon Program Yapımı ve Yönetimi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 389, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1976.
- Seddon, P., Where Is The Designer, BBC Television Training, Hertfordshire, 1993.
- Sennett, T., Great Hollywood Movies, Abradale Press, Harry N, Abrams, Inc., Publishers, Ny, 1990.
- Sezgin, K., Televizyon Stüdyolarında Dekor, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi M.E.B. Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı, Eğitim Proje Dizisi No: 5, Eskişehir, 1996.
- Şengezer, O., Bence Dekor ve Kostüm, Yön Yayınları, İstanbul, 1999.
- Tieghem, P. V., Tiyatro Tekniği, Elif Yayınları, İstanbul, 1964.

Yıldız, P., Televizyon Stüdyoları İç Mekan Düzenlemelerinin Amaca Uygun Esnek ve Değişebilir Nitelikte Kullanımı, Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002.

Dursun, D., tümgazeteler.com, <http://www.tumgazeteler.com/?a=1316917>, 21 Şubat 2009.

URL-1, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Televizyon>, 11 Şubat 2009.

URL-2, <http://www.tumgazeteler.com/?a=4228719>, 17 Şubat 2009.

URL-3, <http://www.kameraarkasi.org/tv/tarih.html>, 18 Şubat 2009.

URL-4, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Sahne>, 11 Şubat 2009.

URL-5, <http://www.kameraarkasi.org/tv/studio/dekor/dekor.html>, 23 Şubat 2009.

URL-6, http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=438adebb-ecf6-4456-bffd-effcd7e0e3dd, 16 Mayıs 2009.

URL-7, http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=31515776-8672-4b8b-a469-97674b2d1720, 16 Mayıs 2009.

URL-8, http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=88e435c1-2a20-4956-92e0-6c3d295ca079, 16 Mayıs 2009.

URL-9, http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=5d3ed3d5-80af-4434-81dc-43a16f9f595d, 16 Mayıs 2009.

URL-10, http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6e/Fred_Ott's_Sneeze.jpg, 9 Şubat 2009.

URL-11, <http://www.kameraarkasi.org/tv/studio/dekor/dekor.html>, 12 Şubat 2009.

URL-12, <http://www.kameraarkasi.org/kamera/hareket/hareket/kamerahareketleri.html>, 12 Şubat 2009.

URL-13, <http://www.medyaline.com/haberler.asp?katID=3>, 09 Nisan 2009.

URL-14, <http://www.medyatava.com/rating.asp>, 10 Nisan 2009.

URL-15, <http://www.acunmedya.com/viewcategory.php?moduleid=44>, 11 Nisan 2009.

URL-16, <http://www.rtuk.tv/rating.php>, 12 Nisan 2009.

URL-17, <http://www.medyakafe.com/rating.php>, 13 Nisan 2009.

URL-18, <http://drt23.blogspot.com/2008/07/en-ok-izlenen-tv-programlar.html>, 14 Nisan 2009

6. EKLER

Ek Tablo 1. Anket değerlendirme tablosu

No	1.Soru	2.Soru	3.Soru	4.Soru	5.Soru	6.Soru	7.Soru	8.Soru	9.Soru	10.Soru
1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	4	1	1	2	1	1	1	1
3	1	2	3	1	1	2	1	2	1	1
4	1	5	3	2	1	1	1	1	1	1
5	1	1	3	3	1	2	1	2	1	1
6	1	1	4	2	1	2	1	1	1	2
7	1	4	3	1	1	2	2	1	1	2
8	1	1	3	1	1	2	1	1	1	1
9	2	4	3	1	1	2	1	1	1	2
10	1	2	3	2	1	2	1	1	1	1
11	2	3	3	2	1	1	1	1	1	1
12	2	4	4	2	1	1	1	1	1	1
13	1	3	3	2	1	2	1	1	1	1
14	2	3	3	2	1	1	1	1	2	1
15	1	1	4	1	1	2	1	2	2	2
16	1	2	3	2	1	1	1	1	1	2
17	1	1	3	2	1	1	2	2	1	1
18	1	3	3	2	1	2	1	1	1	1
19	1	3	3	2	1	1	1	1	1	1
20	2	2	3	3	1	1	1	2	1	1
21	1	3	4	2	1	1	1	1	1	1
22	2	3	4	1	1	2	1	1	1	2
23	1	4	4	2	1	2	1	1	1	2
24	2	3	4	1	2	2	2	1	1	1
25	2	1	4	1	1	2	1	1	1	1
26	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2
27	1	2	3	2	1	1	1	1	1	1
28	2	2	3	1	1	2	1	2	1	1
29	1	3	3	1	1	2	1	1	1	2
30	2	3	4	2	1	2	1	1	1	2
31	2	2	3	2	1	1	1	1	1	1
32	1	1	4	1	1	2	1	1	1	2
33	1	3	3	2	1	1	1	1	1	1
34	1	2	3	1	1	2	1	1	1	2
35	1	2	3	2	1	1	1	1	1	1
36	1	5	3	3	1	2	2	1	1	2
37	1	2	3	1	1	2	2	1	1	1
38	1	4	4	1	2	1	1	2	1	1
39	1	2	4	2	1	1	1	1	1	1
40	1	3	4	2	1	2	1	1	1	1
41	2	3	3	1	1	1	1	1	1	2
42	1	2	4	1	1	2	1	1	1	2
43	2	2	4	1	1	2	1	1	1	2
44	2	4	1	1	1	1	1	2	1	1
45	1	1	4	3	1	2	1	1	2	2
46	1	3	4	1	1	1	1	1	1	1
47	2	2	3	1	2	1	1	2	2	1
48	1	1	4	1	1	2	1	2	2	2
49	2	1	4	1	1	1	1	2	1	1
50	1	2	3	1	1	1	1	2	1	1

Ek Tablo 2. Birinci program anlam farklılaşım tabloları değerlendirme tabloları

BÇİM (FORM)										RENK							DOKU							AYDINLATMA							STYL (TARZ)						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
2,9	2,8	3,8	2,8	2,9	2	3,1	4	2,6	2,8	3	2,9	4	3,4	2,9	3,5	2,4	3,1	2,9	3,8	3,8	3,5	4,7	3,8	3,1	2,9	3,8	3,8	3,5	4,7	3,8							
3	4	4	2	2	2	3	4	3	3	5	4	5	6	5	4	5	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
2	1	3	1	1	1	1	1	3	4	1	2	6	2	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
1	1	3	1	1	1	1	1	5	1	1	3	2	4	5	2	3	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
1	1	1	1	1	1	1	1	6	1	1	1	4	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
5	5	4	3	4	2	1	3	1	6	3	2	3	4	3	2	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3						
5	4	5	4	5	5	3	5	6	4	4	4	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
1	2	1	1	4	1	3	1	1	3	2	3	5	4	3	5	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
3	3	2	2	2	3	4	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
1	1	6	3	2	1	2	7	1	4	1	1	5	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
4	4	5	3	5	1	3	1	3	5	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
2	2	2	1	1	1	3	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
1	2	3	1	2	3	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
1	1	4	1	1	1	1	3	4	3	5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
3	3	3	3	3	3	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4						
1	1	6	2	2	1	2	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
4	4	4	5	4	4	2	4	5	3	3	2	4	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
3	4	4	3	2	1	3	3	4	3	3	4	3	4	3	5	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3						
1	1	4	1	2	2	3	6	2	1	2	3	6	2	1	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
4	4	5	5	4	4	2	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
1	1	4	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
4	4	5	5	4	4	5	4	5	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
5	5	4	5	5	5	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3						
2	2	5	3	2	1	4	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
6	6	6	7	6	4	4	2	2	1	4	6	6	4	7	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
3	3	5	3	3	2	3	5	3	2	3	5	4	6	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3						
1	2	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
2	2	4	3	3	2	1	3	5	3	2	4	3	2	4	1	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
2	2	5	3	2	1	4	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
6	6	6	7	6	4	4	2	2	1	4	6	6	4	7	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
3	3	5	3	3	2	3	5	3	2	3	5	4	6	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3						
1	2	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
2	2	4	3	3	2	1	3	5	3	2	4	3	2	4	1	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
1	1	4	1	1	1	1	3	5	3	2	4	3	2	4	1	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
5	5	6	3	5	4	4	5	1	3	2	4	3	2	4	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3						
4	5	4	5	5	5	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3						
2	2	5	3	2	1	4	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
6	6	6	7	6	4	4	2	2	1	4	6	6	4	7	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
3	3	5	3	3	2	3	5	3	2	3	5	4	6	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3						
1	2	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
2	2	4	3	3	2	1	3	5	3	2	4	3	2	4	1	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
1	1	4	1	1	1	1	3	5	3	2	4	3	2	4	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3						
5	5	6	3	5	4	4	5	1	3	2	4	3	2	4	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3						
4	3	5	3	3	1	3	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
4	3	4	3	3	1	3	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
2	2	4	2	2	2	1	6	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						
3	2	6	4	3	1	4	6	1	4	4	3	5	3	6	1	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
2	2	5	1	1	1	3	5	3	5	3	5	3	5	3	5	3	5	3	5	3	5	3	5	3	5	3	5	3	5	3	5						
5	5	4	5	5	2	2	5	4	3	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
3	3	6	3	5	1	5	5	1	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2						
5	6	4	4	6	7	3	4	4	4	2	6	4	4	2	6	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
3	2	4	2	4	4	4	2	4	2	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4						
4	3	4	5	4	2	5	6	3	2	2	5	3	2	5	2	5	3	2	5	3	2	5	3	2	5	3	2	5	3	2	5						
5	3	4	3	5	1	5	5	1	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2						
5	6	4	4	6	7	3	4	4	4	2	6	4	4	2	6	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
3	2	4	2	4	4	4	2	4	2	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4						
5	5	4	5	5	2	2	5	4	3	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4						
3	3	6	3	5	1	5	5	1	3	2	4	3	2	4	3	2	4	3	2																		

ÖZGEÇMİŞ

Erkan Öksüz, 1976 yılında Trabzon'da doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Trabzon'da tamamladı. 1995 yılında başladığı K.T.Ü. İçmimarlık Bölümünden 1999 yılında iyi dereceyle mezun oldu. 2000 yılında K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Trabzon'da, lisans ve yüksek lisans eğitimiyle paralel yürüttüğü iş hayatı esnasında, üç dönem K.T.Ü. İçmimarlık Bölümü'nde Misafir Öğretim Görevlisi olarak İçmimari Proje derslerine girdi, ayrıca dört yıl boyunca İçmimarlar Odası Trabzon Şubesinin Genel Sekreterlik görevini yürüttü. Sonrasında, bir yıla yakın bir süre iş hayatına Bodrumda özel bir firmada devam eden Öksüz şuanda İstanbul'da büyük bir özel şirkette Saha ve Şantiye Proje Yöneticisi olarak çalışmaktadır ve orta seviyede İngilizce bilmektedir.